

Р.М.Літнарівч

Сучасні видавничі системи

Курс лекцій

Частина 2

Правила підготовки матеріалів Вікіпедії

Електронний архів наукових публікацій Національного педагогічного
університету імені М.П.Драгоманова

<http://enpuir.npu.edu.ua:8080/123456789/>

Захищено авторським правом. Всі права застережено.

Рівне, 2012

УДК 378.147.31:004.92

Літнарівч Р.М. Сучасні видавничі системи. Курс лекцій. Частина
2. Правила підготовки матеріалів Вікіпедії. МEGУ, Рівне, 2012.-
173 с.

Приведений курс лекцій для виконання лабораторних робіт,
який читається магістрантам-інформатикам факультету
Кібернетики МEGУ. При проведенні лабораторних робіт студенти
набирають тексти статей, таблиці, формули, розміщують
фотографії, графіки і діаграми за результатами проведеної ними
пошукової науково-дослідної роботи, які отримали авторське право
в одному із наукових архівів Національних університетів. Курс
підготовлено на основі матеріалів Вікіпедії станом на 07.10.2012 р.
Ключові слова: видавничі системи, редактори, текстові
процесори, інтерфейс.

Приведён курс лекций, который читается магистрантам-
информатикам факультета Кибернетики МЭГУ. При проведении
лабораторных работ студенты набирают тексты статей, таблицы,
формулы, размещают фотографии, графики и диаграммы по
результатам проведенной ими поисковой научно-
исследовательской работы, получившие авторское право в одном
из научных архивов Национальных университетов. Курс
подготовлен на основании материалов Википедии состоянием на
07.10. 2012 г.

Ключевые слова: издательские системы, редакторы, текстовые
процессоры, интерфейс.

Adjusted lectures, which reads undergraduate Informatics Faculty of
Cybernetics IEGU. In conducting laboratory work, students gain text of
articles, tables, formulas, sharing photos, charts and diagrams on the
results of their search engine research, which received copyright in one
of the scientific archives of the National Universities. The course has
been prepared on the basis of material on Wikipedia state 07.10. 2012
Keywords: publishing systems, editors, word processors, interface.

Зміст

Вступ.....	4
Лекція 1. Основні принципи опрацювання текстових документів.....	5
Лекція 2. Загальні правила підготовки матеріалів Вікіпедії.....	17
Лекція 3. Застороги Вікіпедії.....	26
Лекція 4. Правила і поради.....	39
Лекція 5. Принципи етикету Вікіпедії.....	55
Лекція 6. Основна концепція нейтральності.....	59
Лекція 7. Походження політики: точка зору засновника Вікіпедії.....	63
Лекція 8. Оцінка джерел.....	78
Лекція 9. Ступені верифікованості.....	94
Лекція 10. Права та обов'язки користувачів та дописувачів.....	102
Лекція 11. ВікіСховище.....	119
Лекція 12. Редагування.....	134
Лекція 13. Повернення до попередньої версії.....	156
Лекція 14. Перестороги і заборони.....	161
Лекція 15. Стаття з погляду читацького сприйняття.....	166
Літературні джерела.....	173

Вступ

Кожна стаття Вікіпедії еволюціонує. Після того, як одні автори статті закінчують свою роботу, інформацію продовжують додавати інші. Це не є проблемою, адже з практичної точки зору, Вікіпедія має у своєму розпорядженні необмежену ємність — у той же час, занадто довгі статті можуть бути незручними для читання, орієнтації і редагування.

Вважається, що після 6—10 тисяч слів пересічний читач починає стомлюватися, тому якщо стаття істотно довша, для полегшення її сприйняття може знадобитися винести частину інформації в окремі статті-відгалуження, залишивши в основній лише короткі резюме. Це варто робити у всіх випадках, коли обсяг видимого (чистого) тексту починає перевищувати граничні розміри. При цьому статті, насичені спеціальною й іншою важкою для читання інформацією, повинні бути коротші за статті, що містять інформацію більш загального характеру. При визначенні розміру статей не потрібно враховувати матеріали статті, відособлені від основного тексту, зокрема, шаблони, зображення з підписами, посилання на джерела, примітки тощо

Існують два типи статей, щодо яких обмеження максимального розміру не стосується повною мірою. Це списки і статті, у яких в узагальненому виді представлений опис тієї або іншої області знань. Дані статті використовуються як свого роду відправні точки розгляду певної теми, проте навіть у них варто намагатися представляти інформацію у максимально стислому, узагальненому вигляді, виділяючи підтеми в окремі статті.

Основний принцип, який завжди необхідно мати на увазі, — має бути зручність читання.

Лекція 1. Основні принципи опрацювання текстових документів

1. [Три типи текстових файлів](#)
2. [Програми для перегляду текстових файлів різних форматів](#)
3. [Поняття редакторів і текстових процесорів](#)
4. [Особливості редагування текстових документів](#)
5. [Особливості інтерфейсу та базові можливості текстових процесорів \(OpenWrite\)](#)

1. Три типи текстових файлів

Однією з найбільш розповсюджених функцій сучасного персонального комп'ютера є підготовка різноманітних текстових документів. Текстові документи зберігаються у файлах, які називаються – текстовими.

Текстові файли – найбільш наочна форма представлення алфавітно-цифрової, інформації, що дозволяє зберігати, редагувати, читати на екрані й друкувати будь-які текстові документи – листи, записи, довідки, об'яви, звіти, статті, вихідні тексти програм і багато іншого.

Спосіб організації даних у файлі того чи іншого типу називається форматом файлу. Формати текстового файлу – найпростіший з усіх відомих способів організації даних. Уся інформація у такому файлі представлена просто символами кодової таблиці, які без усяких перетворень можна вводити з клавіатури, надсилати на екран чи принтер. Подібно до будь-якого документу на аркуші паперу, текстовий файл складається з набору рядків змінної довжини (наприклад, одна сторінка – 64 символи, інша – 15 символів і т.п.).

Багато з текстових файлів передаються у вигляді простого тексту, який є не досить привабливим і такими, що легко прочитуються, через те що в ньому немає шрифтів різних накреслень, графіки, заголовків, підзаголовків та ін. Ці додаткові особливості носять назву розмітки тексту. Говорячи про розмітку тексту, виділяють поняття фізичної та логічної розмітки. При використанні *фізичної* розмітки тексту вказується точний вид кожного фрагменту. Наприклад, “відцентрований текст, 14-м

кеглем, жирний, гарнітура Times”. При *логічній* розмітці тексту вказується логічне значення даного фрагменту, наприклад “це заголовок глави”.

При обміні інформацією між різними машинами розмітка тексту може не зберігатися. Для зберігання розмітки документу при передачі інформації від машини до машини застосовуються різні способи. Текстові процесори та видавничі системи використовують спеціально розроблені формати файлів, що містять не тільки текст, але й інформацію про те, як він повинен бути оформлений. Основна проблема тут в несумісності таких форматів між програмами-конкурентами (наприклад, Word та StarWriter).

Серед текстових файлів виділяють

- ASCII-файли - файли, в яких символи тексту та як вони повинні бути розташовані на сторінці кодуються різними значеннями байта чи послідовністю байтів. Прикладами таких файлів можуть бути файли, що створені редакторами типу вбудованого редактора програми Midnight Commander, файли, створювані програмою Notepad в Windows та vi в UNIX;

- файли з розширеними можливостями форматування тексту; від попередніх відрізняються числом кодів, що використовуються як керуючі можливостями форматування тексту. Прикладами таких файлів є файли, що створюються за допомогою простих редакторів типу Лексикон, файли у форматі .html.

- файли, що використовують власний формат для представлення тексту (в яких символи тексту також представлені спеціальними послідовностями). Це файли MS Word з розширенням .doc, файли OpenWriter з розширенням .sxw, файли Kword з розширенням .kwd та ін.

Файли, створені різними редакторами, мають унікальні розширення, що дозволяє, не зазираючи до документу, здогадатися про способи розмітки тексту. Так файли, створені редакторами підготовки простого тексту, часто мають розширення .txt, а підготовлені у процесорі Word .doc або .rtf). Документи, що містять команди розмітки мови HTML, мають розширення .html або .htm.

Текстовий файл канонічного формату – це файл з розширенням .txt. Його можна підготувати і прочитати на будь-якому ПК, з будь-якою ОС.

Для перегляду деяких типів текстових файлів (не кажучи вже про їх редагування) вимагаються спеціальні програмні засоби. Часто для перегляду файла користувач застосовує звичний йому текстовий редактор. Але бувають випадки, коли інформація представлена у незнайомому для цього редактора форматі. Існують засоби для перетворення (конвертування) текстового документу з одного формату в інший.

2. Програми для перегляду текстових файлів різних форматів

1) традиційні засоби UNIX для перегляду текстових файлів – це є команди перегляду файлів cat, more (для виводу рядками) або less;

2) програма Acrobat Reader призначена для перегляду файлів формату Portable Document Format (.pdf), який широко розповсюджений у комп'ютерному світі і використовується в різних ОС і на різних платформах;

3) програма gv (або ghostview) призначена для перегляду файлів формату PostScript та PDF;

4) "Переглядач PS/PDF" та "Переглядач DVI" програми KDE для перегляду PS, PDF та DVI;

5) бібліотека wv призначена для отримання доступу до файлів форматів MS Word 2000, 97, 95 та 6 з операційних систем типу UNIX, а саме з Linux. З її допомогою файли перетворюються у файли формату HTML, PS, PDF, LaTeX, DVI (формат видавничої системи TeX), ABW (формат текстового редактора AbiWord), Wml (формат, що використовується у персональних органайзерах PDA і пристроях типу Web-телефонів), ASCII-текст;

6) програми-перекодувальники кодових сторінок;

7) WordPad для перегляду файлів формату .rtf, .txt, старих документів MS Word.

Редагування текстових файлів – одна з найбільш часто виконуваних робіт на будь-якому комп'ютері і в будь-якій ОС.

3. Поняття редакторів і текстових процесорів

Розрізняють дві основні групи програм підготовки текстових документів:

- текстові редактори

- текстові процесори.

Текстовими редакторами, в основному, називають програми, що створюють текстові файли без елементів форматування (тобто не дозволяють виділяти частини тексту різними шрифтами і гарнітурами). Редактори такого роду незамінні при створенні текстів комп'ютерних програм.

Текстові процесори вміють формувати текст, вставляти в документ графіку та інші об'єкти, що не відносяться до класичного поняття текст. Різноманіття програм для обробки тексту дозволяє знайти редактор з будь-яким набором функцій.

Деякі текстові процесори є так званими *WYSIWYG*-редакторами. Назва отримана по першим буквам фрази *What You See Is What You Get* – те, що ти бачиш, є те, що ти отримаєш. Коли говорять, що це *WYSIWYG*-редактор, то гарантують повну відповідність зовнішнього виду документу на екрані комп'ютера і його друкованої копії. До редакторів такого типу відносяться Word, OpenWriter та StarWriter.

Деякі сучасні редактори підтримують концепцію “майже” *WYSIWYG*. Вигляд документу на екрані при цьому трохи відрізняється від того, який вигляд буде мати друкований документ, але це робиться для цього спеціально з метою більш ефективного використання робочого

вікна документу. Прикладами таких редакторів є Netscape Composer та KLyX.

Можна також виділити редактори неформатованих текстів, редактори, що створюють текст з елементами розмітки, та консольні редактори.

Редактори неформатованих текстів

NotePad – вбудований у ОС Windows, досить зрозумілий і простий у використанні;

McEdit – має спільне з редактором Edit з MS DOS, компонента файлового менеджера Midnight Commander ОС Linux;

KEdit - найпростіший текстовий редактор, входить у склад KDE Linux;

KWrite текстовий редактор, що має ряд додаткових налаштувань у порівнянні з іншими простішими текстовими редакторами;

Emacs – поєднує у собі функції файлового менеджера і текстового редактора, може створювати макрокоманди (макриси), наявний у всіх клонах Unix, у тому числі Linux, його можна використовувати і в MS Windows.

Редактори, що створюють текст з елементами розмітки

Word служить для створення різноманітних друкованих документів, є компонентом jфiсних додатків MS Windows;

StarWriter (OpenWriter) входить у склад програми StarOffice (OpenOffice.org), зовнішнім виглядом і функціональністю він подібний до Word, працює і в MS Windows і в ОС Linux;

LyX (KLyX в KDE) - сучасний текстовий редактор, який може вставляти в текст команди розмітки TeX і LaTeX;

Netscape Composer - вставляє в текст команди розмітки мови HTML, існують версії як для ОС Linux, так і для MS Windows.

Консольні редактори призначені для редагування конфігураційних файлів у ситуації, коли не завантажується графічний режим системи. Вибір редакторів такого типу досить великий: *vi, vim, bvi, Nvi, Elvis, Levee, vile, Wily, joe, aee, Fred, gred, le, lpe, Zed, Emacs, CoolEdit.*

4. Особливості редагування текстових документів

Основний набір операцій введення і редагування текстової інформації за допомогою клавіатури ПК і будь-якого простого редактора називається **основним стандартом редагування**.

Основний стандарт редагування передбачає такі операції:

- введення алфавітно-цифрової інформації
- переміщення по набраному тексту
- видалення і вставка символів
- видалення і вставка рядків.

Проте його недостатньо при створенні сучасних текстових документів. Більшість текстових редакторів дозволяє працювати з блоками (фрагментами) тексту, вести пошук та заміну фрагментів тексту, друкувати весь файл чи його фрагменти.

Набір всіх перерахованих операцій (основний стандарт редагування, операції з блоками, пошук чи заміна фрагментів, друк) обслуговує майже всі потреби при роботі з простими текстовими файлами.

Проте можливості комп'ютера по створенню, редагуванню і друку не обмежуються цими простими операціями. Сучасні програми передбачають багатство додаткових функцій, що дозволяють набагато удосконалити набір і модифікацію текстів, підвищити якість відображення тексту на екрані, якість друку документів. Серед цих функцій:

- 1) форматування символів (використання різноманітних шрифтів і накреслень);
- 2) форматування абзаців (вирівнювання по ширині сторінки і автоматичне перенесення слів);
- 3) оформлення сторінок (автоматична нумерація, введення колонтитулів і зносок);

4) оформлення документу (автоматична побудова заголовків і показників);

5) створення і обробка таблиць;

6) перевірка правопису та ін.

Крім того, сучасні програми дозволяють включати у текст графічні об'єкти: малюнки, діаграми, фотографії.

Таким чином, від поняття “простий текст як об'єкт обробки текстового редактора” ми переходимо до поняття “текстовий документ як об'єкт обробки текстового процесора”. Файл, що являє собою текстовий документ, містить, крім алфавітно-цифрових символів, загальну двійкову інформацію про форматування тексту, а також графічні об'єкти.

Найбільш відомі на сучасному етапі редактори текстів можна умовно розділити “за спеціалізацією” на три групи:

1) процесори загального призначення (“Лексикон”, MS Word, OpenWriter та ін.)

2) редактори наукових документів (Chs Writer, T_EX)

3) редактори вихідних текстів програм (Multi-Edit і вбудовані редактори систем програмування BASIC, Pascal, C і т.д.).

Звісно, за допомогою “Лексикону” можна підготувати і текст програми, а за допомогою Multi-Edit – документ загального призначення. “Спеціалізація” редактора у тому, що в ньому додані (або оптимізовані) функції, які необхідні для обслуговування документів певного типу.

Крім того, особливе місце у групі пакетів, що дозволяють працювати з документами, займають так звані видавничі системи – PageMaker, Corel Ventura, QuarkXPress). Проте для набору тексту для тих же видавничих систем краще використовувати текстові процесори.

5. Особливості інтерфейсу та базові можливості текстових процесорів (MS Word, OpenWrite)

Отже, текстовий процесор – прикладне програмне забезпечення, що використовується для створення текстових документів. Типова структура інтерфейсу текстового процесора включає ряд елементів.

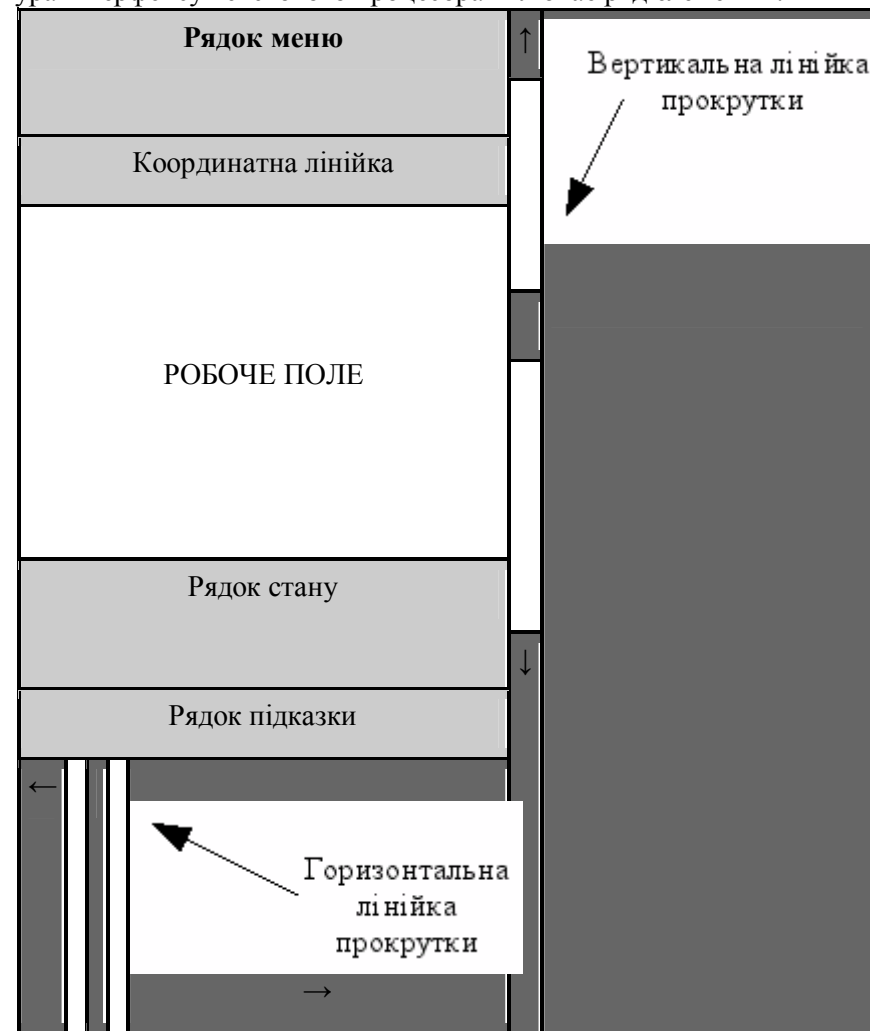

Рис 1.1. Вид типового інтерфейсу текстового процесора

Рядок меню містить імена груп команд, що об'єднані за функціональною ознакою. Вибір режиму з рядка меню відкриває відповідне підменю, а вибір певної опції у ньому забезпечує доступ до меню більш низького рівня. Така система вкладених меню складає основу інтерфейсу текстового процесора. Команди меню обираються, за допомогою миші, клавіш керування курсором або комбінацією клавіш.

Рядок стану (статусу) містить ім'я документу, що редагується, і визначає положення курсору у цьому документі. У рядку вводиться довідкова інформація.

Рядок підказки містить інформацію про можливі дії користувача у поточний момент.

Робоче поле – це простір на екрані дисплею для створення документу і роботи з ним. Максимальний розмір робочого поля визначається стандартними параметрами монітору і складає 25 рядків по 80 знаків кожна.

Координатна лінійка визначає межі документу і позиції табуляції. Розрізняють вертикальну і горизонтальну лінійки. За замовчуванням координатна лінійка градуєвана у сантиметрах. Нульова точка координатної лінійки вирівняна по першому абзацу тексту.

Лінійка прокрутки служить для переміщення тексту документу у робочому полі вікна. Лінійка, що забезпечує вертикальне переміщення тексту, називається вертикальною лінійкою прокрутки, а горизонтальне переміщення – горизонтальною лінійкою прокрутки.

Курсор – коротка, як правило, миготлива лінія, показує позицію робочого поля, у яку буде розміщено видимий символ або елемент тексту. Керування інтерфейсом здійснюється за допомогою клавіатури і миші.

Індикатори – знаки або символи, що відображають відповідні режими роботи програми або комп'ютера. Індикатори у рядку стану – це символи або службові (ключові) слова, що відображають режими роботи програми. Індикатори на клавіатурі відображають режим роботи перемикачів і клавіатури, їх три: NumLock, CapsLock, ScrollLock.

Перемикач – елемент екранного інтерфейсу або команда, що використовується для вмикання або вимикання того чи іншого режиму. Індикатор може бути і перемикачем, якщо на ньому натиснути мишею.

Найпоширенішими представниками текстових процесорів є **Microsoft Word** та **OpenOffice.org Writer**.

Текстовий процесор **OpenOffice.org Writer 1.1.4**, призначений для перегляду, створення нових і редагування існуючих текстових документів, входить у дистрибутивний офісний пакет **OpenOffice.org 1.1.4**. Він містить стандартний набір інструментів, за допомогою яких можна створювати високоякісні документи, що можуть включати зображення, таблиці. Підтримується: перевірка орфографії та розміщення переносів для багатьох мов, зокрема, української, російської, англійської, німецької та інших; імпорт і експорт у текстові формати MS Word 2000/XP, HTML тощо.

Робота з базовими функціями **Writer** - введення тексту, переміщення по тексту, виділення блоку, його вирізання, копіювання і вставка – практично аналогічна роботі в будь-якому з відомих текстових процесорів з графічним інтерфейсом (наприклад, для Windows чи Macintosh). У **OpenOffice Writer** передбачено два режими перегляду і редагування тексту на екрані – розмітка сторінки і розмітка online. **Writer** як і **Word** дозволяє встановити масштаб перегляду тексту у відсотках, перевіряти орфографію як під час набору тексту (підкреслює слово з помилками), так і при виклику функції перевірки.

Цікавою в **OpenOffice Writer** є функція автозавершення слів. Якщо ви набираєте кілька перших літер слова, яке вже набиралось, **Writer** автоматично підставляє це слово. Якщо запропонований варіант не підходить, просто продовжуйте набирати. **OpenOffice Writer** дозволяє встановлювати повністю незалежне форматування для різних сторінок – навіть до різного розміру аркуша. Для цього використовуються стилі сторінок.

Панелі інструментів OpenOffice Writer

- Панель функцій розташована у верхній частині робочого вікна. На ній розташовані значки функцій, що використовуються у всіх додатках OpenOffice.org

- Головна панель інструментів – для вставки різних об'єктів у документ і вибрати основні функції
- Контекстна панель графічних об'єктів (для web-сторінок) – коли відкривається web-сторінка, на головній панелі інструментів змінюється набір значків. Панель дає можливість вставляти різні об'єкти в документ і забезпечувати доступ до більш загальних функцій.
- Панель текстових об'єктів – пропонує кілька можливостей форматування тексту без використання Стилів
- Панель графічних об'єктів – містить функції для форматування і розміщення вибраних малюнків, вона може бути налагоджена відповідно до потреб конкретного користувача
- Панель рамочних об'єктів – з'являється, коли вибрані рамки. Дозволяє формувати і розміщувати рамки
- Контекстна панель – містить функції для форматування і розміщення вибраних об'єктів і з'являється тільки тоді, якщо у текст вставлено якийсь об'єкт
- Контекстна панель таблиць – з'являється, якщо в документ вставлена таблиця, містить функції, необхідні при роботі з таблицями, наприклад, вставка і видалення рядків і стовпців чи зміни стилю ліній
- Контекстна панель креслення – з'являється при кресленні, містить функції для внесення змін в креслення
- Контекстна панель структурних рівнів – для зміни пронумерованих абзаців
- Панель текстових об'єктів у кресленні
- Панель об'єктів при створенні форм – перелічені значки панелі форм
- Панель поточного стану – надає інформацію про поточний документ і містить кілька полів з інформацією
- Рядок стану у документах OpenOffice.org Basic – виводиться інформація про поточний активний документ OpenOffice.org Basic
- Панель гіперпосилання – для введення запиту і запуску пошуку в одній з пошукових машин Інтернету і зміни гіперпосилань у документі
- Попередній перегляд – з'являється, коли поточний документ переглядається у режимі попереднього перегляду
- Панель інструментів бази даних – розташована у верхній частині Навігатора джерел даних

- Панель інструментів запити SQL – при створенні або зміні запити SQL використовуються значки на цій панелі
- Лінійка – показує розміри сторінок, вказує розміщення табуляції, відступів, границь тексту і рядків
- Панель формул – допомагає робити обчислення, для активізації слід натиснути F2
- Панель об'єктів Безье – з'являється при виборі будь-якого об'єкта Безье і кліку по кнопці “Правка точок”

Лекція 2. Загальні правила підготовки матеріалів Вікіпедії

[Вікіпедія](#) — це вільна багатомовна [енциклопедія](#), яка створюється спільними зусиллями людей з усього світу.

Зміст

- [1 Новачкам](#)
- [2 Політики Вікіпедії](#)
  - [2.1 Авторське право](#)
  - [2.2 Стиль](#)
- [3 Реєстрація та облаштування](#)
  - [3.1 Пошук інформації](#)
  - [3.2 Спілкування](#)
  - [3.3 Етикет](#)
- [4 Редагування статей](#)
  - [4.1 Операції зі сторінками](#)
  - [4.2 Спеціальні елементи](#)
- [5 Інструменти для досвідчених користувачів](#)
- [6 Інше](#)
- [7 Корисні посилання](#)
  - [7.1 Правопис](#)
  - [7.2 Інші проекти фонду](#)

[ред.] Новачкам

Новим учасникам проекту слід розпочати з надкороткого [вступу](#), потім переглянути [поради для новачків](#), а потім обов'язково вивчити детальні посібники. Це допоможе уникнути багатьох проблем в процесі подальшої роботи з енциклопедією.

[ред.] Політики Вікіпедії

- [П'ять основ](#)
- [Жодних оригінальних досліджень](#)
- [Посилання на джерела](#)
- [Вікіпедія: Нейтральна точка зору](#)
- [Верифікованість](#)
- [Чим не є Вікіпедія](#)
- [Критерії значимості](#)

[ред.] Авторське право

- [Текст GNU Free Documentation License](#)
- [запит на використання матеріалів, захищених авторським правом](#)
- [Copyleft](#)
- [Добропорядне користування \(fair use\)](#)
- [Цитування Вікіпедії](#)
- [Закон України про авторське право та суміжні права](#)

[ред.] Стиль

- Що таке [досконала енциклопедична стаття](#)
- [Шкала якості статей](#)
- [Мовні стандарти](#)
- Додаткові правила і поради:
  - [Правила транскрибування](#) • [переклад власних назв](#)
  - [Розмір статей](#) • [Списки](#)

[ред.] Реєстрація та облаштування

- [Реєстрація](#)
- [Вхід у систему](#)
- [Сторінка користувача](#)
- [Підпис повідомлень](#)
- [Персональні налаштування](#)

[ред.] Пошук інформації

- [Перегляд нових редагувань](#).
- [Посилання на джерела і бібліографія](#)
- [Довідка:Список вільних та GFDL джерел в Інтернеті](#)

[ред.] Спілкування

- Як [спілкуватись особисто з іншими користувачами](#).
- Як [обговорювати загальні питання](#)
- Як [обговорювати конкретні статті](#)
- Як [зв'язатись з адміністраторами](#).
- Як [обговорювати статті](#)

[ред.] Етикет

- [Довідка: Вирішення конфліктів](#)
- [Поведінка в конфліктних ситуаціях](#)
- [Неприпустимість образ, погроз й агресії](#)
- [Не доводьте до абсурду](#)
- [Конфлікт інтересів](#)
- [Консенсус](#)

[ред.] Редагування статей

- [Основи розмітки вікі-тексту](#)
- [Створення нової сторінки](#)
  - [Іменування статей](#)
  - [Багатозначні терміни](#)
  - [Про кого, про що варто писати](#)
- [Посилання на інші статті у Вікіпедії](#)
- [Посилання на сторінки в іншомовних Вікіпедіях](#)
- [Зовнішні посилання](#)

[ред.] Операції зі сторінками

- [Переадресування сторінок](#)
- [Перейменування сторінки](#)
- [Підсторінки](#)
- [«Відкат» до попередньої версії](#)
- [Вилучення сторінок](#)
  - [Що робити, якщо ваша стаття стала кандидатом на вилучення](#)
- [Основний і службові простори статей](#)
  - [Скорочені назви сторінок](#)

[ред.] Спеціальні елементи

- Як створити [Таблиці](#)
- Як створити [Діаграми](#)
- Як створити [Кольоровий текст](#)
- Як завантажити [Зображення та звуки](#)
  - [Зображення](#) • [Звуки](#)
- Як розмістити на сторінці [математичні формули та спеціальні символи](#)
  - [Додатковий список спецсимволів](#)
- Як створити [примітки і виноски](#)
- Як [користуватись шаблонами](#)
  - [Шаблони](#)
  - [Змінні](#)
- Як [користуватись категоріями](#)
  - Як [правильно робити категоризацію статей](#)

[ред.] Інструменти для досвідчених користувачів

Див. також: [Категорія:Вікіпедія:Інструменти](#)

- [Роботи](#) • [Завдання для роботів](#)
  - [скрипти Pywikipediabot](#)
- [Інструменти](#)

- [Вікіфікатор](#)
- [AutoWikiBrowser](#)
- Конвертери [із HTML у Wiki](#) • [Excel у Wiki](#).
- [Тулсервер](#)
- [Додатки](#) ([англ. gadgets](#))
- [Користувач:Teodret/Установка і використання бота на мові python](#) довідка щодо встановлення програми пайтон та автоматичного генерування статей

[ред.] Інше

- [Лого Вікіпедії](#)
- [Публікації про Вікіпедію у ЗМІ](#)

[ред.] Корисні посилання

[ред.] Правопис

- [Український орфографічний словник / за ред. Русанівського В. М., видання 5-е, перероблене і доповнене, 2006 р. — 940 с.](#) Обсяг близько 165 тисяч слів.
- [Український правопис / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інститут укр. мови НАН України. — К. : Наук. думка, 2007. — 288 с.](#)
- [Словники України on-line](#) — академічний проект Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України.
- [Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн \(понад 207 000 словникових статей\)](#) — базується на 2-ому виданні ВТС СУМ / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
- [Російсько-українські словники](#) — Велика база словників початку ХХ ст. Найширша російсько-українська база онлайн. Нещодавно почала поповнюватися сучасними

словами. Зауважте: слова в словнику написані за старим правописом

- * [Список словників української мови](#) — найважливіші друковані й електронні словники [української мови](#) всіх видів.
- [Ресурси із правопису та вживання української мови](#)
- [Російсько-український словник сталих виразів он лайн on-line \(фразеологізмів\)](#) — це перекладний російсько-український словник, що містить близько 6200 словникових статей (ключових слів), у кожній з яких подано сталі вирази та фразеологізми російською мовою з їх перекладом українською.
- [Словники он лайн on-line](#)
- [Словник іншомовних слів](#)
- [Англійсько-російсько-українська перекладачка](#) (якість непогана, як для автоматичного перекладу)
- [Багатомовний словник \(Укр-Англ-Рос-Біл\)](#)
- [Англо-український словник](#) (ймовірно найкращий із наявних)
- [польсько-англійський/російський словник](#), за відсутністю польсько-українського рекомендується для перекладів з польської.
- [Словник на сайті Merriam-Webster, Incorporated](#), тлумачний словник англійської мови; цінний тим, що всі слова мають транскрипцію і озвучення вимови.
- [Словники на http://mova.info](#)
- [Українські словники www.multikulti.ru](#)
- [Колекція посилань на словники](#)
- [Тезаурус](#)
- [Україномовні ресурси](#)
- [Проект англо-українського словника технічних термінів](#)
- Національний банк стандартизованих науково-технічних термінів можна знайти на сайті [«Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» \(ДП «УкрНДНЦ»\)](#). (Це посилання

подав користувач [Tigga](#) у [Вікіпедія:Кнайпа \(різне\)](#). На жаль, в цьому ресурсі трапляються орфографічні помилки)

- для браузера [Firefox](#) Ви можете скористатись [додатком українського словника орфографії](#).
- [перекладач від google](#)
- [Онлайнова версія академічного тлумачного словника української мови \(1970–1980\)](#).

Всі [правила і поради Вікіпедії](#) ґрунтуються на **п'яти основах**, що визначають суть Вікіпедії:

[Вікіпедія](#) — це [енциклопедія](#), що включає елементи загальних і спеціалізованих енциклопедій, довідників. Вікіпедія — це не [безладне звалище інформації](#). Це не колекція [першоджерел](#) або [малозначущих фактів](#), не [словник](#), не трибуна, не [газета](#), не [видавництво](#), не експеримент в сфері [анархії](#) або [демократії](#) і не [каталог посилань](#). Це не місце для викладу вашої особистої думки, особистого досвіду або особистих переконань — і тому всі учасники повинні слідувати правилам [про заборону оригінальних досліджень](#) і прагнути [бути точними](#).

[Вікіпедія](#) дотримується [нейтральної точки зору](#): прагне до того, щоб у статтях не переважала окрема точка зору. Іноді це вимагає представлення кількох точок зору, що слід робити якомога точніше, супроводжуючи кожну необхідним контекстом, щоб можна було чітко розуміти, чиї точки зору представлені. Не слід представляти жодну версію як «найкращу» або «істину в останній інстанції». Це передбачає скрізь, де це можливо, особливо при роботі над спірними темами, — проставлення

[посилань](#) на [авторитетні джерела](#), які можуть бути [перевірені](#). При виникненні конфлікту щодо того, який варіант статті є найнейтральнішим, слід припинити правку тексту статті, позначити її як суперечливу і спробувати виробити рішення на [сторінці обговорення](#) (друга закладка), слідує [порадам щодо розв'язання конфліктів](#).

Матеріали Вікіпедії є вільними для використання, при цьому будь-хто може вносити до них зміни. Ваш текст доступний під ліцензією [«GNU Free Documentation License»](#) (GFDL), а також [Creative Commons Attribution-ShareAlike License 3.0](#) і може розповсюджуватися або компонуватися відповідно до неї. [Статті може редагувати будь-хто](#), проте при цьому жоден учасник не має права на одноосібний контроль за тією чи іншою статтею. Відповідно, всі внесені вами правки, у свою чергу, можуть бути безжально відредаговані і реструктуровані співтовариством. Не розміщуйте матеріали, які [порушують авторське право](#), або роботи, що ліцензовані під несумісними з GFDL ліцензіями.

У Вікіпедії існують [зведені правила поведінки](#): виявляйте повагу до ваших колег, навіть якщо в чомусь не згодні з ними. [Будьте ввічливі](#). Уникайте [образ, погроз, агресії](#) та широких узагальнень. [Зберігайте холоднокрівність](#) при роботі над «гарячими» темами, уникайте [війн правок](#); пам'ятайте, що ми працюємо над 400 897 статтями. Дійте

сумлінно, [не випробуйте правила Вікіпедії на міцність](#), [припускайте добрі наміри](#) з боку інших. Будьте відкриті, доброзичливі й привітні.

 [Вікіпедія не має незмінних правил](#) — за винятком поданих п'яти загальних принципів. [Сміливо правте, перейменовуйте, змінійте статті](#) — в цьому полягає задоволення від редагування, оскільки від вас не вимагають [створювати ідеальні тексти](#), хоча до цього слід прагнути. Не бійтеся щось зіпсувати, адже усі попередні версії статей зберігаються: ви ніяк не зможете випадково нашкодити Вікіпедії або безповоротно видалити текст. Але пам'ятайте — усе, що ви робите тут, збережеться для нащадків.

[Вікіпедія](#) є онлайн-[енциклопедією](#) й водночас є онлайн-спільнотою для створення цієї енциклопедії. Відповідно, існують деякі речі, якими Вікіпедія *не* є.

Лекція 3. Застороги Вікіпедії

Зміст

- [1 Чим не є Вікіпедія](#)
  - [1.1 Вікіпедія — не паперова енциклопедія](#)
  - [1.2 Вікіпедія — не словник](#)
  - [1.3 Вікіпедія — не трибуна](#)
  - [1.4 Вікіпедія — не колекція посилань, зображень чи мультимедійних файлів](#)
  - [1.5 Вікіпедія — не блог](#)
  - [1.6 Вікіпедія — не каталог](#)
  - [1.7 Вікіпедія — не путівник](#)
  - [1.8 Вікіпедія — не безладне зібрання інформації](#)
  - [1.9 Вікіпедія не передбачає майбутнє](#)
- [2 Чим не є співтовариство Вікіпедії](#)
  - [2.1 Вікіпедія — не поле битви](#)
  - [2.2 Вікіпедія — не експеримент з анархії](#)
  - [2.3 Вікіпедія — не експеримент з демократії](#)
  - [2.4 Вікіпедія — не експеримент у законотворчості](#)
  - [2.5 Посилання](#)

[ред.] Чим не є Вікіпедія

[ред.] Вікіпедія — не паперова енциклопедія

Вікіпедія — не паперова енциклопедія. Тобто практично ніщо не обмежує кількість тем, що ми можемо охопити, крім [можливості перевірки](#) й інших проблем, перелічених на цій сторінці.

Існує певна «розумна межа» розміру окремої статті, яка пов'язана із обсягом завантаження сторінки для користувачів із низькошвидкісним під'єднанням та з необхідністю забезпечити читабельність (див. [Вікіпедія:Розмір статті](#)). При досягненні такої межі, природним шляхом розвитку теми стає розбиття статті на кілька окремих статей і написання короткого резюме в основну статтю (див. [Вікіпедія:Стиль резюме](#)). Причому там, де друковані енциклопедії мають лише короткі статті, той факт, що [вікі](#) — не папір, також дозволяє нам застосовувати докладніший підхід. У результаті статті можуть включати будь-які доречні посилання, бути актуальнішими тощо.

Це також означає, що немає необхідності перенаправляти статтю на іншу, не цілком їй еквівалентну.

[ред.] Вікіпедія — не словник

Скорочення:
[ВП:НЕСЛОВНИК](#)

Вікіпедія — не словник, і не інструкція з уживання мови чи жаргону. Тих, хто готовий до роботи над словником з допомогою вікі, може зацікавити наш братній проект — [Вікісловник](#). Статті Вікіпедії — це:

1. **Не словникові означення.** Хоча статті повинні починатися з гарного визначення й опису теми, вони повинні також надавати й інші види інформації з цієї теми. Статті, які містять лише визначення, слід розширити додатковим енциклопедичним змістом, якщо це можливо.
2. **Не списки таких означень.** Існують, проте, [сторінки для розв'язання неоднозначностей](#), з посиланнями на інші сторінки. Вони використовуються для роз'яснення різних значень слова чи вислову. Вікіпедія також містить [глосарії](#) для різноманітних галузей знань.

3. **Не інструкція правильного вживання слів і не інструкція вживання сленгу та ідіом.** Вікіпедія не має завдання навчати, як правильно використовувати терміни, ідіоми тощо. Ми не вчимо людей говорити як [«кулхацкер»](#) або як «ширий» українець. Проте, може виявитися важливим в контексті енциклопедичної статті описати як використовується слово, щоб показати різницю між схожими поняттями, що легко плутаються. У деяких випадках існування статті про важливі елементи сленгу може бути виправданим.

[ред.] Вікіпедія — не трибуна

Скорочення:
[ВП:НТ](#)

Вікіпедія — **не трибуна**, не чат, не дискусійний клуб і не знаряддя пропаганди чи реклами. Тому статті Вікіпедії — це:

1. **Не пропаганда і не захист чийось інтересів.** Звісно, стаття може об'єктивно повідомляти *про* такі речі — доти, поки наявне прагнення до [нейтральної точки зору](#). Якщо ви хочете переконувати людей у достоїнствах своїх поглядів, то, можливо, вам варто скористатися [Usenet](#) чи завести [блог](#).
2. **Не дискусійний клуб.** Будь ласка, намагайтеся дотримуватися завдання створення енциклопедії. Можна розмовляти зі знайомими на їхніх особистих сторінках обговорення учасників, і слід вирішувати суперечки щодо статей на відповідних сторінках обговорення, але не варто виносити дискусії в самі статті.
3. **Не критичні огляди.** Біографії і статті про мистецтво цілком можуть бути енциклопедичними статтями. Звісно, критичний аналіз мистецтва вітається, але тільки якщо ґрунтується на безпосередніх спостереженнях сторонніх критиків. Див. пункт 5 нижче.

4. **Не особисті есе**, що показують ваші приватні думки на тему. Вікіпедія призначена для накопичення загальнолюдських знань. Вона не є засобом, який робить думки окремої людини частиною загальнолюдських знань. У рідкісній ситуації, коли думки окремої людини досить важливі, щоб стати предметом обговорення, бажано, щоб про них написали інші люди. Також існує [Wikinfo](#) — відгалуження Вікіпедії, що заохочує особисті думки в статтях.
5. **Не первинні (оригінальні) дослідження**, такі як висування теорій і рішень, визначення термінів, введення у вжиток нових слів, тощо Докладніше див. [Вікіпедія:Жодних оригінальних досліджень](#). Якщо ви провели оригінальне дослідження теми, опублікуйте його в інших місцях: рецензованих журналах, інших друкованих виданнях, чи на шанованих [веб-сайтах](#). Вікіпедія повідомить про вашу роботу, шойно вона стане частиною загальноприйнятого людського знання. Не вся інформація, що додається у Вікіпедію, повинна надходити з рецензованих журналів, але потрібно прагнути до того, щоб ця інформація була не менш надійною і піддавалась перевірці. Наприклад, цитування книги, надійного друкованого чи онлайн джерела показує, що матеріал [може бути перевіреном](#) і не є думкою дописувача.
6. **Не саморозкручування**. Хоча ви можете писати про себе, чи про ті проекти, в яких ви глибоко залучені, пам'ятайте, що стандарти для енциклопедичних статей застосовні до таких сторінок так само, як і до будь-яких інших. Існує вкрай мало певною мірою відомих учасників Вікіпедії, які зробили істотний внесок у енциклопедичні статті про себе і власні досягнення, і, в більшості випадків, цей внесок був прийнятий після деяких суперечок. Створення надмірної кількості посилань на автобіографії неприйнятне.
7. **Не реклама**. Статті про компанії та їхню продукцію припустимі, якщо їх написано в об'єктивному і безсторонньому стилі. Крім того, всі теми статті мають бути

доступні перевірці третіми особами, тому статті про зовсім невеликі компанії, офіс яких перебуває в гаражі, швидше за все виявляться неприйнятними. Зовнішні посилання на комерційні організації допустимі, якщо вони служать для виявлення провідних компаній, пов'язаних із темою статті. Будь ласка, зверніть увагу на те, що Вікіпедія не підтримує ніякі комерційні підприємства і не організовує партнерські програми.

[ред.] Вікіпедія — не колекція посилань, зображень чи мультимедійних файлів

[Скорочення:](#)
[ВП:НЕКАТАЛОГ](#)

Вікіпедія — не [сервер](#)-дзеркало для будь-чого і сховище [посилань](#), зображень, чи мультимедійних [файлів](#). Статті Вікіпедії - це **не**:

1. **Колекція зовнішніх посилань чи інтернет-каталог**. Немає нічого поганого у розміщенні в статті однієї або кількох корисних посилань, що відповідають її змісту, однак надмірно великі списки перешкоджають розвитку статей і відволікають від кінцевої мети Вікіпедії. У статтю, по темі якої існує безліч сайтів, краще додати посилання на один великий сайт. Див. також [Вікіпедія:Зовнішні посилання](#) й [m:When should I link externally](#)
2. **Прості колекції внутрішніх посилань**. Винятками є статті з багатозначними термінами та інформаційні списки, що відповідають засадам [Вікіпедія:Списки](#)
3. **Прості збірки матеріалів**, навіть дозволених для використання, як наприклад тексти книг, історичні документи, листи, закони, прокламації, астрономічні чи математичні таблиці та інші матеріали, що представляють цінність тільки в оригінальному, незміненому виді. Такі тексти поміщайте у [Вікітеку](#). З іншого боку, немає нічого поганого у поповненні статей відомостями з використанням

ресурсів, що перейшли в суспільне надбання, таких як Енциклопедія Британіка видання 1911 року.

4. **Прості колекції фотографій чи медіафайлів** без супровідного тексту. Якщо ви бажаєте опублікувати фотографію або малюнок, напишіть статтю, що створить для неї енциклопедичний контекст, або розмістіть фотографію на Вікісховищі.

[ред.] Вікіпедія — не блог

Вікіпедія - це не блогосфера. Ви не зможете розмістити тут свій веб-сайт, блог або вікі-систему. Не слід розглядати Вікіпедію як місце для розміщення:

1. **Персональних сторінок.** Користувачі Вікіпедії мають свої [сторінки користувача](#), але вони можуть використатися тільки для розміщення інформації, пов'язаної з роботою над енциклопедією. Якщо ви шукаєте місце для створення своєї особистої веб-сторінки або блогу, то зверніться, будь ласка, до провайдерів в Інтернеті, які надають такі послуги безкоштовно. Основною метою існування вашої сторінки користувача має бути не особисте спілкування з іншими учасниками, а створення бази для ефективного співробітництва в роботі над енциклопедією.
2. **Особистих файлів.** Будь ласка, завантажуйте у Вікіпедію тільки ті файли, які використовуються (або використовуватимуться) у статтях енциклопедії або на сторінках проєктів; все інше буде вилучено. Якщо у вас є підходящі додаткові фотографії або інші матеріали, то завантажте їх на [Вікісховище](#), туди на них можна посилатися з Вікіпедії.

[ред.] Вікіпедія — не каталог

Вікіпедія - не каталог усього, що існує або існувало. Статті Вікіпедії не повинні являти собою:

1. Наведення слабо взаємопов'язаних даних, таких як цитати, афоризми, відомості про реальних особистостей або вигаданих персонажів. Якщо ви хочете створити список цитат, то помістіть його у нашому братньому проєкті — [Вікіцитатах](#). Звичайно, немає нічого поганого в існуванні списку, зміст якого істотно пов'язаний з темою статті або значно доповнює її (наприклад, Список творів [Й. С. Баха](#)). Вікіпедія також містить таблиці посилань й інші табличні дані, які можна використати для спрощення пошуку інформації (Див. [Вікіпедія:Списки](#)).
2. Генеалогічні дерева або телефонні довідники. Біографічні статті припустимі тільки про осіб, які достатньо відомі своїми досягненнями (див. [Критерії значимості персоналій](#)). Менш відомі особистості можуть бути згадані в тематичних статтях про предмети, до яких вони мають відношення. Існують проєкти [m:Wikipeople](#) та [Родовід](#), спеціально створені для розміщення генеалогічних і біографічних даних про всіх людей. Натомість, Вікіпедія для цього не призначена.
3. Каталоги, довідники або програми телепередач, а також ресурси для підтримки бізнесу. Приміром, у статті про радіостанції, як правило, не слід перераховувати майбутні події, кадрові перестановки, номери телефонів, анонси передач і т. д. (хоча істотні кадрові переміщення й значні події можуть описуватися в статті). Сторінка обговорення такої статті також призначена для обговорення самої статті, а не для комерційної діяльності, пов'язаної з темою статті.
4. Вікіпедія — не «жовті сторінки». Контактна інформація, така як номери телефонів і факсів, електронна пошта — не енциклопедичною.
5. Неенциклопедичні категорії типу «Люди з релігійної/етнічної групи X, що працюють в Y» або «Ресторани типу Z в місті W». Не слід створювати статті або категоризувати існуючі статті в такий екзотичний спосіб.(див. також [en:Wikipedia:Overcategorization](#)).

[ред.] Вікіпедія — не путівник

Вікіпедія - енциклопедичний ресурс, а не файли довідки, інструкції чи путівники. Статті Вікіпедії не повинні бути:

1. **збіркою ЧАПів (FAQ)**. Не слід перераховувати питання, що задають часто, — замість цього оформіть інформацію в статті таким чином, щоб вона являла собою інтонаційно оповідальну розповідь про предмет викладу.
2. **Туристичними путівниками** Наприклад, у статті про [Париж](#) доречно згадати визначні пам'ятки такі як Ейфелева вежа або Лувр, але не телефон і адресу вашого улюбленого готелю або ціну на каву з молоком на Єлисейських полях. Такого роду подробиці, однак, досить вітаються на Wikitravel; втім, зверніть увагу, що через несумісність ліцензій ви не можете просто копіювати текст без змін, якщо тільки не є його правовласником.
3. **Керівництвами, рецептами чи інструкціями**. Хоча Вікіпедія може описувати місця чи предмети, статті не повинні виглядати як інструкції, консультації (юридичні або медичні) або вказівки, або містити покрокові інструкції (у стилі «як зробити»); це включає покрокові навчальні керівництва, схеми проходження, інструкції для експлуатації, допомоги з проходження відеоігор і рецепти кухонь. Виключенням з цього правила є простори імен «Довідка:» та «Вікіпедія:», де присутні інструкції, що стосуються роботи в самій Вікіпедії (наприклад [Довідка:Редагування](#)). В усіх інших випадках для розміщення покрокових керівництв (чи інших статей у стилі «як зробити») існує [Вікіпідручник](#) (Wikibooks).
4. **Путівником по сайтах**. Статті про інтернет-сайти не повинні обмежуватися описом призначення, структури й послуг, надаваних сайтом, а повинна описувати сайт в енциклопедичній манері, звертаючи увагу на досягнення, популярність й історичне значення.

5. **Довідником користувача чи фан-сайтом гри**. Стаття присвячена відеоігрі повинна містити загальні відомості про її ігровий процес та виділяти основні технічні, дизайнерські (оригінальні ігрові механіки, особливості керування тощо), індустрийні (розробка, вплив на індустрію, реакція преси тощо) особливості гри. Список консольних команд, детальний опис кожного ворога, зброї та рівня це додаткові матеріали, які більш доречні на окремому ігровому сайті, і не повинні бути основою статті чи заважати сприйняттю основної інформації.

[ред.] Вікіпедія — не безладне зібрання інформації

Достовірність чи, навіть, [верифіковуваність](#) інформації не є достатньою підставою для включення її до Вікіпедії. Статті Вікіпедії не повинні бути:

1. **Переказами сюжетів** — статті Вікіпедії, що стосуються вигаданих світів (чи персонажів) не можуть складатися з одного тільки короткого викладу сюжету. Вони повинні пропонувати всебічний, отриманий у результаті дослідження джерел аналіз твору, його особливостей, характеру й історичного значення. Стислий переказ може бути лише вступом або доповненням до такої статті.
2. **Колекцією текстів пісень** — більшість подібних текстів, виданих після 1922 охороняються авторським правом, і навіть в разі, якщо вони не захищені авторським правом (наприклад, народна творчість), статті не повинні складатися лише з тексту. Натомість стаття повинна містити інформацію про автора, публікаціях, історичне значення чи вплив твору. Самі по собі тексти, якщо це дозволено ліцензією, слід поміщати до Вікітеки.

[Скорочення:](#)
[Вікіпедія:НОВИНИ](#)

1. **Стрічкою новин** — Вікіпедія розглядає історичну значимість подій. Огляд новин може бути корисним матеріалом для енциклопедичних статей, але не всі події варті окремої енциклопедичної статті. Звичайний огляд новин, як анонси, спортивні новини, журналістські таблоїди не є значимою базою для статті. Крім того значимість тієї чи іншої події ще не означає значимості осіб, що беруть у ній участь. Натомість, новини, що не становлять самостійної енциклопедичної значимості можуть бути розміщені у проекті [Вікіновини](#).

[ред.] Вікіпедія не передбачає майбутнє

Вікіпедія — не колекція пророкувань і неперевіраних припущень. Всі статті, що передбачають настання майбутніх подій, повинні бути підкріплені джерелами, а предмет статті повинен користуватися значно більшим інтересом, ніж той, що може виправдати створення статті про події, що відбулася. Зокрема:

1. Деякі **очікувані в майбутньому або можливі події** можуть заслуговувати опису, але тільки тоді, коли про подію щось відомо й воно неодмінно або з великою ймовірністю відбудеться. Якщо підготовка до цієї події ще не почалася, то припущення про нього повинне бути досить обґрунтованим. Прикладами таких подій можуть бути Зимові Олімпійські ігри 2014 року. Між тим Олімпійські ігри влітку 2032 року не є припустимою темою для статті, оскільки про цю подію неможливо сказати нічого, що піддавалося б перевірці й не було оригінальним дослідженням. Список очікуваних у майбутньому подій також може бути припустимим.
2. Так само **окремі елементи з визначеного списку або відомої системи іменування** майбутніх подій або відкриттів не є припустимими темами для статей, якщо про їх невідомо нічого, крім загальної інформації. Наприклад, «Список імен тропічних циклонів» енциклопедичний, але

«Тропічний ураган Алекс (2020)» — ні, хоча, в принципі, відомо, що ураган з таким ім'ям з'явиться в Північній Атлантиці й буде обертатися проти годинникової стрілки. Не енциклопедичні також статті про похідні одиниці, назва яких утворена за стандартною системою (наприклад, «зетабайт»), якщо вони не визначені в авторитетному джерелі і не вживаються широко.

3. Статті, що являють собою **пророкування, припущення і «історію майбутнього»** є оригінальними дослідженнями, і тому неприпустимі. Хоча припустимими є *статті про відомі творчі роботи, есе чи дослідження, які містять припущення й пророкування*. Тому статті [Зоряні війни](#) або [Концепції сучасної футурології](#) цілком припустимі, а [Зброя четвертої світової війни](#) — ні.

[ред.] Чим не є співтовариство Вікіпедії

[ред.] Вікіпедія — не поле битви

Кожен користувач має спілкуватися з іншими чемно, спокійно й у дусі співробітництва. [Не ображайте, не чиніть нападів, не залякуйте](#) тих, із ким ви не згодні. Краще підійдіть до розбіжності розумно й роз'ясніть його в спокійній та ввічливій дискусії. Якщо інший користувач поводить себе неввічливо, агресивно, не бажає співпрацювати, ображає, залякує, — це не дає вам права поводитися так само до нього. Або коректно дайте відповідь тільки на приведені опонентом докази, проігнорувавши недоречні випадки, або ігноруйте неприпустиму репліку цілком.

Якщо конфлікт триває, удайтеся до процедур [вирішення конфліктів](#). Завжди знайдуться користувачі, які стануть посередниками і допоможуть вирішити вашу суперечку.

Крім того, не створюйте і не змінюйте статті [тільки для того, щоб продемонструвати неправоту опонента](#). Не використовуйте Вікіпедію для створення юридичної чи якої іншої загрози для неї, її

користувачів чи Фонду Вікімедіа. Існують інші засоби для повідомлення про юридичні проблеми.^[1] Погрози неприпустимі і можуть призвести до блокування доступу до Вікіпедії.

[ред.] Вікіпедія — не експеримент з анархії

Вікіпедія вільна і відкрита, але обмежує цю свободу та відкритість, коли вони починають суперечити головній меті — створенню енциклопедії. Відповідно, Вікіпедія — не те місце, де кожен може говорити, що заманеться. Той факт, що Вікіпедія є відкритим, самокерованим проектом, не означає, що він має на меті вивчення життєздатності [анархічних](#) співтовариств. Наше призначення — у створенні енциклопедії, а не у визначенні допустимих меж анархізму.

Існує енциклопедія, яка є експериментом із анархії: [Анархопедія](#).

[ред.] Вікіпедія — не експеримент з демократії

Вікіпедія — не експеримент із [демократії](#) чи іншої форми політичної організації суспільства. Основним способом досягнення [консенсусу](#) є [дискусія](#), а не голосування (див. [Голосування не замінює обговорення](#)). У складних випадках для допомоги в досягненні консенсусу можуть проводитися вибіркові [опитування](#). Такі опитування слід проводити з обережністю і не визнавати їх результати вирішальними. Щоб поекспериментувати з демократією, відвідайте проект [«ВікіДемократія»](#) (англійською мовою).

[ред.] Вікіпедія — не експеримент у законотворчості

Скорочення:
[Вікіпедія:БЮРО](#)

Вікіпедія — не школа адвокатів, її правила — не самоціль, а засіб для полегшення життя, тому бюрократичних процедур слід по

можливості уникати. Формальне порушення процедури (приміром, у пропозиції чого-небудь або у висуванні кандидатури) — не підстава для того, щоб відкинути пропозицію. Дотримуйтесь духу, а не букви правил, політик і рекомендацій. Будь-які розбіжності мають вирішуватися обговоренням, а не бюрократично точним дотриманням правил і процедур.

[ред.] Посилання

1. [↑](#) Якщо ви гадаєте, що ваші юридичні права порушуються, можете обговорити це з іншими користувачами, звернутися до [списку розсилання](#), зв'язатися з [Фондом Вікімедіа](#), чи, у разі порушення авторських прав, повідомити у [Вікіпедія:Request for immediate removal of copyright violation](#).

Лекція 4. ПРАВИЛА І ПОРАДИ

Мета української [Вікіпедії](#) — створити повноцінну, точну [енциклопедію українською мовою](#), і більше нічого.

Нижченаведені вказівки — загальноприйняті у Вікіпедії правила, яких варто дотримуватися для найкращого досягнення цієї мети.

Зміст

[\[сховати\]](#)

- [1 Мова і стиль](#)
- [2 Виправляйте наявні статті](#)
- [3 Пишіть про те, що відомо вам і цікаво багатьом](#)
- [4 Перекладайте статті з інших мов](#)
- [5 Посилайтеся](#)
- [6 Пишіть неупереджено й безсторонньо](#)
- [7 Підписи](#)
- [8 Структура статті](#)
- [9 Як створити статтю](#)
  - [9.1 Переконайтеся, що подібної статті немає](#)
  - [9.2 Створення статті](#)
  - [9.3 Давайте статті правильні назви](#)
- [10 Додавайте ілюстрації](#)
- [11 Використовуйте спеціальні символи](#)
- [12 Використовуйте шаблони і створюйте нові](#)
- [13 Категорії статей](#)
- [14 Категорія чи навігаційний шаблон?](#)
- [15 Див. також](#)

[\[ред.\]](#) Мова і стиль

Докладніше: [Вікіпедія:Стиль](#)

Розробка детального проекту здійснюється на сторінці [Вікіпедія:Дотримання мовних стандартів](#)

В усіх статтях повинна використовуватися [літературна українська мова](#). В обговореннях можна використовувати інші мови та [суржик](#), але не зловживайте цим. У будь-якому випадку намагайтеся використовувати українську мову, тому що цей проект призначений насамперед для україномовних користувачів, іноземці можуть звертатися до проектів своєю мовою.

Стиль статей має бути енциклопедичним. Так, наприклад, не може використовуватися звертання від першої особи, використання прямої мови, а також просторічні висловлювання. При написанні статті зі спірного питання не можна стверджувати, що одна з точок зору правильніша за інші, висвітлюйте всі точки зору чесно, неупереджено, з [нейтральних позицій](#). Якщо хочеться висловити свою особисту думку — можна зробити це на сторінці обговорення статті.

[\[ред.\]](#) Виправляйте наявні статті

Часто корисніше доповнити і виправити наявну статтю, ніж створити нову. Якщо ви бачите в статті або фактичну помилку, або неактуальні дані — без вагань виправляйте її. Цим ви допоможете тим, хто буде читати цю статтю після вас.

[\[ред.\]](#) Пишіть про те, що відомо вам і цікаво багатьом

Створюйте нову статтю лише тоді, коли дійсно вважаєте, що вона може бути кому-небудь потрібна.

Вікіпедія — неоплачувана робота, і якщо ви хочете отримати від участі користь і задоволення, будь ласка, пишіть про те, що вам цікаво або що ви добре знаєте. Якщо ви взяли за статтю на тему, про яку знаєте небагато, **присвятіть достатньо часу на її**

вивчення — можливо, варто витратити кілька днів на читання по темі. Так ви дізнаєтеся багато нового і створите гарну статтю, корисну для багатьох.

Якщо ж ви почали писати статтю тільки тому, що клацнули на посиланні на порожню сторінку (такі посилання позначені іншим кольором), то, будь ласка, не пишть її зовсім. Це відбере у вас час і сил, та на Вікіпедії з'явиться ще одна незакінчена стаття.

НІКОЛИ НЕ СТВОРЮЙТЕ СТАТТІ З 1-2 РЯДКІВ, ВОНИ ВСЕ ОДНО РАНО ЧИ ПІЗНО БУДУТЬ ВИЛУЧЕНІ ЯК БЕЗГЛУЗДІ [СТАТТІ-ОБМАНКИ](#). ОСОБЛИВЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТОРІВ — НЕ СТВОРЮЙТЕ ТАКІ СТАТТІ САМІ, ЩОБ НЕ ЗАОХОЧУВАТИ ІНШИХ, БО УКРАЇНСЬКА ВІКІПЕДІЯ БУДЕ СУЦІЛЬНИМ ОБМАНОМ.

Разом з тим, розмір статті — не головне. Людей цікавить інформація, а не об'єм статей. Не зловживайте розміром. Часом людина натрапляє на велику публіцистичну статтю й розміщує її у Вікіпедії. Насправді стаття занадто «популярна» і містить мало дійсно корисної інформації, зате дуже багато «води». При цьому неспеціалісту важко навіть зрозуміти, що з наведених фактів важливо, а що ні. Будь ласка, не розміщуйте подібні статті.

Коротка «суха» стаття, в якій чітко розкрито зміст теми і зрозуміло, що саме треба доповнити та чим її розширити — значно кращий варіант за подібний «водянистий напівфабрикат». Якщо Ви не можете зробити з статей-джерел дійсно змістовний витяг, краще не розміщуйте їх зовсім.

Нерідко буває, що автор не має можливості дописати статтю. У такому випадку краще не пишть її. **Тільки якщо ви маєте твердий намір дописати статтю в майбутньому, додавайте таку незакінчену статтю до Вікіпедії**, але обов'язково позначайте її як [«заготовку»](#), додавши {{Доробити}} наприкінці.

Якщо термін в статті має кілька значень, то створіть (при бажанні) окрему статтю для кожного значення, плюс (дуже бажано) статтю вирішення неоднозначностей, додавши до неї {{disambig}} наприкінці, див. наприклад [Європа](#).

[ред.] Перекладайте статті з [інших мов](#)

Візьміть важливу інформацію зі статті іншою мовою. Найчастіше це буде [англійська](#). В англійській [Wikipedia](#) понад 4 млн. сторінок, у [німецькій](#) — майже 2 млн., а в українській — вже **400 899**. Одне із завдань Вікіпедії — обмін знаннями між людьми, тому перекладайте українською статті з інших мов. Якість україномовної частини Вікіпедії повинна бути високою, тому не забувайте Вікіпедію порожніми [статтями-обманками](#). Будь ласка, перекладайте з тих мов, які добре знаєте — неякісний переклад не допоможе нашому проекту. Перекладаючи терміни та визначення, не забувайте, що одне й те саме слово може мати різне значення чи принаймні різні відтінки значення в українській і в мові з якої Ви перекладаєте.

Правила перекладу

- [Правила перекладу власних назв](#)

Координація перекладів

На сторінці [Вікіпедія:Проект:Інтервікіпереклади](#) розмішуються відомості про координацію зусиль, пов'язаних із перекладанням статей у Вікіпедії.

[ред.] Посилайтеся

Робіть [посилання](#) на свою статтю. У кожній статті має бути мінімум одне посилання на іншу статтю і на кожен статтю має бути посилання з іншої статті, причому бажано, щоб це були не тільки циклічні посилання, а щоб до кожної статті можна було дістатися з початкової статті за невелике число кроків. Посилання

потрібно ставити задалегідь, незалежно від того, чи існує зараз стаття, на яку ви посилаєтеся.

Створивши статтю, подумайте, у яких із уже створених розділів Вікіпедії можуть міститися ті чи інші згадування про неї. Якщо знайдете такі статті — поставте в них посилання на свою статтю. Наприклад, якщо пишете про яке-небудь місто — зайдіть у розділ «Географія» і пройдіться там у підрозділах, якщо про яку-небудь тварину — зайдіть у розділ «Біологія» та под.

Коротка стаття з безліччю [гіпертекстових](#) посилань може замінити довгу чисто текстову статтю, що пояснює кожен термін описово.

Бажано **усі** посилання на інші статті у Вікіпедії ставити безпосередньо з тексту, а посилання на зовнішні джерела — після статті, під заголовком == Посилання == (дотримуймося єдиного стилю для всіх статей). У посиланнях на статті української Вікіпедії не треба ставити префікс **:uk:**. Використовуйте пропуски замість символів підкреслення в назвах статей.

Користь від статті збільшується пропорційно кількості посилань з неї і на неї.

Для узгодженої роботи з вашими іноземними колегами ставте [інтервікі](#) — посилання на версії статті іншими мовами.

[[en:Wikipedia:Policies and guidelines]] — подібний запис наприкінці коду сторінки означатиме, що англійською мовою подібна стаття називається [«Wikipedia:Policies and Guidelines»](#).

Докладніше: [Вікіпедія:Інтервікі](#)

[ред.] Пишіть неупереджено й безсторонньо

В об'єктивній і точній [енциклопедії](#) будь-які почуття є зайвими. Намагайтеся писати об'єктивно, з [нейтрального погляду](#). Якщо

пишете статтю про суперечливе питання, то намагайтеся представити всі точки зору, давши посилання на різні думки.

[ред.] Підписи

Докладніше: [Вікіпедія:Підпис](#)

- У статтях підписуватися не варто, її згодом будуть змінювати ще безліч співавторів.
- В обговореннях (у тому числі і на «своєї» сторінці обговорення) підписуватися потрібно *обов'язково*, це робить перегляд протоколу бесіди набагато зручнішим. Потрібно пам'ятати, що не тільки ви і ваші співрозмовники читатимуть обговорення, а й інші люди після вас, тому що обговорення іноді містить дуже важливу інформацію, що відноситься до статті.
- Щоб поставити підпис, уведіть ~~~~ — це буде підпис + дата + час, або ~~~ — це буде просто підпис, без дати і часу. Краще використовувати перший варіант, тому що можна буде бачити послідовність подій, навіть якщо повідомлення перемішані.
- Підпис ставиться *після* репліки, а не до неї, звідси і саме слово *підпис*.

[ред.] Структура статті

У перших рядках статті має бути її визначення, причому заголовок статті у визначенні повинен бути виділений трьома апострофами з обох боків (грубим шрифтом) та **обов'язково** містити наголос, оскільки Вікіпедія — це **енциклопедія** (для статей у них наголос є обов'язковим). Після визначення та вступу-анотації, які у разі вибору статті у розряд вибраних, може бути поміщено на головній сторінці, йде розгорнута стаття, бажано розділена на порівняно невеликі секції. Потім можуть бути розміщені: навігаційні шаблони, категорії статті та інтервікі, саме в цьому порядку. Приклад (чисто гіпотетичний):

```
'''Азія''' - [[частина світу]], східна частина материка
[[Євразія]].
```

```
== Географія ==
```

```
Азія — найбільша частина світу, омивається 4 [[океан]]ами.
```

```
...
```

```
== Населення ==
```

```
Азія — найнаселеніша частина світу, в ній мешкає 50%
населення Землі.
```

```
...
```

```
{{Країни Азії}}
```

```
[[Категорія:Частини світу]]
```

```
[[Категорія:Азія]]
```

Зверніть увагу на наголошення у означенні, категорію головного рівня [Категорія:Геопункти Аз](#) та відступи в один рядок поміж параграфами. Інтервікі, якщо такі є, мають іти після категорій!

[ред.] Як створити статтю

[ред.] Переконайтеся, що подібної статті немає

Скорочення:
ВП:ПОДІБНЕ

Перш, ніж редагувати статтю, **переконайтеся, що немає аналогічної статті з подібною назвою**. Для цього скористайтеся **пошуком** (верхній правий кут цієї сторінки).

Якщо ви впевнені, що статті з вашою темою немає, все одно вивчіть суміжні розділи Вікі. Для цього зайдіть спочатку на [головну статтю](#) або спробуйте ввести альтернативні назви для вашої статті. Приклад: [«бегемот»](#) — [«гіпопотам»](#)

- Не забувайте, що посилання на біографічні статті можуть бути не лише в розділі [Персоналії](#), але на них можна вийти й у рубриці [Історія](#) з розділу [Біографії суспільних і політичних діячів](#), [Категорія:Видатні українці](#), а також у рубриці [Література](#) з розділу [По авторах](#), у рубриці [Філософія](#) з розділу [Філософи](#) тощо.

Якщо подібна стаття існує англійською мовою, поставте в ній посилання на вашу статтю. Це буде гарантувати унікальність вашої статті (у припущенні унікальності статті англійською мовою).

[ред.] Створення статті

- Якщо на статтю є посилання, але самої статті поки не існує, то посилання позначається червоним кольором або знаком питання залежно від налаштувань користувача. Якщо таке червоне посилання вже існує в якій-небудь статті, то при переході по ній браузер відразу ж переходить на сторінку редагування статті.
- Для того щоб створити нову статтю, на яку ще немає посилання, просто введіть її назву в адресному рядку браузера. Наприклад, для того щоб створити статтю [«Кордон»](#), наберіть адресу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Кордон>. Вікіпедія перейде на порожню сторінку з написом «(У даний момент текст на даній сторінці відсутній)», після цього можна натиснути кнопку «редагувати» і створити нову статтю.

[ред.] Давайте статті правильні назви

Давайте статті поширені назви. Якщо слово має багато синонімів, використовуйте [перенаправлення](#). Усі ключові правила і поради щодо іменування статей зібрано у статті: [Іменування статей](#).

Якщо ви хочете [вилучити](#) або [перейменувати \(перемістити\)](#) сторінку, переконайтеся, що на неї немає посилань з інших сторінок. Для цього подивіться, [[Посилання на статтю](#)].

Стежте за розділами:

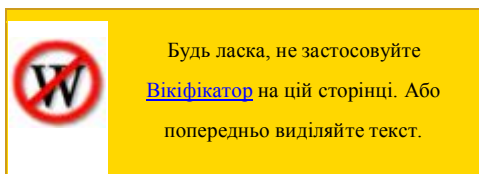
- [статті, які варто поліпшити](#)
- [статті, що передбачається вилучити](#)
- [Спеціальні:Shortpages](#)

[ред.] Додавайте ілюстрації

По можливості додавайте фотографії, карти, малюнки або навіть звукові файли (їх, швидше за все, можна взяти з рівнобіжної статті на іншій мові). Зрозуміло, якщо подібного файлу ще немає в [базі зображень](#), то файл спочатку потрібно додати до бази, попередньо [зареєструвавшись](#) у системі. А потім додайте малюнок до вашої статті. Якщо матимете ускладнення, як це зробити — подивіться [Вікіпедія:Як правити статті](#). Не розміщайте матеріали, на які у вас немає прав!

Детальніше на [Довідка:Зображення та звуки](#), [Вікіпедія:Зображення](#)

[ред.] Використовуйте спеціальні символи

Слід оформлювати текст у типографському, а не машинописному стилі:

- як тире використовуйте тире (—), а не дефіс (-), мінус (−), два дефіси (--) або коротке тире (–);

- при вказівці інтервалів, наприклад, у датах, — використовуйте тире (—) без пробілів: [1941—1945](#); «коротке» або «середнє» тире (–) в українській мові ніколи не використовується, навіть якщо Word і намагається переконати вас у зворотному;
- замість "машинописних" лапок використовуйте «ялинки» (іноді можна використовувати „лапки“ — наприклад, як лапки другого рівня);
- якщо потрібно вказати наголос — використовуйте знак наголосу (˘), а не велику чи виділену букву;
- з технічних причин у назвах статей як апостроф рекомендується використовувати машинописний апостроф (', код U+0027), а не типографський апостроф (’, код U+2019). Якщо в назві статті є апостроф, обов'язково створюйте перенаправлення з альтернативного варіанту.

Найуживаніші спеціальні символи з метою швидкої їхньої вставки розміщені під вікном редагування (під кнопками «Зберегти сторінку» і «Попередній перегляд», після посилання «Спеціальні символи»). Також у нагоді може стати [спеціальна розкладка клавіатури](#) з цими символами.

Інші спеціальні символи: номер №, параграф §, градус °, проміле ‰, плюс-мінус ±, помножити ×, помножити крапкою ·, не дорівнює ≠, приблизно дорівнює ≈, менше або рівне ≤, більше або рівне ≥, еквівалентно ≡, стрілка вліво ←, стрілка вправо →, стрілка вгору ↑, стрілка вниз ↓, стрілка вліво-вправо ↔, нескінченність ∞, три крапки …

Не вагайтесь використовувати і грецькі букви: Αα Ββ Γγ Δδ Εε Ζζ Ηη Θθ Ιι Κκ Λλ Μμ Νν Ξξ Οο Ππ Ρρ Σσ Ττ Υυ Φφ Χχ Ψψ Ωω.

Докладніше: [Довідка:Спецсимволи](#)

[ред.] Використовуйте шаблони і створюйте нові

шаблони — могутній механізм Вікіпедії, що дозволяє багаторазово використовувати один раз створений текст. Шаблони найчастіше використовуються або для спеціальних позначок у статтях, наприклад `{{Доробити}}` або `{{disambig}}`, або для навігації усередині групи статей визначеної тематики, наприклад [ЄС](#). Використовуйте шаблони в статтях, що відносяться до вже наявних груп, і створюйте нові шаблони для груп, що поки відсутні.

[ред.] Категорії статей

Докладніше: [Довідка:Категоризація](#)

Категорії дозволяють логічно сортувати споріднені за змістом статті, наприклад, [«Міста»](#) — статті про міста, [«Росія»](#) — статті, які стосуються Росії, [«Теорія множин»](#) — статті про цей розділ математики. При цьому в самій статті можна не перераховувати безліч посилань у розділі «Див. також», а ставити посилання тільки на найважливіші дотичні сторінки.

Теоретично, кожна сторінка, має належати до певної категорії. Питання тільки в тому, наскільки спеціалізованими ці категорії мають бути (див. [Вікіпедія:Проекти класифікації знань](#)). Безперечно, існують статті, що їх можна віднести до кількох категорій, проте, більшість статей легко обмежується однією-двома. Зокрема, стаття [«Москва»](#) може потрапити у три категорії — [«Міста»](#), [«Росія»](#), і, можливо, [«Столиці»](#), а при великій кількості статей, що стосуються Москви — у [Категорія:Москва](#). Але, щоб зменшити кількість категорій, можна спокійно об'єднати дві перші категорії в одну — [«Міста Росії»](#).

Небажано, щоб категорії належали до різних рівнів однієї ієрархії — наприклад, щоб стаття [«Москва»](#) одночасно була у категоріях [«Міста»](#) і [«Міста Росії»](#) (при тому, що [«Міста Росії»](#) є

підкатегорією категорії [«Міста»](#)). За наявності такої неоднозначності бажано відносити статтю до найбільш спеціалізованої категорії, у даному випадку [«Міста Росії»](#). Аналогічно, не треба ставити для конкретної людини категорію [«Персоналії»](#) — краще використовувати спеціалізовані категорії типу [«Письменники»](#) або [«Космонавти»](#), при цьому дістатися до вашої статті можна буде як через категорію [«Персоналії»](#) і потім підкатегорію [«Письменники»](#), так і через категорію [«Література»](#) і потім підкатегорію [«Письменники»](#).

Для кращого розуміння, авторам варто ознайомитись з категоризацією англomовної Вікіпедії — вона непогано продумана і наповнена.

Відносити статтю до категорії дуже просто — потрібно поставити наприкінці статті що-небудь типу `[[Категорія:Міста]]`, при цьому якщо такої категорії ще не існувало, то вона створиться автоматично. Зрозуміло, якщо ви поставите для статті кілька категорій, то стаття потрапить до усіх вибраних категорій. На спеціальній сторінці [категорії статей](#) перераховано вже існуючі категорії статей.

[ред.] Категорія чи навігаційний шаблон?

Немає сенсу дублювати навігаційні шаблони і категорії. Не повинно бути ситуації що є і навігаційний шаблон [«Країни Азії»](#) і категорія [«Країни Азії»](#). Що робити в тій чи тій ситуації?

- Якщо елементів відносно небагато, елементи однорідні і досить компактно розміщуються на сторінці (не більш 5 рядків) і список цих елементів не буде розширюватися з часом, і особливо якщо має сенс прямий перехід між елементами, то бажано використовувати **навігаційний шаблон**. Приклади: [Тиждень](#), [Країни Європи](#), [Місяці](#).
- Якщо елементів досить багато, елементи неоднорідні і можливо утворять ієрархію, їхні назви досить довгі і погано

розміщуються на сторінці, список цих елементів досить ймовірно буде розширюватися в майбутньому, а прямий перехід між елементами не занадто частий, то бажано використовувати **категорію**. Приклади: Фізика, Міста.

[ред.] Див. також

- [Категорія:Поради Вікіпедії](#)

[сховати]^п · д · р Офіційні правила та поради Вікіпедії	
Від засновника	Заява Джиммі Вейлза про засади Вікіпедії (ВП:ЗПЗ / ВП:ДВЗ)
Загальний огляд	П'ять основ (ВП:50) · Правила та поради (ВП:ПП) : Список правил · Список порад
Загальновікіпедійні принципи	Авторські права (ВП:АП) · Вирішення конфліктів (ВП:ВК) · Ігноруйте всі правила (ВП:ІУП) · Консенсус

	(ВП:КС) · Чим не є Вікіпедія (ВП:ЧНВ, ВП:ЧНСВ)
Правила щодо змісту статей	Авторитетність джерел (ВП:АД) · Нейтральність (ВП:НТЗ) · Жодних оригінальних досліджень (ВП:ОД) · Можливість перевірки (ВП:В) · Іменування (ВП:ІС) · Біографії живих людей · Критерії швидкого вилучення (ВП:КШВ) · Критерії добropорядного використання (ВП:КДВ) · Використання зображень (ВП:ПВЗ) · Патрулювання (ВП:ПАТ)
Правила поведінки	Захист дітей ·

	<p>Етикет (ВП:Е) · Припускайте добрі наміри (ВП:ПДН) · Не влаштовуйте війни редагувань (ВП:ВР) · Не погрожайте судом · Неприпустимість образ, погроз і агресії (ВП:НО) · Права власності на статті · Ляльковий театр (ВП:ЛТ)</p>
<p>Поради щодо поведінки</p>	<p>Конфлікт інтересів (ВП:КОІ) · Поведінка в конфліктах · Не доводьте до абсурду (ВП:НДА) · Не грайтесь із правилами (ВП:НП) · Не мордуйте новачків</p>
<p>Поради щодо редагування</p>	<p>Будьте рішучими (ВП:БР) · Підписуйтесь (ВП:ПДПИС)</p>

	<p>Добропорядне використання матеріалів · Розмір статей (ВП:РС) · Списки (ВП:С) · Стиль (ВП:СТИЛЬ) · Сторінки обговорень (Д:СО) · Підсторінки · Сторінки користувачів · Кольори</p>
<p>Поради щодо класифікацій</p>	<p>Категорії · Категоризація (ВП:КАТ) · Шаблони (ВП:Ш)</p>
<p>Перелік усіх правил та порад українського розділу Вікіпедії</p>	

Автори Вікіпедії можуть бути дуже різними людьми, що походять із різних країн, що належать до відмінних культур. Тому повага до інших дописувачів та їх поглядів є необхідною складовою успішної співпраці над Вікіпедією.

На даній сторінці викладено корисні поради стосовно того як співпрацювати із іншими користувачами.

Лекція 5. Принципи етикету Вікіпедії

Зміст

[1 Принципи етикету Вікіпедії — Вікікету](#)

- [2 Як правильно використовувати сторінки обговорення користувачів](#)
  - [2.1 Кілька речей, про які варто пам'ятати](#)
  - [2.2 Ще кілька підказок як правильно дискутувати](#)
- [3 Див. також](#)

[ред.] [Принципи етикету Вікіпедії — Вікікету](#)

- Завжди виходьте із припущення про щирість інших користувачів. Досі Вікіпедія була надзвичайно успішним проектом, що продемонстрував прийнятність цього припущення. Люди приходять на Вікіпедію, щоб співпрацювати та писати хороші статті.
- Уникайте [відкатів](#) та стирань, якщо можливо, то дотримуйтесь правила **трьох відкатів**: не робіть понад три відкати редагування протягом дня, за винятком випадків очевидного вандалізму. Поясніть причину відкату у підсумку редагувань на сторінці обговорення.
  - Правте, додавайте, обговорюйте.
- Будьте ввічливі.
  - Інші користувачі не бачать Вас та не знають нічого про Ваш настрій. Іронія не є завжди очевидною, та написаний текст може видаватись грубим. Добирайте слова обережно — інші користувачі можуть думати не те, що Ви маєте на увазі.
- [Підписуйте](#) Ваші репліки на сторінках обговорення (НЕ СТАТТІ!). Для цього слід скористатись кнопкою «Ваш

підпис з часовою міткою», дванадцятю кнопкою зліва в рядку над полем для вводу тексту (для оформлення monobook), або четвертою зліва (для оформлення vector).

- Намагайтесь досягнути згоди у спірних питаннях
- Обговорюйте факти, не переходячи на особистості.
- Не ігноруйте запитання.
  - Якщо інша сторона не погоджується з Вашими редагуваннями, наведіть хороші підстави Вашому переконанню щодо їх необхідності.
- Поступіться у питаннях, для котрих Ви не маєте хороших аргументів, визнайте, якщо Ви не погоджуєтесь на підставі інтуїції чи смаку. Не змушуйте інших користувачів обговорювати позицію, якої Ви не дотримуетесь або яка не є для Вас важливою.
- Будьте готові просити пробачення. У поживлених дискусіях легко сказати слова, про котрі потім щиро шкодуватимете. Скажіть про це.
- Пробачте і забудьте.
- Пам'ятайте про упередження, які властиві Вам самим, та контролюйте їх.
- Хваліть хорошу роботу. Кожному подобається визнання, особливо в оточенні, яке часто вимагає компромісів. Розмістіть дружній коментар на сторінці обговорення користувача.
- Видаляйте або замініть підсумком вирішені диспути, що були Вами ініційовані.
- Виступайте посередниками у суперечках інших користувачів.
- Якщо Ви сперечаєтесь, зробіть перерву; якщо Ви є посередником, порадьте зробити перерву.
  - Спробуйте «відійти вбік» на певний час та знайдіть іншу статтю над котрою Ви можете працювати. Зараз у Вікіпедії 400 900 статей!
- Пам'ятайте про те, [чим Вікіпедія не є](#).
- Будьте цивілізованими.

[ред.] Як правильно використовувати сторінки обговорення користувачів

Більшість людей пишаються результатами своєї праці та своїми поглядами. Можна легко зачепити его іншого користувача в процесі редагування, але сторінки обговорення не є тим місцем, де можна нанести удар у відповідь. Тут Ви можете висловити свою підтримку людині або спробувати виправити завдані образи, але найчастіше — досягнути згоди щодо того, як найкращим чином написати статті, над якими Ви спільно працюєте.

[ред.] Кілька речей, про які варто пам'ятати

- Статті Вікіпедії повинні відображати [нейтральну точку зору](#), а сторінки обговорення не є тим місцем, де слід обговорювати [світоглядні цінності](#) та погляди, для цього існують [блоги](#) та [Юзнет](#). Використовуйте сторінки обговорення для з'ясування питань точності чи неточності фактів чи обговорення інших проблем пов'язаних із статтями.
- Якщо хтось не погоджується з Вами, це аж ніяк не означає що :
  1. ця особа ненавидить Вас,
  2. ця особа вважає Вас дурнем,
  3. ця особа є дурнем,
  4. вона є злою тощо.

Якщо користувачі розміщують коментарі без наслідків для статті, просто ігноруйте їх.

- Перед тим, як започаткувати дискусію, запитайте себе: Чи дійсно слід це обговорювати? Чи можу я написати підсумок зроблених змін та почекати на коментарі інших користувачів?
- Перемістіть дискусію на Вашу персональну сторінку, якщо вона не має нічого спільного із статтею.

[ред.] Ще кілька підказок як правильно дискутувати

- Завжди вказуйте, яке твердження Ви маєте на увазі, особливо у відповідях.
  - Цитата із коментаря можлива, але завжди вказуйте, як Ви його розумієте. Перед тим як твердити, що хтось помиляється, припустіть, що Ви неправильно зрозуміли його.
- Не давайте прізвиськ та не вдавайтесь до особистих нападок на інших учасників чи зроблені ними редагування.

[ред.] Див. також

- [Вікіпедія:Поведінка в конфліктних ситуаціях](#)
- [Довідка:Вирішення конфліктів](#)
- [Вікіпедія:Неприпустимість образ, погроз й агресії](#)

Одним з наріжних каменів [вікіпедії](#) є **нейтральна точка зору (НТЗ)**. За словами засновника Вікіпедії [Джимбо Вейлза](#), політика НТЗ «абсолютна і безкомпромісна»^[1].

Лекція 6. Основна концепція нейтральності

Зміст

[[сховати](#)]

- [1 Вступ](#)
  - [1.1 Основна концепція нейтральності](#)
    - [1.1.1 Первісне формулювання НТЗ](#)
  - [1.2 Чому Вікіпедія повинна бути безсторонньою ?](#)
  - [1.3 Шаблон {{НТЗ під сумнівом}}](#)
- [2 Примітки](#)

[ред.] Вступ

Політика нейтральної точки зору стверджує, що статті повинні писатися неупереджено для того, щоб читач одержував уявлення про реальний стан справ.

Можна легко помилитися в розумінні **політики нейтральної точки зору**. Ця політика не означає можливості написання статті з якоїсь однієї єдиної неупередженої, «об'єктивної» точки зору. Навпаки, ця політика встановлює, що ми повинні *чесно представити всі існуючі точки зору* і стаття не повинна декларувати, мати на увазі або натякати на те, що яка-небудь із представлених точок зору є єдино правильною.

Критичним чинником створення неупереджених статей є спільна праця [вікіпедистів](#). Це одне з найбільших достоїнств Вікіпедії.

[ред.] Основна концепція нейтральності

У Вікіпедії ми використовуємо термін «неупередженість» і «нейтральна точка зору» у точному значенні, яке відрізняється від звичайного розуміння:

Безсторонні статті чесно *описують* різні точки зору, а не *підтримують* жодну (будь-яку) зі сторін дискусії.

[ред.] Первісне формулювання НТЗ

Нейтральна точка зору враховує ідеї і факти у формі, з якою згодні і їхні прихильники, і супротивники. Звичайно, 100%-ва згода неможлива; є люди, які не визнають поглядів, відмінних від своїх. Усе, що ми можемо, - це шукати такого викладу, з яким могли б погодитися розумні люди, хоч би й їхнє бачення окремих питань було різним.

«
...
Можливо, найпростішим способом зробити виклад більш енциклопедичним було б писати про те, якими є переконання людей, а не про те, чи правильні їхні переконання. І думаю, це не є ані суб'єктивізм, ні колективізм або імперіалізм. Переконання людей існують об'єктивно, і ми можемо досить легко описати їх з нейтральної точки зору,
— [Джимбо Вейлз](#), засновник Вікіпедії

»

[ред.] Чому Вікіпедія повинна бути безсторонньою ?

Вікіпедія є універсальною [енциклопедією](#), це значить, що вона містить у собі знання людства на певному рівні узагальнення. Але ми (люди) незгодні один з одним з деяких питань; з будь-якого питання, де існують декілька точок зору, усі точки зору являють собою різні теорії того, що є істина, а оскільки одна точка зору суперечить іншій, її прибічники вірять, що інші точки зору

«помилкові» і, отже, не є «знанням». Там, де немає згоди про те, що є «істина», там немає і згоди про те, що таке знання. Вікіпедія працює завдяки співробітництву учасників; однак, хоча б і завдяки співробітництву, як можемо ми розв'язати проблему нескінченних «воєн виправлень», у яких один учасник у тексті статті стверджує *A*, а наступний учасник змінює текст так, що тепер той стверджує *не A*?

Рішення, яке ми прийняли для цілей роботи над Вікіпедією, полягає в тому, що «знання людства» включає *всі різні* значущі теорії з усіх різних питань. Таким рішенням ми зафіксували представлення знань людства в *цьому* сенсі. Щось подібне висловлено в загальноприйнятому значенні слова «знання»: те, що «відомо», з часом постійно змінюється, і коли ми вживаємо слово «знаю» в такому розумінні, то часто маємо на увазі „знаю“, тобто знаю в лапках. Так, у Середні віки ми «знали», що хвороби спричиняють демони. Тепер ми «знаємо» про хвороби щось інше.

Ми могли б зібрати людські знання упереджено: ми описали б кілька теорій з питання *B*, а потім заявили б, що правда про *B* — це *таке-от* або *таке*. Але знову ж, пам'ятайте, що [Вікіпедія](#) — це міжнародний, спільний проект. Практично будь-яка думка з будь-якого питання наявна серед наших авторів і читачів. Для того, щоб уникнути нескінченних «воєн виправлень», ми повинні домовитися представляти кожен точку зору чесно, не стверджуючи, що одна з них істинна. Цей підхід є тим, що робить статті «безсторонніми», або «нейтральними», як ми це розуміємо. Для того щоб писати з нейтральної точки зору, необхідно представляти конкуруючі точки зору без прихильності до якої-небудь з них; аби зробити це, необхідно описати всі точки зору так, щоб вони були більш-менш прийнятні як для їхніх прихильників, так і для їхніх опонентів.

[ред.] Шаблон {{НТЗ під сумнівом}}

Для статей, що не відповідають критерію НТЗ, може бути застосований шаблон {{Нейтральність сумнівна}}

[Вікіпедія не є](#) місцем, де можна вперше оприлюднювати інформацію (проводити оригінальні дослідження). Термін "оригінальне дослідження" використовується в Вікіпедії для позначення матеріалу, такого як факти, твердження та ідеї, у підтвердження яких не існує опублікованих [авторитетних джерел](#). [Посилання на джерела](#) та відсутність оригінальних досліджень є нерозривно пов'язаними між собою: єдиний спосіб [переконатись](#), що Ви не займаєтесь новими дослідженнями — це цитування джерел, що *прямо стосуються* обговорюваного матеріалу, та чітке дотримання викладеного в них. Тобто, щоб продемонструвати, що Ви своїм редагуванням статті не додаєте до неї оригінального дослідження, Ви повинні бути в змозі надати посилання на надійні авторитетні джерела, які безпосередньо пов'язані з темою статті і в яких міститься та інформація, яку Ви додаєте.

Відсутність оригінальних досліджень є однією із трьох політик, що стосуються наповнення Вікіпедії. Інші дві — це [Нейтральна точка зору](#) та [Верифіковуваність](#). Ці три політики доповнюють одна одну й спільно визначають тип і якість матеріалів, що є прийнятними у головному просторі імен. Таким чином, вони не повинні розглядатися у відриві одна від одної, й авторам слід ознайомитися із усіма трьома.

Лекція 7. Походження політики: точка зору засновника Вікіпедії

Зміст

[\[сховати\]](#)

- [1 Що таке оригінальне дослідження?](#)
  - [1.1 Первинні, вторинні, третинні джерела](#)
  - [1.2 Чому заборонено оригінальні дослідження?](#)
- [2 Конкретні питання](#)
  - [2.1 Роль експертів](#)
  - [2.2 Що виключається із статті?](#)
  - [2.3 Як правильно описувати теорії](#)
- [3 Походження політики: точка зору засновника Вікіпедії](#)
- [4 Про сторінки обговорень](#)
- [5 Пов'язані політики](#)
  - [5.1 Що вважається поважним виданням? \(Авторитетні джерела\)](#)
  - [5.2 Нейтральна точка зору](#)
    - [5.2.1 Як визначити, наскільки загальноприйнятою є точка зору](#)
  - [5.3 Верифіковуваність](#)
  - [5.4 Посилання на джерела](#)
- [6 Див. також](#)
- [7 Зовнішні посилання](#)
- [8 Примітки](#)

[\[ред.\]](#) Що таке оригінальне дослідження?

Оригінальне дослідження стосується теорій, даних, тверджень, концепцій, аргументів та ідей, що не були досі опубліковані у

поважному виданні, чи будь-яких нових (раніше не публікованих) інтерпретацій, аналізу чи синтезу опублікованих даних, тверджень, концепцій чи ідей, які, словами засновника Вікіпедії [Джиммі Вейлза](#), є достатньо значними, щоб вони могли розглядатися як нове історичне викладення фактів (наратив) чи історична інтерпретація («*novel narrative or historical interpretation*»).

Оригінальне дослідження дописувачам Вікіпедії заборонено, якщо воно не було опубліковано деінде. (Ця заборона не стосується досліджень, що були опубліковані чи доступні через інші джерела, однак таке дослідження може бути відкинутим авторами на підставі неповажності видання чи недоречності.)

Словом, якщо факти, точки зору чи аргументи, які Ви маєте намір включити у Вашу статтю, не були опубліковані раніше поважним виданням, Ви займаєтесь оригінальним дослідженням.

[\[ред.\]](#) Первинні, вторинні, третинні джерела

Статті Вікіпедії повинні ґрунтуватися, спиратися на *опубліковані вторинні джерела*, та у меншій мірі — на *третинні джерела*. Ці вторинні та третинні джерела використовуються для перевірки значимості теми, а також для того, щоб запобігти новим інтерпретаціям первинних джерел. Матеріалів, які спираються виключно на первинні джерела, у Вікіпедії слід уникати. У статті Вікіпедії аналіз, інтерпретації, тлумачення первинних джерел повинні походити з опублікованих вторинних джерел, а не бути власними дослідженнями редакторів цієї статті.

- [Первинні джерела](#) публікують «сиру» інформацію, таку, як фотографії розкопок, історичні документи, наприклад, щоденники, транскрипти публічних розслідувань чи інтерв'ю, записи польових досліджень. Первинні джерела «розташовані» ближче за всіх до події, часто вони пишуться людьми, які беруть безпосередню участь у ній, пропонуючи, таким чином, свій погляд на подію зсередини. Протокол

ДТП, складений її свідком, є *первинним джерелом* інформації про аварію. Аналогічно, наукова праця, у якій задокументовано новий експеримент, є також *первинним джерелом* інформації про результати цього експерименту. Такі історичні документи, як щоденники свідків, також є *первинними джерелами*.

Первинні джерела, що мають надійне джерело публікації, можуть бути використані у Вікіпедії, але з обережністю — ними можна легко зловживати та маніпулювати. Будь-яка інтерпретація первинних джерел потребує надійного вторинного джерела для такої інтерпретації — вона ні в якому разі не повинна бути власним дослідженням редакторів Вікіпедії.

- **Вторинні джерела** пропонують читачеві узагальнення, аналіз, синтез, інтерпретацію чи оцінку інформації та даних. Це вже як би інформація з других рук (second-hand accounts), які хоча б на один крок «віддалені» від самої події. Вони, спираючись на первинні джерела, роблять аналітичні, оціночні твердження щодо них. Наприклад, оглядова стаття, яка аналізує дослідницькі роботи, є вторинним джерелом щодо цих робіт. Первинність чи вторинність джерела також залежить від контексту — книга військового історика про Другу світову війну може бути вторинним джерелом про цю війну, але якщо вона містить у собі деталі власного досвіду автору, це може бути вже первинним джерелом.

Статті Вікіпедії звичайно спираються на матеріал з вторинних джерел. Уся аналітика, оціночні твердження, інтерпретації у статтях можливі тільки за умови, якщо це було опубліковано у надійних вторинних джерелах.

- **Третинні джерела** — це такі публікації, як [енциклопедії](#) та інші збірки, які являють собою підсумок, дайджест вторинних джерел. Сама Вікіпедія є таким третинним

джерелом. Велика частина студентських підручників також є такими третинними джерелами, оскільки вони є підсумком багатьох вторинних джерел.

Статті Вікіпедії не можуть бути використані як третинні джерела для інших її статей. Деякі третинні джерела є більш надійними, деякі — менш надійними. У будь-якому третинному джерелі деякі статті можуть бути більш надійними, ніж інші.

Не дозволяється розмішувати у Вікіпедії матеріали, що підпадають під означення первинного джерела. В той же час, дослідження, що полягають у зборі та організації інформації із наявних як первинних, так і вторинних джерел, всіляко заохочуються. По суті, всі статті у Вікіпедії повинні бути компіляцією на основі як первинних, так і вторинних джерел, тобто «дослідженням на підставі джерел».

В деяких випадках стаття у Вікіпедії може цілком базуватися на первинних джерелах, якщо виконуються дві умови:

1. стаття містить описові твердження, що легко перевіряються дорослою людиною,
2. стаття не містить аналітичних, синтетичних заяв, не інтерпретує факти та не дає оцінки наданій інформації.

Приклад цього — розділ [Вікіпедія:Поточні події](#), однак слід пам'ятати, що це — винятки.

У більшості випадків статті Вікіпедії базуються на вторинних, третинних джерелах, а також частково — на первинних. Для уникнення ризику появи оригінальних досліджень вимагається, щоб усі матеріали, запозичені з первинних джерел, та всі твердження, що стосуються узагальнення інформації, її інтерпретації, синтезу чи критичної оцінки, були попередньо опубліковані поважним джерелом, що доступне читачам через Інтернет (веб-сайти інші, крім Вікіпедії) чи через публічні

бібліотеки. Надзвичайно важливо правильно [цитувати джерела](#), щоб дати змогу Вашим читачам самостійно [перевірити](#) наведену інформацію.

Якщо виникає дискусія щодо того, яке саме джерело варто розцінювати як поважне чи надійне, це питання слід розглянути в статті, навівши список джерел для кожної із сторін. Такий підхід також відповідатиме принципу дотримання [нейтральної точки зору](#).

Принцип «жодних оригінальних досліджень» ні в якому разі не слід інтерпретувати як такий, що забороняє експертам у певній області розмішувати у Вікіпедії інформацію *власного* авторства, *власні* дослідження. Це цілком можливо, і Вікіпедія навіть запрошує експертів та науковців до подібного роду співпраці — головне тільки, щоб така їх інформація, дослідження, до цього *вже була опублікована* у надійних авторитетних джерелах.

Експерти не обіймають у спільноті дописувачів привілейованих позицій. Вони зобов'язані, посилаючись на свої праці, вживати третю особу, та писати, дотримуючись нейтральної точки зору. Вони теж *зобов'язані* цитувати джерела, і їм не дозволяється посилатись на свої *ненадруковані професійні знання* в якості джерела інформації (їх неможливо перевірити).

[ред.] Чому заборонено оригінальні дослідження?

1. Вікіпедія зобов'язується надавати своїм читачам тільки надійну інформацію, тому дописувачі Вікіпедії покладаються на надійні та поважні видання.
2. Надійні джерела надають читачеві список джерел, що дозволяє читачам самостійно дослідити питання. Врешті-решт, звертання до енциклопедії є *першим* кроком, що люди роблять у своїх дослідженнях, а не останнім.
3. Покладаючись на надійні джерела, авторам легше роз'яснити, про які точки зору йдеться у статті, до того ж, таким чином легше дотримуватись НТЗ.

4. Покладання на надійні джерела може заохотити нових дописувачів. Наприклад, якщо хтось знає про важливе джерело, що не було використане у статті, він чи вона почуватимуться впевненіше, додаючи важливий матеріал у статтю.

[ред.] Конкретні питання

[ред.] Роль експертів

«Жодних оригінальних досліджень» не означає, що експерти не можуть редагувати статті у своїй галузі. Навпаки, експерти потрібні Вікіпедії. Ми, однак, вважаємо, що експерт стає таким не лише завдяки особистому досвіду та власним дослідженням, але також завдяки глибокій обізнаності з опублікованими працями та прийнятими у науковій/професійній спільноті поглядами. Ця політика забороняє експертам-дописувачам писати статті на підставі їх особистих знань, *якщо* ці знання неможливо [верифікувати](#) — тобто, якщо *до цього* вони не були [опубліковані у поважному виданні](#). Якщо праці дописувача опубліковано у поважному виданні, посилання на них є поважною публікацією, і автор може послатись на використане джерело, пишучи у третій особі та дотримуючись [НТЗ](#). В інших випадках експерти мають використовувати інші опубліковані джерела.

[ред.] Що виключається із статті?

Текст у Вікіпедії (що включає будь-яку частину статті) вважається оригінальним дослідженням, якщо він **пропонує** ідеї, тобто:

- пропонується теорія або метод рішення, чи
- пропонуються оригінальні ідеї, чи
- дається визначення новим термінам, чи
- дається нове визначення старим термінам, чи

- пропонується аргумент без посилання на поважне видання, що підтримує чи відкидає іншу ідею, теорію, аргумент чи точку зору, чи
- впроваджується [неологізм](#).

Все перелічене вище може стати прийнятним наповненням починаючи з моменту, коли викладені факти чи погляди стають складовою частиною корпусу текстів у певній галузі. Наприклад:

- ідеї було прийнято для публікації у журналі з колегіальною перевіркою (peer-reviewed journal); чи
- ідея стала сенсацією: вона згадувалась у новинах газет чи телебачення (наприклад, історія із [ХОЛОДНИМ СИНТЕЗОМ](#)).

Якщо Ви вважаєте, що Ваша ідея повинна стати складовою частиною Вікіпедії, найкращим підходом буде добитись її публікації в науковому журналі чи поважному джерелі новин, і потім додати її до Вікіпедії відповідно до принципів НТЗ.

Той факт, що деякі матеріали виключаються Вікіпедією з розгляду, *не обов'язково* означає, що це *поганий* матеріал — просто Вікіпедія не є відповідним місцем для його публікації на даному етапі. Навіть працям рівня Нобелівської премії буде відмовлено у розміщенні у Вікіпедії, якщо це їх перша публікація.

[ред.] Як правильно описувати теорії

Для теорії:

1. розкажіть про її ключові положення;
2. включіть інформацію про інші відомі та популярні ідеї та вкажіть, який саме *консенсус* існує на даний момент. Будьте уважні та переконайтесь, що з розміщеної інформації зрозуміло, що саме стосується кожної з ідей чи поглядів; виключіть із розгляду погляди та теорії, що їх дотримуються крайні меншості.

Неологізми з невеликою практикою вживання та ідеї, що їх дотримується одна людина, котра не є авторитетом у цій області (або маленька група таких людей), повинні видалятися — не тому, що вони невірні, але через неможливість їх верифікувати.

[ред.] Походження політики: точка зору засновника Вікіпедії

Засновник Вікіпедії, [Джімбо Вейлз](#), таким чином описав оригінальні дослідження:

The phrase «original research» originated primarily as a practical means to deal with physics cranks, of which of course there are a number on the Web. The basic concept is as follows: It can be quite difficult for us to make any valid judgment as to whether a particular thing is *true* or not. It isn't appropriate for us to try to determine whether someone's novel theory of physics is valid; we aren't really equipped to do that. But what we *can* do is check whether or not it actually has been published in reputable journals or by reputable publishers. So it's quite convenient to avoid judging the credibility of things by simply sticking to things that have been judged credible by people much better equipped to decide. The exact same principle will hold true for history" (WikiEN-1, December 3, 2004 ^[1]).

Словосполучення “оригінальне дослідження” початково виникло як практичний засіб протистояння «оригіналам від фізики», яких, звісно ж, у Мережі чимало^[1]. Базова концепція полягає ось у чому: нам може виявитись вкрай непросто переконливо довести, чи є окреме твердження *істинним*, чи ні. Нам не слід намагатися визначити, чи є певна нова фізична теорія обґрунтованою; ми насправді не володіємо

необхідними для цього знаннями. Але що ми можемо зробити — так це перевірити, чи дана теорія була опублікована в поважних журналах або в авторитетних видавництвах. Відтак ми можемо з легкістю уникнути ролі наукового арбітра, просто погодившись довіряти набагато краще підготованим особам. Точнісінько цей же принцип працює і щодо історії.

An article that makes no new low-level claims, but nonetheless synthesizes work in a non-standard way, is effectively original research that I think we ought not to publish. This comes up most often in history, where there is a tendency by some Wikipedians to produce novel narratives and historical interpretations with citation to primary sources to back up their interpretation of events. Even if their citations are accurate, Wikipedia's poorly equipped to judge whether their particular synthesis of the available information is a reasonable one. ... I think in part this is just a symptom of an unfortunate tendency of disrespect for history as a professional discipline. Some who completely understand why Wikipedia ought not create novel theories of physics by citing the results of experiments and so on and synthesizing them into something new, may fail to see how the same thing applies to history" (WikiEN-1, December 3, 2004 ^[2]).

Стаття, яка не дає жодних нових первинних тверджень, але, тим не менш, синтезує роботи нестандартним чином, є фактично оригінальним дослідженням, яке, як я вважаю, ми публікувати не повинні. Це стосується, частіше за все, галузі історії, адже деякі вікіпедисти схильні

створювати нові описові та історичні інтерпретації з цитуванням першоджерел для підтримки свого бачення подій. Навіть якщо їхні цитати є точними, Вікіпедія не є найкращим місцем для встановлення обґрунтованості того чи іншого синтезу відомих фактів... На мою думку, частково це є лише симптомом кепської тенденції неповаги до історії, як професійної дисципліни. Дехто, чудово розуміючи, чому Вікіпедія не повинна створювати нові фізичні теорії, посилаючись на результати експериментів і т. д. та узагальнюючи їх у щось нове, може не помічати, як те ж саме відноситься і до історії.

[ред.] Про сторінки обговорень

Політика "Жодних оригінальних досліджень" стосується тільки статей, і не стосується сторінок обговорення. Однак викладати та обговорювати власні теорії на сторінках обговорення вважається поганим смаком.

В самій Вікіпедії ведеться декілька оригінальних досліджень, однак вони стосуються самої Вікіпедії та є єдиними винятками з правил: [en:Wikipedia:Statistics Department](https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Statistics_Department), [en:Wikipedia:WikiProject Wikimedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Wikimedia).

[ред.] Пов'язані політики

[ред.] Що вважається поважним виданням? (Авторитетні джерела)

Поважні видання включають наукові журнали, книги, опубліковані відомими університетськими чи академічними видавництвами, або спеціалізованими підрозділами видавництва широкого профілю, що мають хорошу репутацію.

Для неакадемічних тем неможливо дати точно та однозначне означення того, що є «поважним» виданням. Назагал, переважна більшість авторів мають непогане і доволі точне інтуїтивне розуміння цього слова. Журнал чи газета, які публікуються групами, що дотримуються крайніх політичних чи релігійних поглядів, як правило, під це визначення не підпадають. Наприклад, Вікіпедія не може покладатися тільки на заяву дружини кандидата в [Президенти України Віктора Януковича](#) Людмили Янукович та розмістити твердження про те, що прихильникам опозиційного кандидата [Віктора Ющенко](#) на Майдані роздають апельсини, наколоті наркотиками. Однак якби одне зі впливових видань, наприклад, БіБіСі чи УНІАН, розмістило такий матеріал із посиланнями на надійні джерела, тоді таке твердження походило б із надійного джерела. Разом із тим, видання, публіковані крайніми групами, можуть та повинні використовуватися як джерело інформації про самі ці групи.

Питання, яке слід задати собі, оцінюючи поважність того чи іншого видання, такі: 1) чи це видання відкрито сповідує певні політичні погляди, 2) яка його читацька аудиторія, 3) чи це «жовта» преса, 4) видає його окрема особа чи велика організація з найнятими працівниками, 5) чи схоже на те, що це видання має систему незалежної перевірки інформації. Інший варіант перевірки — це запитати себе, якою була б Ваша реакція, якби Ви дізнались, що дане видання розглядає можливість публікації хибної та різко негативної інформації про Вас особисто. Чи Ви 1)

будете налякані, бо Ви підозрюєте їх у безвідповідальності, небажанні перевіряти факти та готовності виконати чиесь «замовлення», чи 2) Ви відчуєте деяке полегшення, бо Ви впевнені в тому, що дане видання ґрунтовно перевірить інформацію, задіє багаторівневу систему перевірки помилок, що виявлять неточності та фальш у наданій інформації. Якщо Ваша відповідь 2), тоді сміливо використовуйте це видання, воно належить до категорії «поважних».

Коли виникає суперечка з приводу надійності використаного джерела, зайдіть більше авторів та спробуйте досягнути консенсусу.

Див. [Вікіпедія:Авторитетні джерела](#) для отримання детальнішої інформації.

[ред.] Нейтральна точка зору

Заборона на публікацію оригінальних досліджень обмежує можливість публікації автором власної точки зору. Більше того, наголошуючи важливість включення верифіковуваних праць інших авторів, ця політика пропагує включення у статтю різних точок зору. Як наслідок, вона доповнює та посилює політику дотримання нейтральної точки зору.

[ред.] Як визначити, наскільки загальноприйнятою є точка зору

Включення до статті поглядів, що їх дотримуються крихітні групи, може вважатися оригінальним дослідженням, оскільки можуть бути відсутні достатньо надійні та поважні публікації, що б їх підтверджували.

З листа [Джиммі Вейлза](#), засновника Вікіпедії:

- Якщо точки зору дотримується більшість, тоді повинно бути достатньо поважних джерел для її підтвердження;
- Якщо точки зору дотримується значна меншість, тоді повинно бути можливим вказати її **видатних** прихильників;
- Якщо точки зору дотримується дуже маленька чи дуже обмежена група людей, вона не повинна фігурувати у Вікіпедії (за винятком, можливо, довідкових статей про цю групу), *незалежно від того, чи ця точка зору вірна, та незалежно від того, чи Ви можете її довести.*

Див. [Вікіпедія:Нейтральна точка зору](#) для отримання детальнішої інформації.

[ред.] [Верифіковуваність](#)

Якість енциклопедії визначається надійністю використаних джерел. Політика нейтральної точки зору визнає, що люди можуть не погоджуватись щодо того, що є «правдою». Люди, однак, можуть досягнути згоди з приводу того, що на те чи інше питання існують ті чи інші точки зору. Покладаючись на результати досліджень, проведених іншими людьми та опублікованими поважними виданнями, політика відсутності оригінальних досліджень та політика верифіковуваності джерел доповнюють і посилюють одна одну.

Див. [Вікіпедія:Верифіковуваність](#) для отримання детальнішої інформації.

[ред.] [Посилання на джерела](#)

Щоб читачі могли перевірити інформацію, надану у статті, вони повинні знати, звідки, окрім Вікіпедії, походить використана інформація, тобто мати список використаних джерел. Оскільки дана політика заохочує авторів покладатися на попередньо опубліковані праці, вона посилює політику посилань на джерела.

Див. [Довідка:Посилання на джерела](#) для отримання детальнішої інформації, as well as an example of citation style (although formatting is of secondary importance).

[ред.] [Див. також](#)

- [Вікіпедія:Нейтральна точка зору](#)
- [Вікіпедія:Верифіковуваність](#)
- [Довідка:Посилання на джерела](#)

[ред.] [Зовнішні посилання](#)

- [Crackpot articles](#): Mailing list post by Jimbo Wales.
- [A Request RE a WIKIArticle](#): Mailing list post by Jimbo Wales.
- [Wikiresearch](#), a proposal for a wiki for original research.

Статті у Вікіпедії ґрунтуються на опублікованих *авторитетних джерелах*. Далі наведено настанови з оцінки можливості для певного джерела **вважатися авторитетним джерелом** Вікіпедії, що має метою уникнути помилок, на які вказується в правилах [Вікіпедія:Жодних оригінальних досліджень](#) і [Вікіпедія:Верифіковуваність](#).

Якщо бажаєте внести у Вікіпедію яку-небудь корисну інформацію, можете це зробити, однак треба знати, що інформація без посилання на авторитетне джерело підлягає вилученню зі статті. Відповідальність за пошук і додавання посилань лежить на тому, хто вносить матеріал у статтю: завжди слід приводити при цьому джерело, якщо це є можливим й доцільним.

На цій сторінці представлено своєрідну ідеальну модель — і багато статей Вікіпедії поки їй не відповідають, якщо, бува, хтось із редакторів не пожертвував час на пошук необхідної інформації й проставляння посилань по тексту статті. До речі, це не заважає читачам черпати корисну інформацію зі статті, усе ж таки розуміючи, що вона не обов'язково є достовірною. Слід однак

зазначити, що невірні дані або дані, які неможливо перевірити теж можуть стати частиною статті, наприклад, після слів «Широко поширена ілюзія про те, що...», або «Відповідно до легенд, ...», «На думку О. С. Пушкіна, ...» — однак включати такого роду думки треба за умови дійсно широкої популярності або справжньої цінності для опису теми статті.

Лекція 8. Оцінка джерел

Зміст

[[сховати](#)]

- [1 Деякі визначення](#)
- [2 Матеріал без джерел](#)
  - [2.1 Що робити?](#)
    - [2.1.1 У біографіях людей, що живуть нині](#)
  - [2.2 Коли не потрібні джерела](#)
- [3 Побоюйтеся помилкової авторитетності](#)
  - [3.1 Чи є автор знаним експертом у даній галузі?](#)
- [4 Незвичайні твердження вимагають серйозних доказів](#)
- [5 Оцінка джерел](#)
  - [5.1 Використовуйте кілька джерел](#)
  - [5.2 Незалежні вторинні джерела](#)
- [6 Використання онлайнних джерел і та самвидаву](#)
  - [6.1 Оцінка надійності](#)
  - [6.2 Wiki, форуми, блоги й Usenet](#)
  - [6.3 "Самвидав"](#)
    - [6.3.1 "Самвидав" як джерело про самих себе](#)
    - [6.3.2 "Самвидав" як вторинне джерело](#)
  - [6.4 Релігійні, екстремістські й повстанські веб-сайти](#)
  - [6.5 Веб-сайти компаній й організацій](#)
  - [6.6 Онлайнні або офлайнні джерела?](#)
- [7 Точність посилань на офлайнні джерела й полегшення їхнього пошуку](#)
- [8 Джерела іноземними мовами](#)

- [9 Джерела й посилання](#)
- [10 Посилання](#)

[ред.] Деякі визначення

- У рамках Вікіпедії **опублікованим джерелом** вважається матеріал, доступний для загалу: наприклад, телепередача сама собою не являється опублікованим джерелом, оскільки доступу до цього матеріалу вкрай ускладнено. Проте запис такої телепередачі, розміщений в Інтернеті або виданий у вигляді фільму, стає опублікованим джерелом, адже бажаючи можуть впевнитися в наявності тих або інших фактів. Слід тут зазначити, що це стосується в першу чергу надійних джерел: стенограму радіопередачі, розміщену на або персональному сайті, не слід використовувати як джерело.
- **Факт** — це те, що існує або існувало в реальності. У рамках енциклопедії фактом вважається твердження, із приводу якого існує консенсус учених й експертів у цій області. Довіряйте фактам, у тому числі фактам про думки, але не самим думкам. Для нас є фактом, що Земля обертається навколо Сонця. Те, що Сонце обертається навколо Землі, — не факт. Те, що, на думку [Птолемея](#), Сонце обертається навколо Землі — знову факт. Не треба в обов'язковому порядку запитувати посилання на загальновідомі твердження, із приводу яких серйозні сумніви неможливі (наприклад, що Земля — планета Сонячної системи).
- **Думка** — це точка зору, якої хто-небудь дотримується, зміст якої може бути, а може й не бути таким, що вдається [перевірити](#). Однак те, що якась людина або група осіб дотримується цієї думки, є фактом, що може бути опублікований у Вікіпедії (за умови перевіреності цього факту, тобто, якщо надано достовірне джерело, яке

засвідчує, що людина або група дійсно дотримуються подібної думки). Тобто, не факт, що Бог існує, однак безсумнівний факт, що так думає безліч релігій.

- **Первинне джерело** — це документ або людина, що надають прямі докази фактам, іншими словами, джерело, гранично близьке до описуваної ситуації. Найчастіше під цим мається на увазі текст, отриманий від учасника якої-небудь події або його безпосереднього спостерігача. Це може бути офіційна заява, репортаж журналіста з місця подій, автобіографічний добуток. Статистика, зібрана авторитетним агентством, також може служити як первинне джерело. Як правило, у статтях Вікіпедії варто опиратися не на первинні джерела, а використовувати вторинні, у яких коректно використаний первинний матеріал. Для коректного використання багатьох першоджерел, особливо в області історії, потрібна спеціальна підготовка. У статтях можна використати первинні джерела, тільки якщо вони були опубліковані в надійному джерелі. Наприклад, стенограма радіопередачі, опублікована на сайті радіостанції, або історичні документи, зібрані в збірнику, що заслуговує довіри (наприклад — *В. І. Ленін і ВЧК. М.: Видавництво політичної літератури, 1975*).
- **Вторинне джерело** описує одне або кілька первинних. Вторинні джерела у вигляді наукових статей і книг, виданих у наукових видавництвах (особливо опублікованих у наукових журналах), ретельно перевіряються й, як правило, містять достовірну інформацію, що дозволяє використати їх як авторитетні джерела.
- **Третинне джерело**, у свою чергу, узагальнює вторинні. Енциклопедії в переважній більшості випадків є третинними джерелами.

Коли Ви пишете статтю, намагайтеся посилатися на джерела^[1]. Найкраще це робити, використовуючи в тексті статті примітки, укладені в теги: `<ref>Посилання на джерело</ref>`. У кінець статті варто вставити тег `<references/>`, після чого там з'явиться Ваш список посилань. Докладніше про коректне цитування див. у статті [Вікіпедія:Посилання на джерела](#).

[ред.] Матеріал без джерел

Учасники Вікіпедії часто вставляють у текст як факти висловлювання, які вони десь чули або читали, але не можуть точно згадати, де саме. Наприклад, висловлення *Ми використаємо можливість мозку тільки на 10 % або 25-й кадр є потужним засобом впливу в рекламі*, незважаючи на широке поширення, фактами не є. Попередня пропозиція теж не є фактом, оскільки тут не зазначене джерело достовірної інформації, у якому було б заявлене, що це не так. Для подібних висловлень дуже важливо знайти достовірне джерело інформації, інакше інші учасники (і читачі) можуть засумніватися в їхній вірогідності й почати деякі дії. Якщо ви внесли інформацію в статтю, то відповідальність за підтвердження її джерелами лежить на вас. Ніхто не повинен доводити вам, що внесена інформація невірна, це вам належить підтвердити її джерелами інформації.

[ред.] Що робити?

Якщо Ви сумніваєтеся у вірогідності якої-небудь інформації, але не маєте повної, заснованої на джерелах впевненості в помилці, не слід відразу видаляти сумнівний фрагмент, тому що деякі учасники можуть обвинуватити вас у тім, що ви не дали їм шансу на поліпшення статті (у цілому це складає враження агресивних дій). Тому краще ставити після сумнівних висловлювань шаблон {{немає джерела}}. Видаляти сумнівну інформацію (без достовірних джерел) треба лише в тому випадку, якщо ви впевнені в тім, що вона недостовірна, або якщо на шаблон {{немає джерела}} не було реакції протягом як мінімум двох тижнів. Також

можливе видалення сумнівної інформації, якщо до такого рішення автори статті прийдуть в обговоренні.

Якщо основний зміст статті являє собою недостовірні висловлювання й ви не бачите можливостей для її поліпшення, статтю варто запропонувати до видалення на сторінці [Вікіпедія:Вилучення статей](#).

[ред.] У біографіях людей, що живуть нині

Непідтверджений матеріал, що може розглядатися як критичний, негативний або здатний викликати негативне ставлення до людини, що живе нині, повинен негайно вилучатися й не повинен переміщуватися на сторінку обговорення. Це стосується як статей про персоналії, так і розділів, їм присвячених. Пам'ятайте, що Ви пишете статтю для енциклопедії, а не для жовтої преси.^[2]

[ред.] Коли не потрібні джерела

У деяких випадках надання джерел не потрібно або навіть є небажаним. Зокрема, не слід вимагати підтвердження загальновідомих фактів. У статтях, присвячених творам мистецтва (фільмам, книгам тощо), а також відеоіграм, немає необхідності підтверджувати додатковими джерелами інформацію, що міститься в самому предметі статті. Однак, якщо мова йде про які-небудь факти, про які не можна довідатися з даного фільму або гри, джерело повинно бути наведене. Також не обов'язково підтверджувати посиланнями на опубліковані джерела дані, які кожен може легко перевірити — кількість поверхів у пам'ятнику архітектури, зміст малюнків на грошових купюрах тощо.

[ред.] Побоюйтеся помилкової авторитетності

Не довіряйте сліпо твердженням про авторитетність якого-небудь джерела. Наукові ступені означають авторитет тільки в тій галузі, у

якій вони були отримані (та й то не завжди). Вебсайти з безліччю посилань можуть бути зовсім недостовірними. Яскравий приклад тому — опис теорії людських потреб Вільяма Теллі, опублікований на сайті Віта Ценева [5]: і сам Теллі, і його теорія були придумані автором для студентського реферату. Перше питання, що Ви повинні задати собі, — хто відповідає за сайт, на який Ви хочете послатися? Яка їхня кваліфікація й політика редагування сайту? В Інтернеті хто завгодно може опублікувати що завгодно.

Намагайтеся використати як джерела публікації людей зі ступенем не нижче [кандидата наук](#) або відомих експертів у даній галузі. Варто більше довіряти авторам, які працюють у державних вузах й інститутах [НАНУ](#), [Українській академії аграрних наук](#), [Академії медичних наук України](#). З більшим сумнівом у достовірності варто ставитися до публікацій, про авторів яких зазначене членство в «громадських академіях», таких як [Академія наук вищої школи України](#), [Міжнародна академія інформатизації](#), [Академія тринітаризму](#), [Міжнародна слов'янська академія наук](#) (хоча саме по собі членство в тих або інших академіях не означає автоматичної довіри або недовіри) тощо.

[ред.] Чи є автор знаним експертом у даній галузі?

Для визначення цього потрібно відповісти на кілька питань:

- Чи публікувалися роботи автора по даній темі в авторитетних наукових журналах?
- Чи були отримані негативні відгуки від відомих експертів у даній галузі на попередні або нинішню публікації автора?
- Чи посилаються на роботи автора як на достовірне джерело інші автори, що працюють у даній галузі, у своїх статтях (також опублікованих у наукових журналах)?
- Чи є у автора науковий ступінь у даній галузі знань?

[ред.] Незвичайні твердження вимагають серйозних доказів

Деякі ситуації вимагають особливо уважно й скептично поставитися до джерел інформації, на підставі яких зроблені твердження:

- Ті що, викликають подив або є важливими, але маловідомими.
- Викликають подив або є важливими та пов'язані з поточними подіями, що не висвітлювалися в ЗМІ.
- Про висловлення якої-небудь особи, що виглядають нехарактерними, незвичайними або суперечними раніше висловленим.
- Суперечливі або такі, що не узгоджуються із загальноприйнятими в науковому співтоваристві теоріями (особливо, якщо прихильники вважають, що їх [навмисно замовчують](#)).
- Ті що претендують на наукові відкриття або винаходи.
- Здатні заплямувати честь людини, принизити її гідність.

[ред.] Оцінка джерел

- Найбільш авторитетне джерело — стаття у поважному науковому журналі. На відміну від книги, яку може кожен опублікувати власним коштом, або за рахунок видавця, статті в таких журналах проходять експертизу, здійснювану провідними вченими. Публікації в закордонних журналах можна знайти, користуючись спеціалізованою пошуковою системою scholar.google.com. Хоча лише відносно невелика кількість повних текстів статей буде доступно безкоштовно (якщо Ви займаєтеся цим удома, а не на бібліотечному комп'ютері), Ви принаймні зможете ознайомитися з їхніми анотаціями (abstract). Також можна користуватися системою elibrary.ru (перевагою є те, що в результатах пошуку Ви зможете побачити найближчу до Вас організацію, що має

підписку на цю базу даних), а також пошуковою системою видавничого будинку Elsevier [6].

- Оцінка вірогідності книги, як ми вже відзначали, представляє деякі труднощі, тому що більшість із них не проходять наукової експертизи. З більшою довірою варто ставитися до книг, опублікованим:
  - Видавництвами великих українських вузів й інститутів [НАНУ](#)
  - Авторами, що є шановними експертами в даній області

Також запитайте себе:

- **А чи немає в публікатора яких-небудь інтересів у даній галузі, які можуть спотворити представлену інформацію?** Пам'ятайте, що прихильність до якої-небудь сторони в конфлікті не завжди відразу видна, а підміна інформації не завжди самоочевидна. Сама по собі прихильність радикальній точці зору не є підставою для повного ігнорування джерела, однак учасникам варто уникати використання інформації екстремістських організацій (таких як [Аль-Каїда](#)). Такі джерела можна використати тільки для інформування про них самих або про їхню точку зору. Також варто уникати використання як авторитетних джерела інформації з подібним до ситуацій і заяв органів влади або чиновників, які можуть містити елементи пропаганди або дезінформації. Так, не слід писати в статті, що «війна в Чечні була завершена в 2001 році» або що «західна й російська пропаганда роблять все можливе, щоб переконати своїх обивателів, що Іслам — це тероризм», але цілком коректно написати, що «У грудні 2004 року президент Володимир Путін заявив, що війна в Чечні закінчилася ще три роки тому» або що «на думку лідера чеченських сепаратистів Шаміля Басаєва, „західна й російська пропаганда роблять все можливе, щоб переконати

своїх обивателів, що Іслам — це тероризм“» (пославшись на відповідні джерела).

- **А вони там були?** Варто розрізнити слова очевидців і коментаторів. Слова очевидців — первинне джерело інформації, коментаторів — вторинний. І те, і інше може бути достовірним джерелом, але їх варто розрізнити.
- **А що інші люди говорять про це джерело?** Може бути, багато хто вважають його недостовірним? Або про нього взагалі ніхто не згадує?
- **А як дане джерело узгоджується з іншими фактами?** чи описуються інші ситуації вірогідно, з відбиттям різних аспектів ситуації?
- **А чи є наші джерела доступними для інших?** Будь-який користувач повинен мати можливість перевірити інформацію, викладену Вами. Джерела повинні бути доступні незалежному читачеві (хоча й не обов'язково бути доступні в мережі Internet). Якщо мова йде про книгу, перевірте, є чи вона в каталогах [Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського](#) або [Бібліотеки Конгресу США](#).
- **А чи використовувалося кілька первинних джерел?** Може бути, матеріал, що ви хочете використати, заснований на показаннях тільки одного очевидця?

[ред.] Використовуйте кілька джерел

Оскільки усвідомлене й неусвідомлене перекручування інформації не завжди самоочевидне, не слід задовольнятися одним джерелом. Знайдіть інші й звірте. Якщо кілька джерел збігаються й у жодного з них немає причин для перекручування інформації (або причини можуть бути, але вони мають під собою різні мотиви), інформація може вважатися достовірною. Пам'ятайте, однак, що ми тільки переказуємо опубліковане в достовірних джерелах, але не додаємо своєї думки.

[ред.] Незалежні вторинні джерела

Незалежні вторинні джерела повинні відповідати наступним вимогам:

- Існує незалежний від авторів редакторський контроль і перевірка фактів,
- Не співпрацюють із якою-небудь із зацікавлених сторін,
- Можуть давати своє трактування інформації.

Навіть маючи ті самі первинні джерела, різні аналітики можуть приходити до різних висновків із приводу отриманої інформації. Насправді, багато вторинних джерел шукають і знаходять такі первинні джерела, які погодяться з їхньою точкою зору. Усвідомлювані й неусвідомлювані перекручування, помилки й помилки не завжди самоочевидні, кращий спосіб позбутися від них — звіряти інформацію з іншими вторинними джерелами.

[ред.] Використання онлайн-ових джерел і та самвидаву

[ред.] Оцінка надійності

Оцінюйте онлайн-ові джерела так само, як і будь-які інші. Природа середовища, у якій поширюється інформація, сама по собі ніяк не впливає на визнання її достовірної. Всі матеріали повинні аналізуватися з урахуванням процесів і людей, які стояли за їхнім створенням.

Публікаціям у джерелах, за якими стоять групи професійних репортерів, редактори, що перевіряють надійність інформації, керівників й адвокатів, таких як [Рейтер](#), [УНІАН](#), [Бі-Бі-Сі](#), можна довіряти й використати їх як авторитетні джерела у Вікіпедії. На іншому полюсі шкали вірогідності перебувають персональні веб-сторінки, блоги, форуми, матеріали Usenet-груп, які, як правило, неприйнятні як джерела.

Варто помітити, що сама Вікіпедія не завжди відповідає даним рекомендаціям, однак у наших інтересах розвивати внутрішні зв'язки, і тут вітаються посилання на інші статті.

[ред.] Wiki, форуми, блоги й Usenet

Пости, повідомлення й статті у wiki, форумах, блогах й Usenet не повинні використовуватися як первинні або вторинні джерела, оскільки для них:

- здебільшого неможливо вірогідно визначити автора тексту;
- здебільшого тексти не редагуються й не проходять перевірку на вірогідність фактів.
- зміст статті wiki може в будь-який момент змінитися.

Винятки з даного правила див. у розділі «Самвидав».

[ред.] "Самвидав"

Під самвидавом у рамках чинних правил розуміються опубліковані джерела, які не були предметом якої-небудь незалежної перевірки фактів, або коли ніхто не стоїть між автором й актом опублікування. Зокрема, мова йде про персональні веб-сайти і книги, видані коштом авторів. Будь-хто може створити веб-сайт або видати книгу й претендувати на статус експерта в якій-небудь галузі. З цієї причини персональні блоги й веб-сайти, книги, видані за рахунок авторів, як правило, не є прийнятними джерелами.

[ред.] "Самвидав" як джерело про самих себе

Матеріали з «самвидавчих» джерел, опубліковані як он-лайн, так й у вигляді книг і брошур, можуть бути використані в статтях про себе, якщо немає обґрунтованих сумнівів щодо авторства й виконані наступні умови:

- інформація повинна бути суттєвою для розкриття теми (наприклад, основні біографічні відомості);
- інформація не повинна бути сумнівною (спірною);
- у матеріалах не повинно бути надмірного самозвеличування;
- інформація повинна стосуватися тільки предмета статті й не повинна містити тверджень про треті особи або події, що не стосуються безпосередньо предмета;
- інформація повинна бути верифікованою з інших джерел.

Про «самвидавчі» матеріали варто говорити тільки як про точку зору видавця, але не як про факт, доти, поки не знайдене незалежне підтвердження цієї точки зору. Значимість «самвидавчого» матеріалу повинна визначатися репутацією видавця.

Резюме: якщо «самвидавче» джерело надійне, то й інші надійні джерела неодмінно будуть його цитувати, у протилежному випадку варто уникати використання «самвидавчих» матеріалів.

[ред.] "Самвидав" як вторинне джерело

Не слід використати як вторинні джерела персональні вебсайти, блоги й «самвидавчі» публікації. Мається на увазі, що такі публікації можна використати тільки як джерела інформації про самого автора книги або власнику сайту, але не про інші особи і явища. Причина цього полягає в тому, що такі джерела є неверифікованими й можуть містити недостовірну інформацію.

[ред.] Релігійні, екстремістські й повстанські веб-сайти

До веб-сайтів і публікацій політичних партій і релігійних груп варто ставитися з обережністю, незважаючи на те, що ні політична приналежність, ні релігійні переконання не є самі по собі причинами, щоб не використати джерело. Широко відомі [екстремістські](#) або навіть терористичні групи політичного,

релігійного, расистського або іншого спрямування не слід використовувати як джерела для Вікіпедії, окрім як в якості первинних джерел, тобто, вони можуть використовуватись в статтях, що стосуються поглядів таких організацій. Але навіть у цих випадках вони повинні використовуватись з великою обережністю й бути підкріплені іншими джерелами.

[ред.] Веб-сайти компаній й організацій

При використанні як джерела веб-сайтів компаній або організацій варто проявляти обережність. Незважаючи на те, що компанія або організація сама по собі є гарним джерелом інформації, воно об'єктивно є упередженою. Американська Асоціація Виробників Продуктів зацікавлена в просуванні продуктів, так що для збереження нейтральної точки зору не покладайтеся винятково на неї, особливо, якщо доступні інші надійні джерела. Проявляйте особливу обережність при використанні веб-сайта як джерело, якщо компанія або організація є сумнівною.

[ред.] Онлайнні або офлайнні джерела?

Повнотекстові онлайнні джерела так само прийнятні, як й офлайнні, якщо вони такої ж якості й надійності. Читачі можуть надавати перевагу онлайнним джерелам, оскільки вони легко доступні.

Якщо ви знайшли друковане джерело, на яке не поширюються авторські права, або доступне на сумісних ліцензійних умовах, додайте його у [Вікітексту](#) і дайте на нього посилання (на додаток до звичайної вказівки джерела). Багато важливих не захищених авторським правом книг вже були викладені в мережевий доступ іншими проектами.

[ред.] Точність посилань на офлайнові джерела й полегшення їхнього пошуку

Більшість із найбільш надійних і достовірних джерел у цей час доступні тільки в друкованому виді. Якщо ви не знайшли гарних, придатних онлайн-джерел, спробуйте пошукати інформацію в книгарні або бібліотеці. Посилання на використане друковане джерело треба по можливості давати по наступному зразку:

- Найменування книги, ім'я, по батькові, прізвище автора, місце видання (місто), найменування видавництва, рік видання, номер сторінки (сторінок) видання, на якій наведені використані в статті дані.

Наприклад:

- Біофізика фотосинтезу. по ред. проф. А. Б. Рубіна. -М.: Из МГУ, 1975, стор. 221—223

По можливості в посилання на використане друковане джерело варто включати номер ISBN для полегшення читачам пошуку використаної літератури за допомогою пошукових систем Google, Yandex і т. д.

Для розміщення інформації про використану літературу рекомендується застосовувати шаблон {{ Книга }}

[ред.] Джерела іноземними мовами

Для зручності читачів української Вікіпедії треба по можливості приводити україномовні джерела. Україномовним джерелам завжди варто надавати перевагу перед джерелами іншими мовами (при рівній якості й надійності). Наприклад, не слід використати як джерело газету іноземною мовою, якщо є еквівалентна стаття українською. Проте, джерела іноземними мовами прийнятні з

умовою можливості перевірки, подібно тому ж критерію для україномовних джерел.

Пам'ятайте, що переклади, виконані як редактором Вікіпедії, так і професійним перекладачем, можуть містити помилки. У принципі, читачі повинні мати можливість самим перевірити, що ж дійсно сказано в оригінальному матеріалі, що він був опублікований джерелом, що заслуговує довіри, і коректно перекладений. Таким чином, коли оригінальний матеріал написаний мовою, відмінною від української:

- Якщо дається пряме посилання на джерело, опубліковані переклади звичайно мають перевагу на перекладами, виконаними редакторами.
- Якщо редактори використовують у статті як цитати свій власний переклад іншомовного джерела, необхідно приводити повну цитату іншомовного оригіналу, щоб читачі могли перевірити оригінальну інформацію й коректність перекладу.

[ред.] Джерела й посилання

При написанні статті варто використати авторитетні джерела. При додаванні зовнішніх посилань варто керуватися правилами й порадами [Вікіпедія:Зовнішні посилання](#) й [Вікіпедія:Посилання на джерела](#). У першу чергу потрібно віддавати перевагу внутрішнім посиланням Вікіпедії. У випадку, якщо є кілька варіантів зовнішніх посилань, варто віддавати перевагу посиланням, які задовольняють критеріям для авторитетних джерел.

[ред.] Посилання

1. ↑ Jimmy Wales: «[...] I do agree [...] that more sources is good, and [...] one of our goals will be to provide more articles with more extensive information about „where to learn more“, i.e. cite original research, etc., as much as we can.» («[Wikipedia](#)

[Founder Jimmy Wales Responds](#)», *Slashdot* interview, July 2004)

- ↑ Jimmy Wales about «Zero information is preferred to misleading or false information» [\[1\]](#)[\[2\]](#)[\[3\]](#)[\[4\]](#)

Однією із головних вимог до матеріалів, що розміщуються у Вікіпедії, є **верифіковуваність** та **відсутність оригінальних досліджень**.

Мета Вікіпедії — повна та надійна енциклопедичність.

Верифіковуваність є ключовою умовою для досягнення цієї мети, тому дописувачі повинні використовувати та покладатись тільки на джерела, що варті довіри — так, щоб можна було легко перевірити наведені у статті факти.

Це означає, що для того, щоб написати хорошу енциклопедичну статтю, слід використовувати факти, твердження, ідеї, припущення, теорії, точки зору, гіпотези та аргументи, опубліковані поважним видавцем. Критерієм для включення у Вікіпедію є саме *верифіковуваність* (тобто, можливість перевірки за наведеним джерелом), а не *істинність*.

Верифіковуваність є однією із трьох політик, що регулюють порядок наповнення Вікіпедії. Решта дві — це [Вікіпедія:Нейтральна точка зору](#) та [Вікіпедія:Жодних оригінальних досліджень](#). У комплексі ці три політики визначають якість та тип даних, що допустимі для розміщення у основному просторі імен Вікіпедії.

Лекція 9. Ступені верифіковуваності

Зміст

[\[сховати\]](#)

- [1 Використовуйте джерела українською мовою](#)
- [2 Додаючи інформацію](#)
- [3 Ступені верифіковуваності](#)
- [4 Процес верифікації](#)
- [5 Сумнівні джерела](#)
- [6 Верифіковуваність — не істинність](#)
- [7 Примітки](#)

[ред.] Використовуйте джерела українською мовою

Оскільки це українська Вікіпедія, слід використовувати джерела українською мовою, щоб полегшити читачам задачу перевірки даних, що наведені у статтях. Дана вимога, на жаль, не є абсолютною — через брак поважних українських джерел у багатьох галузях знань. Тому допускається використання іншомовних джерел — у випадку, якщо відсутні джерела українською. Якщо цитується іншомовне джерело, слід у дужках, поруч із перекладом, навести цитату мовою оригіналу, аби дати читачам змогу співставити Ваш переклад з оригіналом.

[ред.] Додаючи інформацію

Перевірка фактів є досить трудомісткою справою. Не слід сподіватися, що інші дописувачі, Ваші колеги, займуться пошуком джерел на підтвердження інформації, яку Ви додали у статтю, аби вивірити Ваш текст (особливо у випадку статті сумнівної якості). *Пошук доказів (джерел на підтвердження доданої інформації) є обов'язком саме того, хто додає у статтю цю інформацію.*

Дописувачі повинні бути конкретними, уникати нечітких формулювань та головне — посилатись на підтверджуючі джерела. Наприклад:

Речник організації із захисту прав людини сказала, що цей випадок є частиною загальнішої проблеми насильства у регіоні.

Це твердження важко перевірити. Багато посадовців та уповноважених осіб коментували випадок, тому не варто сподіватись, що хтось перевірить усі їхні заяви, щоб знайти наведену вище. Правильніше було б написати:

Еліза Твіск із [Міжнародної Амністії](#) сказала: «Це частина зростаючої у Європі тенденції насильницьких протестів та однаково насильницької відповіді на них». (*Новини 4 канал*, 8 липня, 2000)^[1]

Цю цитату легко перевірити. Наведено посилання на текст заяви, читачі та автори можуть сконтактуватися із 4-м каналом, якщо забажають, та оскільки наводиться цитата, вона може бути використана для пошуку в Інтернеті.

[ред.] Ступені верифікованості

Верифікованість може бути різних ступенів. З одного боку шкали знаходяться факти, що можуть бути легко перевірені більшістю авторів та що вимагають простого доступу до Інтернету чи місцевої бібліотеки. З іншого боку шкали факти, що можуть бути вивірені тільки експертом у відповідній області.

Назагал, майте на увазі аудиторію, що для неї призначено текст статті: стаття повинна бути доступною для перевірки цими людьми. Тобто, наприклад, стаття на соціологічну проблему може містити частину, що може бути перевірена лишень соціологом — ймовірно, через посилання на якусь авторитетну соціологічну *вузькофахову* публікацію. Однак така стаття не повинна містити

інформації, що може бути перевірена лишень, припустимо, фізиком, оскільки малоймовірно, що фахівці з фізики будуть витратити свій час, читаючи та редагуючи соціологічні статті.

Якщо Ви пишете статтю, що стосується добре вивченої та загальновідомої теми, тоді, можливо, більшість читачів будуть достатньо ознайомлені із предметом — отже, у цьому випадку Ви можете дещо менше зосереджуватись на верифікованості. Знову ж таки, якщо Ви пишете статтю про порівняно маловідому тему, може виявитись, що багато читачів ніколи досі про якісь факти з цієї статті не чули, і Вам слід мати це на увазі.

[ред.] Процес верифікації

Є ряд причин, чому може виявитись необхідним перевірити щось у статті:

- Автор у минулому вносив неточну чи помилкову інформацію.
- Існує конфлікт інтересів різних авторів.
- В тексті є інші помилки та слід перевірити всю статтю.
- Стаття є об'єктом диспуту щодо її фактологічної точності.
- Предмет статті належить до галузі, де помилки є частими.
- Деяке твердження є неймовірним, на перший погляд.
- Деяке твердження є ключовим у статті.
- Деяке твердження є занадто розмитим.

Нижче наводиться пропонована процедура верифікації змісту (припускаючи, що використовуються тільки надійні та поважні джерела):

1. Якщо Ви виявили, що стаття була нещодавно змінена, та Ви не впевнені стосовно акуратності внесених змін, додайте посилання та різницю на [Вікіпедія:Перевірка коректності](#)

2. Якщо Ви відчуваєте нагальну потребу видалити якесь твердження у статті, перевірте, чи є в кінці статті список використаних джерел.
3. Якщо є, звертеся із джерелами. Якщо Ви знайдете підтвердження для сумнівного твердження, залиште його без змін, в протилежному випадку — перейдіть до наступного кроку.
4. Якщо існує сторінка обговорення статті, перегляньте її. Твердження, можливо, вже було верифіковане, так що немає необхідності повторювати цю процедуру. Якщо використане джерело вказане тільки на сторінці обговорення, додайте його до списку джерел у статті, щоб полегшити життя наступним користувачам, які, можливо, захочуть вивірити зміст статті.
5. Перегляньте джерела, що їх Вам підказує здоровий глузд. Якщо Ви можете з їхньою допомогою верифікувати твердження, не видаляйте його, в протилежному випадку перейдіть до наступного кроку.
6. *Перемістіть чи скопіюйте* твердження на сторінку обговорення. Поясніть, що Ви не змогли знайти йому підтвердження, та вкажіть, якими джерелами Ви скористалися.
7. Також Ви можете переглянути історію змін до статті та визначити, хто саме додав це твердження першим, та залишити повідомлення на його сторінці обговорення, вказавши, що додане ним твердження є спірним, та залишивши посилання на сторінку обговорення статті.
8. Будь-хто тепер може спробувати перевірити це твердження та додати посилання на використане джерело на сторінку обговорення.
9. Якщо Ви скопіювали твердження, почекайте *тиждень* (чи якийсь інший *доречний* проміжок часу), і якщо ніхто так і не виявить джерела, яке б підтверджувало його, видаліть це твердження із статті (не хвилюйтесь, твердження все ще залишається на сторінці обговорення).

10. Якщо хтось знайшов джерело, поверніть твердження назад у статтю *разом із новим посиланням*. Щоб полегшити читачеві задачу встановлення, яке саме джерело стосується даного твердження, пронумеруйте посилання та посилайтесь на них у статті, використовуючи такі граматичні конструкції, як, наприклад, ця[1] чи ця¹. Якщо ніхто не в змозі знайти джерело на підтвердження, твердження залишається на сторінці обговорення назавжди.

Якщо Ви успішно верифікували щось, подумайте, чи не варто відредагувати статтю або сторінку обговорення, щоб полегшити це завдання для інших.

[ред.] Сумнівні джерела

Для енциклопедичної статті використані джерела повинні бути *максимально високої* якості. Енциклопедія не є «первинним» друкованим матеріалом. Її автори не інтерв'юють свідків та не провадять оригінальні наукові дослідження. Таким чином, все, що ми включаємо в енциклопедію, повинно бути підтверджено у записах, повідомленнях, дослідженнях інших людей. У багатьох, якщо не у всіх, випадках слід використовувати та надавати читачеві декілька корелюючих між собою джерел для перевірки. Джерела повинні відповідати рівню заяв, які вони покликані підтверджувати: «сильні» заяви вимагають «сильних» джерел.

Часом конкретне твердження підтверджується тільки на підставі джерел *сумнівної якості*, як, наприклад, [Живий Журнал](#) («блог»), чи [жовта преса](#). Якщо твердження є відносно несуттєвим, просто видаліть його — не витрачайте часу, зусиль та слів на щось, що викликає незначний інтерес та має сумнівну істинність. Однак у випадку, коли Ви змушені його залишити в тексті, явно вкажіть його джерело:

Відповідно до веб-блогу «Тільки Родичі», середній українець має у середньому 3.8 кузенів та 7.4 племінників та племінниць.

Пам'ятайте, що немає нічого простішого для когось, ніж створити власний веб-сайт та заявити на ньому, що він є експертом у тій чи іншій області, чи створити «групу експертів», «асоціацію захисту прав людини/споживачів/тварин», «інститут дослідження наукової думки» тощо.

Перевіряючи джерела, спитайте себе: чи є автор визнаним експертом у даній області? Чи джерело публікує матеріали із грубими помилками? Чи джерело дотримується журналістських або академічних стандартів етики у дослідженнях/розслідуваннях? У випадку точки зору: чи джерело є відомою постаттю? Чи він/вона виражає думку значної групи людей?

[ред.] Верифіковуваність — не істинність

Статті у Вікіпедії повинні стосуватись фактів, припущень, теорій, ідей, заяв, думок та аргументів, що були опубліковані поважним та надійним видавцем. Критерій включення інформації у статтю — це **верифіковуваність**, а не істинність.

Розглянемо наступний хороший приклад для розуміння різниці між верифіковуваністю та істинністю. Припустимо, що Ви пишете статтю про теорію Х фізика [Стівена Гокінга](#). Теорію було опубліковано у реєр-геview журналі і, таким чином, вона надається для використання у Вікіпедії. Однак в процесі написання статті Ви зустрічаєтесь із Хокінгом, та за гальбою пива він Вам признається: «Насправді я вважаю, що теорія Х є повним непотребом». Незважаючи на те, що Ви почули це від автора теорії особисто, Ви не можете включити його думку у статтю. Чому ні? Відповіддю є те, що цей факт не піддається перевірці у спосіб, прийнятний для читачів Вікіпедії. Читачі не знають, хто Ви. Ви не можете включити свій номер телефону у список джерел, щоб дати змогу читачам подзвонити Вам безпосередньо за підтвердженням. І навіть якщо Ви це зробите, які вони матимуть підстави Вам довіряти?

Припустимо, що Ви переконані, що ця нова інформація повинна бути опублікована у Вікіпедії та що не зробити цього означає інтелектуальну нечесність. Яким чином це слід зробити? Оскільки інформація, щоб бути прийнятною для публікації у Вікіпедії, повинна походити із поважного джерела — наприклад лондонського «Таймс» — Ви можете сконтактуватись із ними та розповісти їм, що саме Вам сказав Хокінг. Ви, можливо, матимете диктофонний запис, або вони візьмуть у Вас інтерв'ю. Незалежно від того, що саме вони вирішать стосовно отриманої інформації, вона пройде процес, дуже схожий на процес, що передую публікації наукових праць у реєр-geview журналах: вона буде послідовно перевірена репортером, редактором, імовірно, правником та головним редактором. Хокінг матиме можливість відреагувати на публікацію, так само як і його видавець та члени наукової спільноти. Ця система перевірок та балансів існує для того, щоб тільки точна та чесна інформація з'являлась у газеті. Це той процес, що його неможливо забезпечити у Вікіпедії, тому і існує політика [відсутності оригінальних досліджень](#).

Якщо «Таймс» опублікує історію, Ви зможете включити інформацію у Вашу статтю у Вікіпедії. Якщо ж Ви не змогли знайти когось, хто б зацікавився історією, або її погоджуються публікувати видання із сумнівною репутацією, інформацію не можна розміщувати у Вікіпедії, **навіть якщо Ви знаєте, що вона істинна**.

Консé нсус — загальна [згода](#) у [спірних](#) питаннях, до якої приходять учасники переговорів, з'їздів, конференцій, яка характеризується відсутністю серйозних заперечень по суттєвих питаннях у більшості зацікавлених сторін та досягається в результаті процедури, спрямованої на врахування думки всіх сторін та зближення розбіжних точок зору.

Консенсус — процес знаходження, пошуку, вироблення рішення, яке б задовольнило всіх учасників переговорів до останнього, без винятків, а також саме таке рішення.

Консенсус - відсутність у сторін, що домовляються, заперечень проти пропозицій, висунутих під час переговорів. ^[1]

Консенсус (лат., consensus - згода, однастайність) збіг думок. Принцип консенсусу - одноголосне прийняття рішень усіма учасниками наради, конференції тощо. ^[2]

Всі матеріали, розміщені на [Вікіпедії](#), доступні на умовах ліцензії [GNU Free Documentation License](#) (GFDL), яка базується на принципі [«copyleft»](#), та [Creative Commons Attribution/Share-Alike](#). Тобто статті Вікіпедії можуть копіюватись, модифікуватись та розповсюджуватись **обов'язково за умови**, що на їх копії, чи нові версії, поширюється така ж свобода використання та розповсюдження, як і на оригінали, й у кожному випадку зазначається автор запозиченої з Вікіпедії статті (пряме посилання на статтю з Вікіпедії задовольняє даній вимозі щодо визнання авторських прав).

Кожен має право копіювати, розповсюджувати та вносити зміни до даного документу на умовах GNU Free Documentation License, Версії 1.2 або будь-якої наступної версії, опублікованої [Free Software Foundation](#); документ не містить Незмінних розділів та не має Текстів титульної та зворотньої обкладинок.

Копію даної ліцензії включено в розділ з заголовком [«GNU Free Documentation License»](#).

На всі матеріали, розміщені на Вікіпедії, діють [Гарантійні застереження](#).

Умови ліцензії, які мають юридичну силу, закріплено виключно в автентичному тексті GFDL ліцензії англійською мовою, який Ви можете прочитати тут ^[1]; ця стаття містить лише інтерпретацію цієї ліцензії в сенсі прав й обов'язків користувачів та дописувачів Вікіпедії.

ВАЖЛИВО: Якщо Ви збираєтесь використовувати матеріали, розміщені на Вікіпедії, будь-ласка, ознайомтесь з розділом [«Права та обов'язки користувачів»](#), текст [GNU Free Documentation License](#) та [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#).

Лекція 10. Права та обов'язки користувачів та дописувачів

Зміст

[\[сховати\]](#)

- [1 Права та обов'язки користувачів](#)
  - [1.1 Зразок ліцензійного повідомлення](#)
  - [1.2 Добропорядне користування та особливі вимоги](#)
- [2 Права та обов'язки дописувачів](#)
  - [2.1 Використання ліцензованих матеріалів](#)
  - [2.2 Посилання на ліцензовані матеріали](#)
  - [2.3 Якщо Ви знайшли порушення авторських прав](#)
- [3 Вимоги до зображень](#)
  - [3.1 Світлини урядових інстанцій США](#)
  - [3.2 Джерела](#)
  - [3.3 Авторське право Великобританії](#)
  - [3.4 Росія: винятки з авторського права](#)
  - [3.5 Алжир](#)
  - [3.6 Афганістан, Бутан, Ефіопія, Іран, Ірак, Непал, Сан Марино, Ємен](#)
  - [3.7 Присвоєння тегів авторства](#)

- [3.8 Фотографії зірок та відомих особистостей](#)
- [3.9 Незмінні секції та тексти у Вікіпедії](#)
- [3.10 Права та обов'язки при повторному використанні \(Reusers' rights and obligations\)](#)
- [3.11 Приклади повідомлень](#)
- [3.12 Матеріали на умовах добropорядного використання та спеціальні вимоги](#)
- [4 Якщо Ви є власником матеріалів, розміщених у Вікіпедії без вашої згоди](#)
- [5 Дивіться також](#)

[ред.] Права та обов'язки користувачів

Ви маєте право використовувати матеріали з Вікіпедії у вашій власній книжці, статті, на веб-сторінці чи в іншій праці лише за умови дотримання вимог GFDL. Якщо Ви копіюєте статтю з Вікіпедії, Ви також повинні дотримуватись вимог, викладених в [другому розділі](#) GFDL щодо *копіювання без змін* (детальне роз'яснення вимог до такого копіювання дивіться в статті [Вікіпедія:Копіювання без змін](#)).

Якщо Ви створюєте нову статтю, базуючись на статті з Вікіпедії, GFDL ліцензія накладає на Вашу роботу наступні вимоги:

- Ваша робота повинна бути доступна на умовах GFDL,
- Ви повинні зазначити авторство статті, яка лежить в основі вашої роботи (розділ [4В](#)) та
- Ви повинні забезпечити доступ до «прозорої копії» Вашої роботи (розділ [4J](#)). (Прозорою копією статті на Вікіпедії є безпосередньо її текст.)

Дві останні вимоги Ви можете задовольнити, розмістивши в тексті Вашої роботи явне посилання на статтю з Вікіпедії. Ви також повинні надати доступ до прозорої копії Вашої роботи.

Пам'ятайте, що Вікімедіа Фундація (яка спонсорує проект [Вікіпедія](#)) **не гарантує збереження даних про авторство статей та їх прозорих копій.**

[ред.] Зразок ліцензійного повідомлення

Нижче надається зразок ліцензійного повідомлення для роботи, в якій використовується стаття з Вікіпедії [Часовий пояс](#):

```
Дана робота розповсюджується на умовах <a
href="http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html">
GNU Free Documentation License</a> і використовує матеріал
з Вікіпедії зі статті
"Часовий пояс"<a
href="http://uk.wikipedia.org/wiki/Часовий_пояс"></a>.
```

(В наведеному прикладі «Часовий пояс» та URL-посилання на статтю в Вікіпедії необхідно замінити на назву статті, яку Ви використали).

Як альтернативу наведеному прикладу, Ви можете розповсюджувати свою роботу разом з копією статті «Часовий пояс», копією тексту GFDL ліцензії та списком щонайменше п'яти (або всіх, якщо їх менше п'яти) основних авторів статті на титульній обкладинці (або перед початком) Вашої роботи.

[ред.] Добropорядне користування та особливі вимоги

Статті Вікіпедії розповсюджуються на умовах ліцензії [GFDL](#). Іноді вони можуть містити зображення, звук або цитати, які використовуються на умовах доктрини «добropорядного користування», описаної в законодавстві про авторське право Сполучених Штатів Америки. Очевидно, найкраще

використовувати для статей матеріал, отриманий на умовах відкритих ліцензій (таких як GFDL чи [суспільне надбання](#)). Але у випадках, коли не існує подібного матеріалу, доступного на таких умовах, допускається його використання на умовах «добропорядного користування» (до тих пір поки не з'являться подібні відкриті матеріали).

У таких випадках необхідно зазначити зовнішнє джерело даного матеріалу (на сторінці обговорення чи сторінці опису зображення) та надавати обґрунтування того, чому, на ваш погляд, допускається «добропорядне користування» ним. Пам'ятайте, те, що є «добропорядним користуванням» для Вікіпедії, може таким не бути в контексті Вашої роботи, яка базується на вікіпедійній статті.

Наприклад, якщо у вікіпедійній статті використано зображення на умовах «добропорядного користування», Ви повинні пересвідчитись, що Ваша робота також відповідає даному принципу (тобто якщо Ви маєте на меті використовувати Вашу роботу в комерційних цілях, що дозволяється ліцензією GFDL, Ви не маєте права використовувати в ній матеріали, позначені як *для «добропорядного користування»*).

Для більшості текстів Вікіпедії не вимагається дотримання певних умов ліцензії GFDL (наприклад, збереження Незмінних розділів, Текстів титульної та/чи зворотної обкладинок), але на деяких текстах такі вимоги можуть бути зазначені. Тож використовуючи їх, Ви зобов'язані включити в Вашу роботу такі Незмінні розділи та Тексти титульної та/чи зворотної обкладинок.

Процедура отримання статусу відповідності принципу «добропорядного користування» для зображень описана в статті [Вікіпедія:Добропорядне користування](#).

[ред.] Права та обов'язки дописувачів

Якщо Ви публікуєте матеріал на Вікіпедії, Ви віддаєте його в загальне користування на умовах ліцензії GFDL (без незмінних розділів, без текстів титульної та зворотної обкладинок).

Але публікуючи матеріал, Ви не повинні порушувати нічиїх авторських прав, тобто

- Ви повинні володіти авторським правом на матеріал, який публікуєте (наприклад, якщо Ви самі його створили), чи
- Ви отримали цей матеріал з джерела, яке дозволяє його ліцензування на умовах GFDL (наприклад, джерелом було [суспільне надбання](#), або матеріал було опубліковано на умовах GFDL).

В першому випадку, Ви залишаєте за собою право власності на опублікований матеріал і можете пізніше перевидати його в будь-який інший спосіб або на умовах будь-якої іншої ліцензії. Але Ви вже не зможете відкрити GFDL на версію, опубліковану Вами на Вікіпедії: вона залишиться ліцензованою на умовах GFDL назавжди.

В другому випадку, якщо Ви в своїй статті використовуєте зовнішній матеріал (опублікований не на Вікіпедії), ліцензований на умовах [GFDL](#), то, згідно вимог цієї ліцензії, Ви повинні вказати авторів матеріалу і мережеву адресу (URL-посилання), за якою знаходиться його оригінальна копія. Якщо в оригінальній копії зазначені Незмінні розділи, Ви повинні дотримуватися даної GFDL вимоги в статті, яку публікуєте на Вікіпедії. Але, по можливості, бажано використовувати ті версії GFDL матеріалів, які оригінально не мають Незмінних розділів.

[ред.] Використання ліцензованих матеріалів

Якщо в статті, яку Ви публікуєте на Вікіпедії, Ви використовуєте матеріал, захищений авторським правом, на умовах [«добрпорядного користування»](#) чи отримавши спеціальний дозвіл від його власника, Ви повинні зауважити це, вказавши в статті відповідні дати та імена. Метою Вікіпедії є вільне розповсюдження якнайбільшої кількості опублікованих на ній матеріалів. Тож радше, наприклад, використовувати зображення та звукові файли, ліцензовані на умовах GFDL або запозичені із [суспільного надбання](#), аніж файли та зображення на умовах добропорядного користування. Дивіться зразок [запиту до власника авторських прав на використання його матеріалів](#) на Вікіпедії на умовах ліцензії GFDL.

Ніколи не використовуйте матеріали, які порушують чийсь авторські права. Це може призвести до виникнення правових зобов'язань і серйозно зашкодити проекту. Не впевнені? Напишіть самі відповідну статтю і ви уникнете такої дилеми.

Пам'ятайте, законодавство щодо авторських прав захищає *творче вираження* ідеї, а не саму ідею чи інформацію, на якій вона базується. Тож абсолютно легальним є, прочитавши енциклопедичну статтю чи будь-який інший матеріал, передати її своїми словами і опублікувати на Вікіпедії. (Дивіться сторінки обговорення статей [«Плагіат»](#) та [«Добропорядне користування»](#), на предмет дискусій щодо такого перефразування).

[ред.] Посилання на ліцензовані матеріали

В статті, яку Ви публікуєте на Вікіпедії, Ви можете посилатись на матеріали, захищені авторським правом, але при умові, що ви доклали достатньо зусиль, щоб пересвідчитись, що ці матеріали, в свою чергу, не порушують «чиїхсь інших» авторських прав. Якщо Ви підозрюєте, що це так, то, будь-ласка, не посилайтесь на них. Наразі, питання, чи є використання посилань на матеріал, в якому

порушуються авторські права *порушенням авторських прав* дискутується в судах. Але в будь-якому разі, такі посилання кидають тінь на Вікіпедію і не сприяють зміцненню її авторитету.

[ред.] Якщо Ви знайшли порушення авторських прав

Це не є обов'язком рядових вікіпедистів відслідковувати порушення авторських прав на матеріали, розміщені на Вікіпедії. Але якщо Ви помітили таке порушення, Ви, щонайменше, повинні повідомити про це на сторінці обговорення відповідної статті. Інші перевірять Ваші зауваження і, якщо треба, здійснять необхідні кроки по виправленню проблеми. Найбільш корисною інформацією від Вас, в такому випадку, буде URL або інше посилання на те, що Ви вважаєте могло бути джерелом тексту.

Деякі такі повідомлення можуть бути лише фальшивою тривоною. Наприклад, дописувач і був автором тексту, який було опубліковано де-інде на інших умовах, які не забороняють автору публікацію того ж самого матеріалу на Вікіпедії на умовах GFDL. Також, часто Ви можете знайти в інтернеті текст, який оригінально було взято з Вікіпедії. В обох наведених прикладах було б непогано на сторінці обговорення розмістити відповідне повідомлення у відповідь на зауваження про авторські права, щоб попередити повторення подібних дискусій для даного матеріалу на майбутнє.

Якщо частина матеріалу, використаного в статті, дійсно порушує авторські права, то такий матеріал повинен бути вилучений і відповідне повідомлення залишене на сторінці обговорення статті, як і посилання на джерело, з якого був взятий матеріал. Якщо пізніше буде отримана згода автора на використання даного матеріалу, то попередній варіант статті може бути відновлено.

Якщо існує підозра, що *вся* стаття є порушенням авторських прав, то її вміст має бути замінений стандартним повідомленням, яке Ви можете знайти [тут](#), і сторінка заноситься до категорії статей в яких

[порушені авторські права](#). Якщо новий текст написаний не буде, стаття буде вилучена через тиждень після появи попередження.

В надзвичайних випадках, коли дописувач продовжує розміщувати на Вікіпедії матеріал з порушенням авторських прав після отримання відповідного попередження, для нього може бути заблоковано доступ до редагування статей.

[\[ред.\]](#) Вимоги до зображень

Зображення і [фотографії](#), як і [тексти](#), підпадають під [законодавство](#) про авторське право. Якщо зображення не були розміщені як [громадське надбання](#), це означає, що хтось володіє авторськими правами на них. Зображення з інтернету повинні бути ліцензовані напряму власником авторських прав, або кимсь, хто має на це право, від його імені. В деяких випадках, зображення і фотографії можуть бути використані на правах принципу [«добропорядного користування»](#).

[\[ред.\]](#) Світлина урядових інстанцій США

Результати роботи службовців федерального уряду [Сполучених Штатів Америки](#) за законодавством належать до [суспільного надбання](#). Але, зважте на те, що федеральний уряд США може володіти авторським правом, яке було приписане іншими. Як загальне правило, зображення, розміщені на сайтах .mil та .gov належать до суспільного надбання, але існує значна кількість винятків. Більшість урядових організацій, які відносяться до компетенції штатів США, не публікують своїх робіт у суспільному надбанні і, насправді, володіють на них авторськими правами. Тому ми радимо завжди перевіряти повідомлення про безпеку і таємницю на таких сайтах.

Уряди за межами США часто захищають авторським правом роботи, виконані їх службовцями (наприклад, [Crown Copyright](#) в [Великобританії](#)).

Будь-ласка, завжди перевіряйте тип ліцензування матеріалу перед тим, як копіювати його.

[\[ред.\]](#) Джерела

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[\[ред.\]](#) Авторське право Великобританії

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[\[ред.\]](#) Росія: винятки з авторського права

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[\[ред.\]](#) Алжир

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[\[ред.\]](#) Афганістан, Бутан, Ефіопія, Іран, Ірак, Непал, Сан Марино, Ємен

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[ред.] Присвоєння тегів авторства

Сторінкам опису зображень можуть бути присвоєні спеціальні ярлики, які позначають легальний статус зображення, як описано в [Вікіпедія:Ліцензування зображень](#). Список шаблонів з ліцензіями, які використовуються в українській Вікіпедії розміщено на сторінці [Вікіпедія:Шаблони:Авторські права](#). Ви можете самостійно створити новий шаблон, переклавши українською відповідний шаблон з англійської Вікіпедії. Не забудьте додати його на сторінку [Вікіпедія:Шаблони:Авторські права](#).

[ред.] Фотографії зірок та відомих особистостей

Вимоги щодо легального копіювання фотографій окреслені в [IMDB](#), і, головним чином, стосуються саме фотографій зірок та відомих особистостей, але також поширюються на інші зображення.

Фотографії, отримані законним шляхом, зазвичай надходять з трьох різних джерел **за згодою**

1. студій, продюсерів, видавців журналів чи інших засобів масової інформації якими було зроблено фотографії;
2. агенцій, які представляють фотографів, котрі зробили фотографії, або безпосередньо самих фотографів (наприклад, фотографів-любителів);
3. самих зірок чи їх законних представників.

[ред.] Незмінні секції та тексти у Вікіпедії

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[ред.] Права та обов'язки при повторному використанні (Reusers' rights and obligations)

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[ред.] Приклади повідомлень

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[ред.] Матеріали на умовах добропорядного використання та спеціальні вимоги

Докладніше: [Вікіпедія:Добропорядне використання](#)

Будь ласка, допоможіть [розширити або вдосконалити цей розділ](#).

Додаткова інформація про те, що необхідно зробити, може бути на [сторінці обговорення](#).

[ред.] Якщо Ви є власником матеріалів, розміщених у Вікіпедії без вашої згоди

Якщо ви є власником авторських прав на матеріал, розміщений на Вікіпедії без Вашої згоди, Ви можете вимагати термінового видалення такого матеріалу з Вікіпедії. Для цього достатньо звернутися на сторінку [запитів до адміністраторів](#) або до будь-якого з [адміністраторів](#) персонально і адміністратори швидко відреагують на Ваше звернення. Очевидно, що в будь-якому випадку, ми потребуватимемо доказів Вашого авторського права.

Роз'яснення

Запит на використання матеріалів, захищених авторським правом, обов'язково повинен містити роз'яснення правової сторони надання автором згоди на їх використання. Погоджуючись на публікацію свого матеріалу (тексту, зображень, тощо) на Вікіпедії, автор надає дозвіл на його вільне використання як [Вікімедіа](#) (одним з проєктів якої є Вікіпедія) так і її користувачами. Таке вільне використання може мати також і комерційне підґрунтя, при цьому автор вже не матиме права на авторську винагороду чи будь-яку компенсацію. Безпосередньо Вікімедіа є неприбутковою організацією і всі гроші, які вона отримує, витрачаються на підтримку проєкту — найчастіше на купівлю обладнання для забезпечення ефективної та безперервної роботи її веб-сайтів а також, по можливості, на випуск друкованих версій енциклопедії, чи її копій на [CD/DVD](#) для шкіл та інших освітніх організацій. Але, що стосується користувачів Вікіпедії, то, на жаль, не всі вони переслідують такі ж благородні цілі.

Це означає, що існує ймовірність того, що авторська робота може з'явитись в друкованих чи оцифрованих версіях енциклопедії на прилавках магазинів. Вона може з'явитись також на інших спеціалізованих повнотекстових проєктах (у лекціях, конспектах, брошурах, тощо). Вона також може з'явитись (і найімовірніше з'явиться) на інших веб-сайтах, які використовують матеріали з Вікіпедії. Авторські зображення можуть з'явитись на календарях, чашках, в колекціях зображень, тощо.

Тож, як свідчить статистика, біля половини авторів на запит щодо використання їх матеріалів відповідають відмовою, при цьому причини можуть бути різними: втрата контролю над змістом матеріалу, той факт, що хтось інший може заробляти гроші з результатів їх роботи, чи те, що Вікіпедія не може гарантувати дотримання своїми користувачами [GFDL](#) вимог щодо визнання авторських прав. Більшість людей дотримується тієї точки зору, що така відмова є абсолютно поміркованою, особливо з боку тих

авторів, хто живе зі своєї творчості. Але, все ж таки, інша половина авторів з ентузіазмом надає свою згоду, з радістю погоджуючись зробити свій внесок до дійсно відкритого і захоплюючого своїми масштабами джерела знань, і усвідомлюючи що їх робота буде використовуватись і розповсюджуватись.

Одним зі звернень, яке, зазвичай, допомагає схилити автора чи власника матеріалів в сторону «так», є підкреслення того факту, що ліцензування невеликої кількості зображень для Вікіпедії НЕ означає ліцензування ВСІХ робіт цього автора на тих самих умовах. Навіть професійні фотографи можуть дати свою згоду на використання одного чудового знімка будівлі, льодовика чи відомої особистості, не шкодячи при цьому комерційному розповсюдженню всіх інших своїх робіт.

Вступ

Основна мета політики [Вікіпедії](#) у сфері дотримання умов [добропорядного користування](#) — захистити ідею створення і розповсюдження [вільного вмісту](#), який може використовувати хто завгодно і на будь-яких носіях. Звичайно, ця мета може бути досягнута повною заборобою^[1] застосування невільних^[2] медіа-матеріалів (далі, медіа-файли), але, з іншого боку, це увійде до суперечності з іншим основним завданням — створенням якісної [енциклопедії](#). Тому необхідно вирішити використання деякої кількості захищеного матеріалу там, де без нього не можна обійтись. Умовам (критеріям) такого обмеженого використання і присвячений даний документ.

Під **медіа-файлами** розуміються будь-які нетекстові матеріали: як статичні ілюстрації ([растрові](#) або [векторні](#)), так і динамічні — [відеофрагменти](#), [аудіофайли](#).

Медіа-файли, використання яких неможливе ні під однією з вільних ліцензій, повинні відповідати певним умовам. Ці умови ґрунтуються на базових складових самого поняття «Добропорядне

користування», а також враховують цілі створення вільної енциклопедії і бажання уникнути небажаних правових наслідків.

[ред.] Умови

Таким чином, для використання будь-якого невідомого медіа-файлу повинні виконуватися **всі** нижче наведені умови.

1. **Немає вільної заміни.** Невільний медіа-файл може використовуватися тільки в тому випадку, якщо вільна, відповідна умовам енциклопедичності, заміна (альтернатива) для нього не існує в даний момент або не може з'явитися в найближчому майбутньому (наприклад, протягом місяця). Якщо невідомий матеріал якимось чином може бути перетворений у вільний, це повинно бути зроблено замість застосування концепції добропорядного використання. Невільний матеріал завжди повинен замінюватися вільнішим, якщо такий стає доступним і має прийнятну якість, тобто якість, достатню для досягнення енциклопедичної мети. Для швидкої перевірки необхідно запитати себе: «Чи можливо замінити цей матеріал на інший, що дає той же ефект?» — Якщо відповідь буде «Так», то використання медіа-файлу не відповідає умові сумлінності, і завантажувати його не можна.
2. **Увага до комерційної цінності.** Використання невідомого матеріалу не повинне зменшувати комерційну цінність початкового твору, або замінювати його придбання.
3. (а) **Мінімальне використання.** Кількість невідомих медіа-файлів в одній статті повинна бути мінімальною. Якщо для її ілюстрації необхідний тільки один невідомий медіа-файл, їх не повинно бути більше.
(б) **Роздільність/якість відтворення.** Роздільність/якість повинні бути мінімальним можливим для виконання поставленого завдання.
4. **Верифікованість.** Матеріал повинен бути опублікований де-небудь раніше.

5. **Енциклопедичність.** Матеріал повинен бути енциклопедичним і відповідати іншим вимогам Вікіпедії до матеріалів.
6. **Вимоги до файлу.** Медіа-файл повинен відповідати критеріям специфічним для даного медіа-файлу.
7. **Застосованість.** Матеріал повинен використовуватися хоч би в одній статті. Зображення може ілюструвати декілька статей, за наявності окремого обґрунтування для кожного використання.
8. **Значущість.** Матеріал повинен відповідати критерію значущості для відповідної статті — наприклад, ідентифікувати її основний об'єкт, або специфічно ілюструвати важливі її пункти або розділи, і **не повинен** застосовуватися в декоративних цілях. Використання невідомих матеріалів у списках, галереях зображень, елементах інтерфейсу зазвичай розцінюється як декоративне.
9. **Обмежене розміщення.** Невільні матеріали можуть використовуватися тільки в основному просторі назв. Вони не можуть використовуватися в будь-яких шаблонах або на сторінках користувачів. Допускається установка посилань (не включення!) на невідомі медіа-файли із сторінок обговорень.
10. **Повнота опису.** Опис невідомого медіа-файлу повинен містити:
  - (а) Коректне посилання на джерело і позначення утримувача авторських прав (якщо вони відрізняються).
  - (б) Відповідний шаблон-ліцензію групи «Добропорядне використання», такий, що уточнює вживаний критерій.
  - (в) Для **кожної** статті, що використовує невідомий медіа-файл, на сторінці опису файлу має бути **обґрунтування** на підтвердження заявленого критерію сумлінності. Таке обґрунтування має мати очевидну форму, вказувати на статтю, в якій

використовується файл, і пояснювати, чому не можуть бути знайдені (створені) вільні альтернативи. Якщо використаний шаблон ліцензії містить обґрунтування сумлінності за окремими пунктами даних умов, в загальному обґрунтуванні вони можуть не указуватися, але тільки для тих статей, де дане обґрунтування з шаблону застосовано, або обумовлено в ньому прямо.

[ред.] Доповнення до правил

До цих правил можуть розроблятися додаткові тематичні уточнення, що роз'яснюють застосування вище викладених пунктів до конкретних випадків. Такі уточнення повинні прийматися спільнотою нарівні з іншими правилами проекту, проте, у разі повної або часткової їх суперечності даному документу, повинні застосовуватися його умови (у рамках пунктів, що суперечать), а не умови тематичних уточнень.

[ред.] Невідповідність зазначеним умовам

1. Невільні медіа-файли, що не відповідають вказаним умовам, повинні вилучатися протягом 7 днів з моменту попередження користувача, що завантажив їх. Щоб уникнути вилучення, користувач, що завантажив медіа-файл, або будь-який інший користувач повинен надати переконливі докази відповідності всім 10 критеріям сумлінності. Для матеріалів, завантажених раніше 25 травня 2007 року, даний 7-денний період розширюється до 14 днів.
2. Невільні медіа-файли, які не використовуються в жодній статті (порушують 7 пункт), повинні вилучатися протягом 7 днів з моменту установлення {{subst:ofud}} відповідно до [критерію швидкого вилучення](#).

[ред.] Винятки з правил

Винятки з цих правил можуть бути зроблені тільки на основі індивідуального підходу і за консенсусом спільноти, що підтверджує відповідність таких дій основній меті, — створенню вільної енциклопедії (наприклад, це може бути категорія з невірними матеріалами, для яких потрібна допомога спільноти у пошуку заміни).

Див. також: [Вікіпедія:Політики ліцензування](#) (Правило доктрини виключення (ПДВ))

[ред.] Шаблон

Шаблон {{обґрунтування добропорядного використання}} може допомогти в написанні обґрунтування, що містить все необхідне.

```
{{Обґрунтування добропорядного використання
| Опис =
| Джерело =
| Частина =
| Роздільність =
| Мета =
| Замінність =
| Інше =
}}
```

Параметр `Інше` необов'язковий і може не заповнюватися, якщо в тому немає необхідності.

[ред.] Примітки

1. ↑ Слід звернути увагу, що в низці мовних розділів Вікіпедії використання невірних матеріалів **повністю заборонене**.
2. ↑ Під «невільними» розуміються не лише матеріали, захищені законодавством про [авторські права](#), але і матеріали, вільне розповсюдження яких на умовах вільних

ліцензій неможливе і з інших підстав — як юридичного характеру (наприклад, в рамках [музейного права](#), зважаючи на право громадянина на своє зображення або загальних положень цивільного права), так і технічного характеру (наприклад, неможливість отримання екземпляра матеріалу у вільному форматі і необтяженому захистом від [копіювання](#)).

[ред.] Див. також

- [Рішення Фонду «Вікімедіа»](#) (англ.), локально [Вікіпедія:Політики ліцензування](#)
- [Вікіпедія:Зображення](#)
- [Вікіпедія:Правила використання зображень](#)
- [Вікіпедія:Ліцензування зображень](#)
- [Вікіпедія:Ліцензування зображень/Короткий довідник](#)
- [Вікіпедія:Шаблони:Авторські права](#)
- [Вікіпедія:Добропорядне користування](#)
- [Добропорядне користування](#)
- [Шаблон:Обґрунтування добропорядного використання](#)

[сховати] п • о • р **Офіційні**

Лекція 11. ВікіСховище

Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

Перейти до: [навігація](#), [пошук](#)

ВікіСховище ([англ.](#) *Wikimedia Commons*) — загальне централізоване сховище для вільно розповсюджуваних зображень, звукозаписів, відеороликів та інших файлів, які можна використовувати на сторінках проектів фонду [Wikimedia](#). Визначна риса ВікіСховища в тому, що його файли можуть використовуватися у будь-яких проектах фонду Wikimedia. Сайт відкрився [7 вересня 2004](#) року, і нараховує понад 13 мільйонів файлів^[1]. Завантажувати файли до ВікіСховища можна через відповідну службу чи спеціальну програму.

Зміст

[\[СХОВАТИ\]](#)

- [1 Партнерство](#)
- [2 Вибрані зображення](#)
- [3 Кількісний ріст](#)
- [4 Виноски](#)
- [5 Посилання](#)

[ред.] Партнерство

Вікісховище співпрацює з музеями та архівами, викладаючи у вільний доступ та категоризуючи матеріали, які йому надають. Найчастіше зображеннями діляться німецькі організації, в чому активно бере участь німецьке відділення [Фонду Вікімедія](#).

Наймасштабніші приклади співробітництва:

- квітень 2005 — німецький сайт [Directmedia](#) передав 10 тисяч малюнків спільноті Вікісховища;
- вересень 2006 — почалося завантаження зображень з найбільшого швейцарського сайту з вільними зображеннями — [Picswiss](#);
- весна 2007 — [Pearson Scott Foresman](#) відправив до Фонду Вікімедія 16 коробок із зображеннями;
- грудень 2008 — [Федеральний архів Німеччини](#) надав 80 тисяч зображень ^[2];
- березень 2009 — Бібліотека зображень [Deutsche Fotothek](#) передала 250 тисяч робіт;
- жовтень 2009 — [Tropenmuseum](#) передав 35 тисяч зображень за тематикою [Індонезії](#).
- червень 2011 — [російське](#) агентство міжнародної інформації [«РИА Новости»](#) почало надавати частину своїх архівних зображень на умовах ліцензії Creative Commons

Attribution-ShareAlike 3.0. Одне з перших зображень завантажено на Вікісховища особисто президентом Росії [Дмитром Медведєвим](#).^[3]

- липень 2011 — [Національне управління архівів та документації](#) США виділило більше 100 тисяч історичних фотографій та документів зі своїх архівів.

[ред.] Вибрані зображення

На ВікіСховищі є три механізми відзначення робіт.

- Проект [«Вибрані зображення»](#) був введений в листопаді 2004 року. У ньому роботи номінуються учасниками спільноти, а інші учасники голосують за чи проти них. Статус «вибраних» можуть отримати як роботи учасників проекту, так і зображення з інших джерел, наприклад фотографії [NASA](#).
- Проект [«Якісні зображення»](#) запущений в червні 2006 року.

Процес номінування подібний до «вибраних зображень», однак «Якісними» можуть бути тільки роботи, створені учасниками проектів [Фонд Вікімедія](#).

- Проект [«цінні зображення»](#), стартував 1 червня 2008 року з метою визначити «найбільш значущі зображення свого виду». Він відрізняється від двох попередніх тим, що основний упор робиться на технічні характеристики якості.

З 2006 року на ВікіСховищі також проводиться конкурс [«зображення року»](#). У ньому беруть участь всі зображення, які стали «обраними» протягом останнього року. У ньому голосують всі учасники проектів Вікімедія, а саме голосування проходить в два тури.

Полярне сяйво над Ведмежим озером на базі ВВС США [Eielson Air Force Base](#). Аляска, США («Зображення року — 2006»)

[Бродвейська вежа](#). Котсуолдс, Англія («Зображення року — 2007»)

Коні на горі [Bianditz](#), Іспанія («Зображення року — 2008»)

Сикхський паломник біля [Хармандір-Сахиба](#). Амрітсар, Індія («Зображення року — 2009»)

Телескоп [Йепун](#) світить лазером на [Чумацький шлях](#). Чили («Зображення року — 2010»)

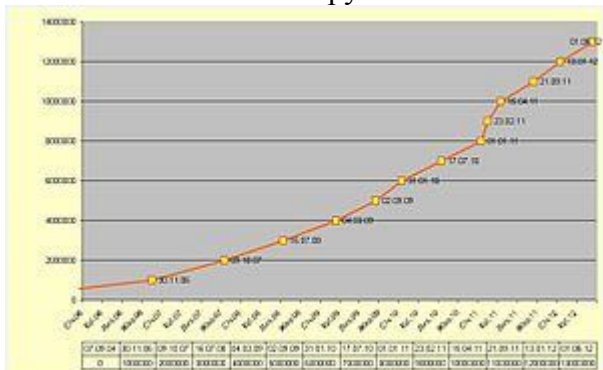

Озеро Бондхус, Норвегія. На задньому плані — льодовик Бондхус. («Зображення року — 2011»)

[ред.] Кількісний ріст

Станом на січень 2012, близько 2,9 мільйонів світлин містять відомості про місце їх створення. Ці місця утворюють на карті області світлого кольору.

Кількісний ріст Вікісховища, 2006-2012 роки

Дата	Подія
30 листопада 2006	1 млн. медіа-файлів.
9 жовтня 2007	2 млн. медіа-файлів.
16 липня 2008	3 млн. медіа-файлів.
4 березня 2009	4 млн. медіа-файлів.
2 вересня	5 млн. медіа-файлів.

2009

- 27 січня 2010 *1 мільйон зареєстрованих користувачів і 8 мільйонів сторінок.*
- 31 січня 2010 6 млн. мультимедійних файлів
- 17 липня 2010 7 млн. мультимедійних файлів
- 1 січня 2011 8 млн. медіа-файлів
- 23 лютого 2011 9 млн. мультимедійних файлів
- 15 квітня 2011 10 млн. медіа-файлів
- 21 вересня 2011 11 млн. медіа-файлів
- 13 січня 2012 12 млн. медіа-файлів
- 4 червня 2012 13 млн. медіа-файлів

[ред.] Виноски

1. [↑ Статистика сайту](#)
2. [↑ Wikipedia Receives German Pictorial History](#)
3. [↑ РИА НОВИНИ: Медведєв запустив проект, що відкриває доступ до фотоархіву РІА Новини](#)

[ред.] Посилання

Шпаргалка по вікітексту

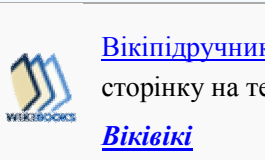
Детальніше — дивіться [Як редагувати статтю](#)

Опис	Ви вводите	Ви отримуєте
	Текст	
Звичайний	Редагувати просто — що введеш, те й побачиш.	Редагувати просто — що введеш, те й

текст		побачиш.
Неформатований текст	Якщо рядок починається з пробілу, то він буде відформатований так, як і набраний.	Якщо рядок починається з пробілу, то він буде відформатований так, як і набраний.
Похилий текст	<code>''письмівка''</code>	<i>письмівка</i>
Жирний текст	<code>'''жирний'''</code>	жирний
Похилий жирний текст	<code>''''жирна письмівка''''</code>	<i>жирна письмівка</i>
Внутрішні та зовнішні посилання		
Внутрішні посилання (між статтями)	<code>[[Назва сторінки Видимий текст]]</code>	<u>Назва сторінки</u> <u>Видимий текст</u>
Зовнішні посилання (на інші)	<code>[http://www.example.org Видимий текст]</code> <code>http://www.example.org</code>	<u>Видимий текст</u> <u>[1]</u> <u>http://www.example.org</u>

<i>сайти)</i>		
Перенаправлення	<code>#ПЕРЕНАПРАВЛЕННЯ [[Цільова сторінка]]</code> <code>#REDIRECT [[Цільова сторінка]]</code>	↳ <u>Цільова сторінка</u> ↳ <u>Цільова сторінка</u>
	Для створення виноски використовуйте такий формат:	
	Текст у статті <code><ref name="назва_виноски">наприклад, [http://www.example.org Назва посилання] і додатковий текст.</ref></code> .	Текст у статті ^[1] .
Примітки	Посилання на виноску треба ставити впритул до попереднього тексту і перед розділовими знаками.	
Нумерація генерується автоматично.	Для використання вже описаної виноски, використовуйте ту саму назву в тегу із закритим слешом: <code><ref name="назва_виноски" /></code> .	Текст у статті ^[1] .
	Для відображення виносок, просто додайте в підрозділ « Примітки »:	
	<code>{{примітки}}</code>	1. ↑ ^{<u>a</u>} ^{<u>b</u>} наприклад, <u>Назва посилання</u> і додатковий текст.

<p>Шаблон <code>{{вікіпідручник Вікі Віківікі }}</code></p>	
<p>Категорія <code>[[Категорія:Вікіпедія:Довідка]]</code></p>	<p>Посилання на <i>категорію</i> Вікіпедія:Довідка відображається знизу сторінки після заголовку Категорії</p>
<p>Інтервік <code>[[en:Wikipedia:Cheatsheet]]</code></p>	<p>Посилання на <i>статтю</i> Wikipedia:Cheatsheet у Англomовній вікіпедії відображається в лівому навігаційному меню під заголовком Іншими мовами, серед вказаних мов</p>
<p>Підрозділи (заголовки)</p>	
<p>Підрозділи Заголовок другого рівня Заголовок третього рівня Заголовок четвертого рівня Заголовок п'ятого рівня</p>	<p>== Заголовок другого рівня == === Заголовок третього рівня === ==== Заголовок четвертого рівня ==== ===== Заголовок п'ятого рівня =====</p> <p><i>(Перший рівень застосовувати не слід, оскільки він використовується тільки для заголовка статті.)</i></p>

<p><i>трьох розділів.</i></p>	<p>Заголовок шостого рівня</p>
<p>Списки та відступи</p>	
<p>Ненумерований список * Пункт Один * Два ** Перший у другого *** Перший у першого другого ** Другий у другого * Три</p> <p><i>Порожній рядок збиває підпункти.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пункт Один • Два <ul style="list-style-type: none"> ◦ Перший у другого <ul style="list-style-type: none"> ▪ Перший у першого другого ◦ Другий у другого • Три
<p>Нумерований список # Пункт Один # Два ## Перший у другого ### Перший у першого другого ## Другий у другого # Три</p> <p><i>Порожній рядок збиває нумерацію.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пункт Один 2. Два <ol style="list-style-type: none"> 1. Перший у другого <ol style="list-style-type: none"> 1. Перший у першого другого

	рш ог о др уг ог о
	2. Другий у другого
	3. Три
Дворівневий список ^[1]	Крапка з комою на початку рядка а тоді двокрапка створюють дворівневий список. Ось так.
Відступи ^[1]	без відступу перший рівень другий рівень третій рівень • відступи у списках • роблять так 1. відступи у списках 2. роблять так

	Різне
Горизонтальна лінія ^[1]	----- _____
Зображення	[[Файл:Wiki.png Опис зображення]]
	[[Файл:Wiki.png міні праворуч 300пкс alt=Альтернативний текст Опис зображення]]
	 Опис зображення
	Не для статей
Підпис	<i>На сторінках обговорень завжди підписуйте свої повідомлення, використовуючи чотири тильди:</i> Username (talk) 15:06, 24 вересень 2012 (UTC) ~~~~
	1. ↑ # Використовуйте тільки на початку рядка.

Див. також

Пам'ятка з вікірозмітки (PDF) (англ.)

- Для експериментів використовуйте [Вікіпедія:Грамайданчик](#).
- Для створення якісних статей вивчіть [правила оформлення статей](#).
- Використовуйте [Вікіфікатор](#) перед збереженням редагувань.
- [Довідка зі стилю](#).
- [«Магічні слова»](#).

Отримано з

<http://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Вікіпедія:Шпаргалка&oldid=9137800>

Лекція 12. Редагування

Вступ

Див. також [Вікіпедія:Шпаргалка](#)

Редагувати сторінку дуже легко — просто натисніть на посиланні **Редагувати** вгорі чи внизу (а також на бічній панелі) сторінки, щоб змінити сторінку, або натисніть на посиланні **Обговорення**, а потім на **Редагувати**, щоб змінити відповідну [сторінку обговорення](#). Ці дії повинні привести вас до сторінки, що містить поле редагування з вікі-текстом, який ви можете редагувати.

Внесіть Ваші зміни, заповніть поле *Опис змін* і натисніть кнопку **Зберегти статтю**, щоб зберегти всі зміни. Перед зберіганням варто перевірити, який вигляд матиме сторінка, натиснувши «Попередній перегляд». Залежно від Вашої [операційної системи](#) натискання *Enter*, якщо поле редагування не активне (курсор в ньому не мигає), може мати такий самий ефект, як натискання «Зберегти статтю».

Інколи зручніше скопіювати текст статті до вашого улюбленого [текстового редактора](#), відредагувати й перевірити написання, а потім перенести текст у редакційне поле оглядача. Така практика допоможе вам також мати копію статті, яку ви щойно відредагували, на своєму комп'ютері для подальших змін. Деякі редактори можна навчити розпізнавати спеціальний формат тексту статей Вікіпедії: [en:Wikipedia:Text editor support](#).

[ред.] Незначні редагування

Докладніше: [Вікіпедія:Незначні зміни](#)

При редагуванні Вікіпедії, зареєстрований користувач поблизу вікна зліва має віконечко «Незначна зміна». Коли її використовувати — справа особистих уподобань. Єдине практичне

застосування поділу редагувань на вагомі/незначні — можливість фільтрування в списках редагувань.

[ред.] Основи розмітки вікі-тексту

В лівій колонці поданої нижче таблиці показано різні ефекти, створені завдяки інтерпретації вікі-тексту. В правій колонці міститься код, за допомогою якого було досягнуто відповідного ефекту.

Можете тримати цю сторінку відкритою в окремому вікні оглядача. Якщо Ви хочете потренуватися, щоб не нашкодити, робіть це на [відповідному майданчику](#).

[ред.] Розділи, абзаци, списки та рядки

Опис / вигляд прикладу	Код для прикладу
<p>Заголовки пишуться як текст, оточений однаковою кількістю символів = з обох боків. Чим більше =, тим менший заголовок. Заголовки першого рівня (найбільші) не можна використовувати, бо такими є заголовки самих статей. Найчастіше використовуються рівні від 2 до 4.</p> <ul style="list-style-type: none"> приклади: <p>[ред.] Розділ</p> <p>[ред.] Підрозділ</p> <p>[ред.] 4 рівень</p> <p>[ред.] 5 рівень</p> <p>[ред.] 6 рівень</p>	<pre> == Розділ == === Підрозділ === ==== 4 рівень ==== ===== 5 рівень ===== ===== 6 рівень ===== </pre>

<p>Одинарний новий рядок не впливає на відображення. Це може використовуватися для розділення речень абзацу.</p> <p>Але порожній рядок розпочинає новий абзац.</p>	<p>Одинарний новий рядок не впливає на відображення. Це може використовуватися для розділення речень абзацу.</p> <p>Але порожній рядок розпочинає новий абзац.</p>
<p>Ви можете розпочати новий рядок , не починаючи нового абзацу. Для цього використайте тег
</p>	<p>Ви можете розпочати новий рядок
 не починаючи нового абзацу.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Створювати списки дуже просто: <ul style="list-style-type: none"> починайте рядок із «зірочки» <ul style="list-style-type: none"> кількість зірочок означає рівень в ієрархічному списку 	<p>* Створювати списки дуже просто: ** починайте рядок з "зірочки" *** кількість зірочок означає рівень в ієрархічному списку</p>
<ol style="list-style-type: none"> Нумеровані списки <ol style="list-style-type: none"> зручні для організації даних 	<p># Нумеровані списки ## зручні ## для організації даних</p>
<ul style="list-style-type: none"> Можна створювати змішані списки <ol style="list-style-type: none"> та вкладати їх <ul style="list-style-type: none"> один в один 	<p>* Можна створювати змішані списки *# та вкладати їх *** один в один</p>
<p>Список означень означення; елемент : означення елементу</p>	<p>; Список означень : означення ; елемент : означення елементу</p> <ul style="list-style-type: none"> Один елемент на рядок, без

	<i>символу НОВОГО РЯДКА.</i>
Двокрапка робить відступ для рядка чи параграфа Наступний новий рядок розпочинає новий параграф.	: Двокрапка робить відступ для рядка чи параграфа Наступний новий рядок розпочинає новий параграф.
ЯКЩО рядок починається з пропуску (space), ТО він буде відображений так, як набраний; шрифтом фіксованого розміру; рядки не будуть переноситися; ВСЕ це корисно для: <ul style="list-style-type: none"> • копіювання відформатованого тексту; • опису алгоритмів; • публікації текстів програм; • текстового мистецтва та хімічних структур; ПОПЕРЕДЖЕННЯ: якщо текст буде дуже довгий, то він зробить всю сторінку ширшою і, таким чином, менш зручною для читання. Ніколи не розпочинайте звичайні рядки з пропуску.	ЯКЩО рядок починається з пропуску (space), ТО він буде відображений так, як набраний; шрифтом фіксованого розміру; рядки не будуть переноситися; ВСЕ це корисно для: <ul style="list-style-type: none"> * копіювання відформатованого тексту; * опису алгоритмів; * публікації текстів програм; * [[текстове мистецтво текстового мистецтва]] та хімічних структур;
Відцентрований текст.	<center>Відцентрований текст.</center>
Горизонтальна розділова лінія: це над лінією <hr/>	Горизонтальна розділова лінія: це над лінією ---- а це під нею.

а це під нею. Корисна для розділення тем чи дискусій в дискусійних сторінках.	
--	--

[[ред.](#)] Посилання, URLs, зображення

- [Довідка:Зображення та звуки](#)

Опис / вигляд прикладу	Код для прикладу
Що таке засоби масової інформації ? <ul style="list-style-type: none"> • Перша літера тексту посилання автоматично перетворюється на велику. • У внутрішньому представленні пропуски замінюються підкреслюваннями (можна використовувати підкреслювання замість пропусків, але це не рекомендовано). <p>Таким чином наведене вище посилання вказує на http://uk.wikipedia.org/wiki/Засоби_масової_інформації, тобто статтю з назвою «Засоби масової інформації». Дивись також en:Канонікалізація.</p>	Що таке [[засоби масової інформації]]?
Посилання на (під)розділ сторінки: Україна#Адміністративний поділ або просто Адміністративний поділ (посилання на розділи, що не існують, інтерпретуються як посилання на	[[Україна#Адміністративний поділ]] або [[Україна#Адміністративний поділ Адміністративний поділ]]

сторінку в цілому, тобто на її початок).	
Посилання на статтю з іншою назвою чим текст, що відображується: Європі . (Це змінене посилання: en:Help:Piped link)	Посилання на статтю з іншою назвою чим текст, що відображується: <code>[[Європа Європі]]</code> .
Закінчення з'єднуються з посиланням: тестування , гени	Закінчення з'єднуються з посиланням: <code>[[тест]]ування, [[ген]]и</code>
Автоматичне приховування тексту в дужках: царство . Автоматичне приховування простору імен: Кнайпа . Сервер заповнює частину після при збереженні сторінки. Наступного разу коли ви відкриваєте вікно редагування ви побачите розширене посилання. Попередній перегляд інтерпретує скорочену форму правильно, але не розширює її в полі редагування. Натисніть Зберегти і знову Редагувати, і ви побачите, розширений варіант. Те ж саме відноситься наступної особливості.	Автоматичне приховування тексту в дужках: <code>[[царство (біологія) царство]]</code> . Автоматичне приховування простору імен: <code>[[Вікіпедія:Кнайпа Кнайпа]]</code> .
Додаючи текст до сторінки обговорення, Ви повинні його підписувати. Це можна зробити додаючи три тільди для імені користувача: Gutsul або чотири тільди для імені і часу: Gutsul 09:10, 25 Черв 2005 (UTC)	Додаючи текст до сторінки обговорення, Ви повинні його підписувати. Це можна зробити додаючи три тільди для імені користувача: : ~~~ або чотири тільди для імені і часу: : ~~~~

Погода у Лондоні є сторінкою, яка ще не існує.	
<ul style="list-style-type: none"> • Ви можете створити її, клацнувши по посиланню. • Щоб створити нову сторінку: <ol style="list-style-type: none"> 1. Створіть посилання на неї з якої-небудь іншої сторінки. 2. Збережіть ту сторінку. 3. Клацніть на посилання щойно створене вами. Нова сторінка відкриється для редагування. • Див. також довідку як створити сторінку та Іменування статей. • Після створення сторінки, перевірте її найменування і переконайтесь що посилання на неї коректні. 	[[Погода у Лондоні]] є сторінкою, яка ще не існує.
Перенаправлення заголовка однієї статті на іншу вводячи текст подібний вказаному в першому рядку.	#REDIRECT [[Сполучені Штати Америки]]
Статті можуть мати посилання на іншомовні сторінки, використовуючи посилання, як <code>[[код мови:Назва]] ([[fr:Wikipédia:Aide]])</code> . Не має значення, де ви помістите ці посилання під час редагування, оскільки вони завжди з'являються в тому ж місці при збереженні сторінки, але рекомендується розміщувати їх в кінці вікна редагування. Див.	fr:Wikipédia:Aide

<p>Довідка:Інтервікі.</p>	
<p>Зовнішнє посилання: Nupedia; коли матеріали в посиланні представлені іноземною мовою, то бажано вказати якою: Nupedia(англ.)</p>	<p>Зовнішнє посилання: [http://www.nupedia.com Nupedia]; коли матеріали в посиланні представлені іноземною мовою, то бажано вказати якою: [http://www.nupedia.com Nupedia]{{ref-en}}</p>
<p>Або просто дайте потрібний URL: http://www.nupedia.com.</p> <ul style="list-style-type: none"> В URL всі символи мають бути серед: A-Z a-z 0-9 . _ \~%-+&#?!=()@\x80-\xFF. Якщо URL містить відмінний символ він має бути трансформований, наприклад ^ потібно записати як %5E (див. ASCII). 	<p>Або просто дайте потрібний URL: http://www.nupedia.com.</p>
<div data-bbox="291 869 526 1157" data-label="Image"> </div> <p>Зображення:</p> <ul style="list-style-type: none"> Тільки зображення, які були завантажені в Wikipedia можуть бути використані. Щоб завантажити зображення, використовуйте сторінку Додати статтю. Ви можете 	<p>Зображення: [[Зображення:Wiki.png]]</p> <p>або, з альтернативним текстом</p> <p>[[Зображення:Wiki.png випиляна земна куля]]</p>

<p>знайти завантажене зображення в списку зображень. Див. Вікіпедія:Правила використання зображень і Вікіпедія:Розширений синтаксис зображень для довідки.</p> <ul style="list-style-type: none"> Альтернативний текст буде на місці зображень тоді, коли ті не відображатимуться. Див. en:Wikipedia:Alternative text for images для допомоги у застосуванню. 	
<p>Для створення посилань на категорію чи сторінку опису медіа-файлу, на початку посилання треба поставити двокрапку. Якщо для посилання на файл використати простір назв <i>Media</i> (<i>Media</i>), то посилання вестиме безпосередньо до файлу.</p> <p>Категорія:Українські географи Сторінка опису світлини літака Торнадо Світлина Торнадо</p>	<pre>[[:Категорія:Українські географи]]
[[:Файл:Tornado.jpg Сторінка опису світлини літака Торнадо]]
[[media:Tornado.jpg Світлина Торнадо]]</pre>
<p>Для посилання на книжки ви можете використовувати посилання ISBN.</p> <p>ISBN 0123456789X</p>	<p>ISBN 0123456789X</p>
<p>Лістинг коду – для автоматичного кольорування коду, треба оточити його тегами <code><source lang="код мови"> і </source></code></p> <pre>int main(int argc, char **argv)</pre>	<pre><source lang="c"> int main(int argc, char **argv) { int x = 0; return x; } </source></pre>

```
{
  int x = 0;
  return x;
}
```

[ред.] Форматування тексту, спецсимволи

Опис / вигляд прикладу	Код для прикладу
<p><i>Курсив</i>, Жирний, Жирний + <i>Курсив</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> Там є подвійні і потрійні апострофи, і нема подвійних лапок. Зауваж, що на більшості браузерів, вони мають подібне значення, що жирний текст і курсив 	<pre>''Курсив'', '''Жирний''', ''''''Жирний + Курсив''''''.</pre>
<p>Шрифт друкарської машинки для технічних термінів.</p> <ul style="list-style-type: none"> 3 семантичних міркувань, 	<pre>Шрифт друкарської машинки для <tt>технічних термінів</tt>.</pre>

<p><code> треба використовувати замість <tt> для комп'ютерних текстів. (tt насправді 'телетайп', а не 'технічні терміни').</p>	
<p>Ви можете використовувати маленький текст для підписів.</p>	<p>Ви можете використовувати <small>маленький текст</small> для підписів.</p>
<p>Ви можете ~~перекреслювати вилучений текст~~ і <u>підкреслювати новий</u>.</p>	<p>Ви можете <strike>перекреслювати вилучений текст</strike> і <u>підкреслювати новий</u>.</p>
<p>Умлаути і наголоси: (Див. Довідка:Математичні формули та спецсимволи) è é ê ë ì í</p> <p>À Á Â Ã Ä Å Æ Ç È É Ê Ë Ì Í Î Ñ Ò Ó Ô Õ Ö Ø Ù Ú Û Ü à á â ã ä å æ ç è é ê ë ì í</p>	<p>&Agrave; &Aacute; &Acirc; &Atilde; &Auml; &Aring; &AElig; &Ccedil; &Egrave; &Eacute; &Ecirc; &Euml; &Igrave; &Iacute; &Icirc; &Iuml; &Ntilde; &Ograve; &Oacute; &Ocirc; &Otilde; &Ouml; &Oslash; &Ugrave; &Uacute; &Ucirc; &Uuml; &szlig; &agrave; &aacute; &acirc; &atilde; &auml; &aring; &aelig; &ccedil; &egrave; &eacute; &ecirc; &euml; &igrave; &iacute;</p>

î ï ñ ò ó ô œ ð õ ø ù ú û ü ŷ	î ï ñ ò ó ô œ õ ö ø ù ú û ü ÿ
Пунктуація: ¿ ¡ § ¶ † ‡ • — < > " " ' ' " "	¿ ¡ § ¶ † ‡ • — ‹ › « » ‘ ’ “ ”
Комерційні символи: ™ © ® ¢ € ¥ £ ¤	™ © ® ¢ € ¥ £ ¤
Нижній індекс: x_2 Верхній індекс: x^2 або x^2 • Останній спосіб запису верхнього індексу не можна використовувати в загальному контексті, але коли це можливо він має перевагу (з одиницями виміру), тому що браузер	Нижній індекс: x_{2} Верхній індекс: x^{2} або x^{sup2} ε ₀ = 8.85 × 10^{−12} &C² / J m. 1 [[гектар]] = [[1 E4 м²]]

найшвидше форматують рядки з ним. $\epsilon_0 = 8.85 \times 10^{-12} \text{ C}^2 / \text{J m}.$ 1 гектар = 10 000 м²	
Грецькі літери: α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ ς τ υ φ χ ψ ω Γ Δ Θ Λ Ξ Π Σ Φ Ψ Ω	α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ ς τ υ φ χ ψ ω Γ Δ Θ Λ Ξ Π Σ Φ Ψ Ω
Математичні символи: ∫ ∑ ∏ √ − ± ∞ ≈ ∞ ≡ ≠ ≤ ≥ → × · ÷ ∂ ' " ∇ ‰ ∘ ∴ ∵ ∅ ∈ ∉ ∩ ∪ ⊂ ⊃ ⊆ ⊇ ¬ ∧ ∨ ∃ ∀ ⇒ ⇔ → ↔ (Див. Довідка:Математичні формули та спецсимволи)	∫ ∑ ∏ √ − ± ∞ ≈ ∝ ≡ ≠ ≤ ≥ → × · ÷ ∂ ′ ″ ∇ ‰ ° ∴ ℵ ø ∈ ∉ ∩ ∪ ⊂ ⊃ ⊆ ⊇ ¬ ∧ ∨ ∃ ∀ ⇒ ⇔ → ↔

$x^2 \geq 0$ true. <ul style="list-style-type: none"> Для розділення символів вживайте нерозривні пробіли — <code>&nbsp;</code>. <code>&nbsp;</code> також перешкоджає розриву рядків всередині тексту, це корисно в формулах. 	<code><i>x</i><sup>2</sup>&nbsp;&nbsp;&ge;&nbsp;sp;&nbsp;&nbsp;0 true.</code>
Складні формули: $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}$ <ul style="list-style-type: none"> Див. Довідка:Математичні формули та спецсимволи 	<code><math>\sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}</math></code>
Скасування інтерпретації розмітки: Посилання →	<code><nowiki>Посилання &rarr; (<i>на</i>) [[:en:Wikipedia FAQ]]</nowiki></code>

<code>(<i>на</i>)</code> <code>[[:en:Wikipedia FAQ]]</code> <ul style="list-style-type: none"> Вживається щоб показати буквальні дані, які в іншому випадку мали б особливе значення. Уникати всі елементи Вікі-розмітки, включаючи ті, що мають вигляд HTML тегів. Не уникаються посилання на HTML символи. 	
Коментарі: <i>не відображаються на сторінці</i> <ul style="list-style-type: none"> Залишайте коментарі для тих, хто буде 	<code><!-- Коментар --></code>

редагувати сторінку після вас.	
--------------------------------	--

[ред.] Розміщення сторінки змісту (ТОС)

Коли сторінка має принаймні чотири розділи, зміст (ТОС) з'явиться перед першим заголовком (після вступу). Запис виразу `__ТОС__` у будь-якій частині сторінки веде до появи ТОС в вказаному місці. Запис виразу `__NOTOC__` у будь-якій частині сторінки веде до зникнення ТОС. Див. [en:Template:Compact TOC](#) для введення алфавітного або по рокам ТОС.

Примітка: ТОС (*англ.*), скорочення від *Table Of Content*, таблиця змісту, зміст.

[ред.] Таблиці

Див. [Довідка:Таблиці](#).

[ред.] Змінні

Докладніше: [Довідка:Магічні слова](#)

Шаблон	Ефект
<code>{{CURRENTMONTH}}</code>	09
<code>{{CURRENTMONTHNAME}}</code>	вересень
<code>{{CURRENTMONTHNAMEGEN}}</code>	вересня
<code>{{CURRENTDAY}}</code>	24
<code>{{CURRENTDAYNAME}}</code>	понеділок
<code>{{CURRENTYEAR}}</code>	2012
<code>{{CURRENTTIME}}</code>	14:36
<code>{{NUMBEROFARTICLES}}</code>	400 897

`NUMBEROFARTICLES`: кількість сторінок в основному просторі імен, які містять посилання і не є перенаправленнями на інші сторінки, наприклад статті, стаття з посиланнями, статті з багатозначностями (*disambig*).

[ред.] Включення

Програмне забезпечення [MediaWiki](#), яке використовує Wikipedia, обмежено підтримує включення (*англ.* *transclusion*). Це означає, що стандартизовані блоки тексту (шаблонні тексти) можуть бути вставлені в статті. Наприклад `{{msg:stub}}` після збереження сторінки з'явиться як:

*Цю сторінку необхідно дописати чи вдосконалити. Саме **Ви** можете допомогти проекту, [зробивши це!](#)*

Це повідомлення варто замінити [точнішим](#).

Інші часто вживані включення: `{{msg:disambig}}` (на сторінці значень) і `{{msg:spoiler}}` в парі з `{{EndSpoiler}}` (попередження про спойлер) будуть мати наступний вигляд

Це поняття має декілька значень, сторінка містить посилання на статті про кожне з них.

 Якщо Ви потрапили сюди за посиланням [із іншої статті](#) Вікіпедії, будь ласка, поверніться до неї та виправте посилання так, щоб воно вказувало безпосередньо на потрібну статтю.

 Увага, [спойлер!](#): далі розкриваються подробиці сюжету або закінчення. [прокрутити](#)

 Кінець [спойлера](#) [прокрутити](#)

Пункт 0 (необов'язковий). Зареєструйтесь!

Якщо Ви досі не зареєструвалися, то радимо [зробити це](#): це надасть [певні зручності](#) в роботі та спілкуванні.

1. Переконайтеся, що такої статті ще немає

Перш ніж започаткувати нову статтю, **переконайтеся, що немає аналогічної статті з подібною назвою** (приклад: [«бегемот»](#) — [«гіпопотам»](#)). Для цього скористайтеся [пошуком](#).

Якщо Ви впевнилися, що статті з шуканою назвою немає, то про всяк випадок вивчіть суміжні статті — можливо, якась стаття вже містить ту інформацію, яку Ви хотіли описати. Переглянути список статей на спільну тему можна, використовуючи [категорії](#). Наприклад, усі статті про українські книги знаходяться в [Категорія:Українські книги](#).

Також, якщо Вам відома подібна стаття, наприклад, англійською мовою (у Англійській Вікіпедії), то серед її [міжмовних посилань](#) („інтервікі“) може бути посилання на статтю в Україномовній Вікіпедії.

2. Подумайте, чи справді варто створювати окрему статтю?

Не забувайте, що Вікіпедія — це [енциклопедія](#). Переконайтеся, що предмет майбутньої статті відповідає [критеріям значимості](#) та не порушує принципів [„Чим не є Вікіпедія?“](#).

3. Виберіть для статті правильну назву

Як правильно називати статті читайте тут: [Вікіпедія:Іменування статей#Вибір назви статті](#). Коротко: бажано, щоб назва статті була написана в однині, називному відмінку, і відповідала найпоширенішій чи офіційній назві предмету статті.

Через 4 дні після реєстрації ви зможете [перейменувати](#) статті.

4. Уперед!

У поле пошуку впишіть назву статті й натисніть «перейти». На сторінці результатів пошуку перейдіть за посиланням «створити сторінку...».

<input type="text"/>	
<input type="button" value="Створити нову сторінку або перейти до існуючої"/>	<input type="button" value="Пошук"/>

5. Правильно почніть статтю

Стаття має починатися з короткого вступу, в якому коротко описується і дається визначення предмету статті. Наприклад, «**Вікіпедія** ([англ. Wikipedia](#)) — [відкрита](#) багатомовна [вікі-енциклопедія](#)...».

6. Правильно оформіть статтю

Окрім самого змісту, головними складовими нормальної статті є: [енциклопедичний текст](#), що не порушує нічиїх [авторських прав](#), [внутрішні посилання](#), [категорії](#), [посилання на авторитетні джерела](#), [міжмовні посилання](#).

7. Останні мазки

Після створення нової статті бажано:

- Створити доречні [перенаправлення](#).
- Використати кнопку «Пошук» для запуску пошуку по Вікіпедії заголовку Вашої теми (і можливо, варіантів), щоб знайти статті, що згадують її, і зробити з них відповідні посилання;

- Перевірити відповідні статті у Вікіпедіях іншими мовами, які ви знаєте (щоб проставити [міжмовні посилання](#)).

Отримано з

http://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Довідка:Створення_нової_статті&oldid=9402541

Категорія:

- [Вікіпедія:Довідка](#)

Особисті інструменти

- [Руслан Миколайович](#)
- [Моя сторінка обговорення](#)
- [Налаштування](#)
- [Список спостереження](#)
- [Мій внесок](#)
- [Вихід із системи](#)

Простори назв

- [Довідка](#)
- [Обговорення](#)

Варіанти

Перегляди

- [Читати](#)
- [Перегляд](#)
- [Перегляд історії](#)
- [Спостерігати](#)

Дії

Пошук

Навігація

- [Головна сторінка](#)
- [Поточні події](#)
- [Нові редагування](#)
- [Нові сторінки](#)
- [Випадкова стаття](#)

Участь

- [Портал спільноти](#)
- [Кнайпа](#)
- [Довідка](#)
- [Пожертвування](#)

Панель інструментів

- [Посилання сюди](#)
- [Пов'язані редагування](#)
- [Завантажити файл](#)
- [Спеціальні сторінки](#)
- [Постійне посилання](#)

Друк/експорт

- [Створення книги](#)
- [Завантажити як PDF](#)
- [Версія до друку](#)

Перейменовувати статті можуть усі [автопідтверджені користувачі](#) (такі, що зареєструвалися більше 4 днів тому). Для цього треба клацнути пункт «перейменувати».

Отже ситуація: створено статтю «Нова стаття» і вже є багато посилань на неї. Одного дня стало зрозуміло, що статтю бажано перейменувати. Що робити?

Відкрити статтю «*Нова стаття*» і за допомогою функції **«Перейменувати»** перемістити зміст даної статті в статтю з новою назвою. При переміщенні буде створена нова стаття з вказаним іменем (наприклад «*Нова стаття (версія 2)*»). При цьому стара стаття стане перенаправленням на нову (її першим рядком буде `"#REDIRECT [[Нова стаття (версія 2)]]"`). Це значить, що при використанні посилань на статтю «Нова стаття» користувач буде автоматично перенаправлений на статтю вказану в посиланні після команди `#REDIRECT` (в нашому випадку «*Нова стаття (версія 2)*»)

Що до проблеми з різночитаннями, то вона також може бути розв'язана за допомогою механізму перенаправлень.

Приклад: Існує стаття «[Тарас Шевченко](#)». Дуже хотілось би, щоб при пошуку «[Тарас Григорович Шевченко](#)», «[Т.Г.Шевченко](#)», тощо, знаходилась стаття «Тарас Шевченко». Використовуючи механізм перенаправлень цю проблему можна легко розв'язати. Створюються статті-перенаправлення з назвами «Тарас Григорович Шевченко», «Т. Г. Шевченко», «Шевченко Т. Г.». Зміст всіх цих сторінок буде однаковий: `"#REDIRECT [[Тарас Шевченко]]"`. Тепер посилання [[Тарас Григорович Шевченко]], [[Т. Г. Шевченко]] та [[Шевченко Т. Г.]] будуть приводити на статтю "Тарас Шевченко".

[\[ред.\]](#) Зауваження

- Деякі статті можуть бути [захищені](#) від перейменування.

- Після перейменування може виявитися потрібним виправити ті статті, які посилалися на [перенаправлення](#) на перейменовану статтю (бо можуть виникнути після [подвійні перенаправлення](#)).

[\[ред.\]](#) Див. також

- [Вікіпедія:Перейменування статей](#) — обговорення перейменування конкретних статей

У випадках, коли вікіпедійна стаття стала мішенню вандалізму, або до неї було недоречно додано або забрано матеріал, може виникнути потреба у поверненні статті до однієї з її попередніх версій. Одним із головних позитивних моментів технології вікі є те, що які б зміни не вносились у статтю, завжди є можливість повернути поточну версію статті до однієї з попередніх її версій — це робиться елементарно, за одну хвилину.

Лекція 13. Повернення до попередньої версії

Зміст

[1 Повернення до попередньої версії](#)

- [1.1 Відкіт та конфлікти редагувань](#)
  - [1.2 Помилки бази даних](#)
- [2 Уникайте непрямих збитків](#)
- [3 Правило трьох відкотів](#)

[\[ред.\]](#) Повернення до попередньої версії

Щоб скасувати зміни і повернутись до попередньої версії статті, зробіть наступні кроки:

- Відкрийте статтю, яку Ви хочете «відкотити» до попередньої версії, та перейдіть на її сторінку *Перегляд історії*. В історії редагувань статті виберіть, у відповідному стовпчику, **час і дату** версії, до якої Ви хочете повернутися.
- Якщо Ви вибрали конкретні **час і дату** у історії редагувань, перейдіть за посиланням на цій сторінці історії редагувань, на якому написані ці час та дата, наприклад, «09:20, 5 січня 2011» («відкіт» не відбудеться, якщо Ви замість посилання «**час і дата**» перейдете за посиланням «поточн.» чи «ост.» поруч з даним), — відкриється сторінка зі статтею, безпосередньо під назвою якої Ви побачите повідомлення на кшталт «Версія від 09:20, 5 січня 2011».
- Впевніться, що Ви вибрали правильну версію та перейдіть на сторінку *Редагувати*. **Важливо:** у випадку, якщо за допомогою «відкоту» Ви виправляєте вандалізовану сторінку, не поспішайте і пересвідчіться, що версія, до якої Ви повертаєте статтю не є також вандалізованою: можливі випадки багаторазового вандалізування однієї статті.
- Над вікном редагування Ви отримаєте повідомлення про те, що редагується стара версія статті.
- Збережіть цю стару версію статті (натиснувши кнопку «Зберегти сторінку» знизу), зваживши на повідомлення. Пересвідчіться, що Ви не забули додати слово «відкіт» до короткого опису змін цього свого редагування. Загальним правилом на Вікіпедії у випадку здійснення відкоту є також завжди зазначати в короткому описі змін версію статті, до якої здійснюється цей відкіт.

Відкіт є рекомендованим механізмом у випадку [виправлення результатів вандалізму](#). Якщо Ви вважаєте, що старіша версія статті краще за існуючу, відкіт також може бути доречним. Однак, іноді краще створити третю версію, яка б об'єднала в собі все краще з двох попередніх.

Зважте, що відкіт неприпустимий, якщо, на Вашу думку, нова версія *нічим не краще* за попередню. Відкіт повинен

використовуватись лише у випадках, коли нова версія *очевидно гірше*.

Перш ніж зробити відкіт, подумайте, які наслідки це може спричинити, і намагайтесь не стати ініціатором і учасником війн відкотів. Натомість, якщо Ви мимоволі опинились втягнутими в подібну війну, пам'ятайте про [етикет Вікіпедії](#) і скористайтесь нашими порадами щодо [поведінки в конфліктних ситуаціях](#).

[ред.] Відкіт та конфлікти редагувань

Відкіт ніколи не спричиняє [конфлікти редагувань](#). Якщо хтось інший відредагує і збереже статтю в проміжок часу між Вашим переходом на сторінку *Редагувати* та збереженням статті, редагування іншого користувача будуть переписані без попереджень (але залишаться в історії редагувань). Остерігайтесь робити відкіт на статті, які постійно змінюються! Навпаки, якщо схоже, що хтось вилучив Ваші редагування, вважайте, що, швидше за все, Вам не пощастило і Ви випадково відредагували статтю в той момент, коли відбувався її відкіт.

[ред.] Помилки бази даних

Іноді, помилки бази даних можуть зробити сторінку *Історія* тимчасово недоступною. Коли користувач намагається переглянути попередню версію, може з'явитися таке повідомлення. :

The database did not find the text of a page that it should have found, named «NameOfPage,oldid=number».
This is usually caused by following an outdated diff or history link to a page that has been deleted.
If this is not the case, you may have found a bug in the software.
Please report this to an administrator, making note of the URL.

Єдиним рішенням даної проблеми з Вашого боку є зачекати декілька хвилин і спробувати ще раз. Якщо в результаті наступної

спроби Ви отримали ту саму помилку, повідомте про це адміністратора, зазначивши URL-адресу сторінки.

[ред.] Уникайте непрямих збитків

Якщо Вам не подобається лише одна чи декілька з багатьох змін, зроблених до статті, не використовуйте процедуру відкоту, щоб позбутися лише одного чи декількох редагувань. Натомість, відредагуйте статтю і виправте редагування, які Ви вважаєте неправильними, помістивши свій коментар в «Короткому описі» чи на сторінці обговорення (у випадку можливості виникнення дискусії по даному редагуванню).

Незважаючи на те, що така процедура вимагає більше часу, в її результаті буде дотримано [етикету Вікіпедії](#), створено кращу статтю, збережено час інших користувачів і попереджено початок беззмістовної війни редагувань.

[ред.] Правило трьох відкотів

[Політикою Вікіпедії](#) визначено правило, за яким користувач не має права здійснювати більше трьох відкотів для однієї статті протягом одного дня. Більш детально про дане правило дивіться у [Вікіпедія:Правило трьох відкотів](#).

Часті [війни редагувань](#) роблять [сторінку Історія](#) менш корисною, витрачають дисковий простір бази даних, ускладнюють подальший внесок іншими користувачами і заповнюють списки останніх редагувань та списки спостереження. Користувачі не мають права реєструватись на Вікіпедії під іншими іменами (використовувати так звані [ляльок-шкарпеток](#)), щоб обійти дане правило. Аніж робити відкіт статті, радше розмістіть [запит на її захист від редагувань](#), якщо Ви вважаєте, що на це є достатньо підстав.

Порушення даного правила може призвести до захисту сторінки від редагувань (у версії, вибраній протилежною стороною, яка не

порушила дане правило); блокування користувача, або ініціювання розслідування [Арбітражним комітетом](#).

Отримано з

<http://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Вікіпедія:Відкіт&oldid=10307641>

Категорії:

- [Сторінки до перейменування](#)
- [Вікіпедія](#)
- [Вікіпедія:Довідка](#)

Двома словами: Використовуйте **власний підпис** під своїми повідомленнями на сторінках обговорення за допомогою кнопки у вікні редагування або вставкою чотирьох тільд ~~~~.

Ставлячи підпис під своїми повідомленнями на сторінках обговорення, але **не** в самих статтях, ви допомагаєте організувати обговорення, у свою чергу полегшуючи розвиток відповідної статті. Це також допомагає стороннім спостерігачам краще вникнути в суть питання і запропонувати свою допомогу. Крім того, підписавшись, ви полегшуєте іншим користувачам можливість зв'язатися з вами на вашій сторінці обговорення.

Маючи це на увазі, розробники значно спростили процес підписування. Щоб залишити своє ім'я, під яким ви зареєстровані у Вікіпедії, і час повідомлення, додайте ~~~~ в кінці репліки. Учасники, що вибрали в своїх персональних налаштуваннях показ допоміжної панелі інструментів над вікном редагування, можуть

натиснути на символ підпису (👤) у цій панелі, отримавши той же результат. Для того, щоб просто залишити ім'я свого облікового запису, наберіть ~~~.

Лекція 14. Перестороги і заборони

Зміст

[[СХОВАТИ](#)]

- [1 Основи](#)
- [2 Налаштування підпису](#)
- [3 Перестороги і заборони](#)
  - [3.1 Довжина](#)
  - [3.2 Шаблони](#)
  - [3.3 Зовнішні посилання](#)
- [4 Що робити з непідписаними повідомленнями](#)

[ред.] Основи

Що ви набираєте	Що зберігається	Як це виглядає
~~~	[[Користувач:Хтось Хтось]]	Хтось
~~~~	[[Користувач:Хтось Хтось]] 08:52, 10 Mar 2007 (UTC)	Хтось 08:52, 10 травня 2007 (UTC)
~~~~~	08:52, 20 червня 2006 (UTC)	08:52, 20 червня 2006 (UTC)

Якщо ви не зареєстровані, то на екрані з'явиться ваша [IP-адреса](#).

Вона може виглядати приблизно так: **140.27.98.214**.

Зареєструвавшись, ви матимете можливість приховувати вашу IP-адресу від решти користувачів.

Краще використовувати символи [ASCII](#) (а не [китайський алфавіт](#), наприклад), оскільки користувачі, нездатні сприймати інші символи, бачитимуть на їх місці квадратики або [крокозябри](#).

[ред.] Налаштування підпису

Зареєструвавшись, користувачі дістають можливість персоналізувати свій підпис. Для цього необхідно змінити поле «Підпис» в [налаштуваннях](#). Якщо пташки в полі «Простий підпис (без автоматичного посилання)» у меню налаштувань не поставлено, то Вікіпедія автоматично поміщає **[[Користувач:<ім'я користувача>|<псевдонім>]]** замість псевдонім (псевдонім — довільний текст), набраного в цьому полі, так що будь-який вибраний вами псевдонім служитиме посиланням на вашу [сторінку користувача](#). Хоча це не обов'язково, вважається ввічливим вибрати ідентичний або близько пов'язаний з вашим ім'ям учасника псевдонім. Можна також використовувати і справжнє ім'я.

Якщо ви хочете використовувати складніший псевдонім (наприклад, що включає посилання на вашу сторінку обговорення), ви можете поставити пташку в полі «Простий підпис (без автоматичного посилання)» у меню налаштувань. У такому разі наберіть у полі «Псевдонім» саме те, що ви хочете отримати на місці підпису.

Що ви набираєте на сторінці	Що ви набираєте в меню налаштувань	Як це виглядатиме

~~~	<code>[[Користувач:Хтось ' ' 'Хтось' ' ']] <sup>[[Обговорення користувача:Хтось ' ' ' ' ' 'обг' ' ' ' ' ']]</sup></code>	Хтось <small>обг</small>
~~~~~	<code>[[Користувач:Хтось ' ' 'Хтось' ' ']] <sup>[[Обговорення користувача:Хтось ' ' ' ' ' 'обг' ' ' ' ' ']]</sup></code>	Хтось <small>обг</small> 09:00, 10 травня 2007 (UTC)

У деяких псевдонімах посиланням до сторінки обговорення може бути прізвище, частина імені або просто окремих символ. Навівши курсор на посилання, можна дізнатися, куди воно веде.

[ред.] Перестороги і заборони

[ред.] Довжина

Будь ласка, уникайте довгих псевдонімів, оскільки вони сильно ускладнюють правку сторінки, маскуючи кінець вашого повідомлення. Довгі псевдоніми, як і картини, додають повідомленням зайву пишноту. Зменшуйте псевдонім до розумного мінімуму.

[ред.] Шаблони

Уникайте [шаблонів](#) у вашому псевдонімі, оскільки вони створюють непотрібне навантаження на сервер. Подібні псевдоніми вимагають додаткової обробки, і кожного разу, коли відповідний шаблон буде змінений, всі сторінки з вашим підписом доведеться оновлювати. Шаблони в псевдонімах також є мішенню для [вандалізму](#). Всі ці проблеми не створюються підписами з простого тексту.

Якщо вам абсолютно необхідно використовувати шаблон в підписі, принаймні відразу ж замінійте його на текст (`{{Subst:Користувач:ім'я/підпис}}`).

[ред.] Зовнішні посилання

Розміщення посилань на зовнішній сайт разом з кожним вашим повідомленням розглядається як [спам](#) або спроба підняти рейтинг цього сайту в пошукових системах, тому розміщення зовнішніх посилань у псевдонімі **суворо заборонено**. Якщо ви хочете розповісти іншим користувачам про хорошу веб-сторінку, з якою ви пов'язані, будь ласка, використовуйте для цього свою [сторінку користувача](#).

[ред.] Що робити з непідписаними повідомленнями

Шаблон `{{Підпис}}` може бути використаний в кінці непідписаного повідомлення, для того, щоб додати до нього ім'я або адресу IP.

Використання

`{{Підпис|ім'я або IP|дата}}`

Приклад

`{{Підпис|88.88.88.88}}` дає: — *Це написав, але не підписав, користувач [88.88.88.88](#) (обговорення • внесок)*.

`{{Підпис|Такий-то}}` дає: — *Це написав, але не підписав, користувач [Такий-то](#) (обговорення • внесок)*.

`{{Підпис|Такий-то|~~~~}}` дає: — *Це написав, але не підписав, користувач [Такий-то](#) (обговорення • внесок) 16:18, 27 травня 2007 (UTC)*.

На даній сторінці представлені рекомендації з **установлення обмежень на об'єми статті**, необхідність яких викликана:

1. потребами читачів (зручність статті для читання, грамотне розташування інформації, виділення найістотніших аспектів й т. д.);
2. потребами редакторів (запеклі суперечки на сторінках обговорень і т. д.);
3. потребами в створенні стимулів для поповнення інформації (з досягненням певного розміру, статті нерідко перестають рости — незважаючи на наявність додаткової інформації, вартої висвітлення);
4. технічними причинами (обмеження [браузерів](#), мобільних телефонів, обмеження швидкості інтернету т. д.).

Лекція 15. Стаття з погляду читацького сприйняття

Зміст

[\[сховати\]](#)

- [1 Стаття з погляду читацького сприйняття](#)
  - [1.1 Виняток](#)
- [2 Загальні рекомендації](#)
- [3 Рекомендації з поділу статей](#)
  - [3.1 Критерії виділення розділу](#)
  - [3.2 Оформлення виділеної статті](#)
- [4 Як визначити розмір статті?](#)

[ред.] Стаття з погляду читацького сприйняття

Кожна стаття Вікіпедії еволюціонує. Після того, як одні автори статті закінчують свою роботу, інформацію продовжують додавати інші. Це не є проблемою, адже з практичної точки зору, Вікіпедія має у своєму розпорядженні необмежену ємність — у той же час, занадто довгі статті можуть бути незручними для читання, орієнтації і редагування.

Вважається, що після 6—10 тисяч слів пересічний читач починає стомлюватися, тому якщо стаття істотно довша, для полегшення її сприйняття може знадобитися винести частину інформації в окремі статті-відгалуження, залишивши в основній лише короткі резюме. Це варто робити у всіх випадках, коли обсяг видимого (чистого) тексту починає перевищувати граничні розміри. При цьому статті, насичені спеціальною й іншою важкою для читання інформацією, повинні бути коротші за статті, що містять інформацію більш загального характеру. При визначенні розміру статей не потрібно враховувати матеріали статті, відособлені від основного тексту,

зокрема, шаблони, зображення з підписами, посилання на джерела, примітки тощо

[ред.] Виняток

Існують два типи статей, щодо яких обмеження максимального розміру не стосується повною мірою. Це списки і статті, у яких в узагальненому виді представлений опис тієї або іншої області знань. Дані статті використовуються як свого роду відправні точки розгляду певної теми, проте навіть у них варто намагатися представляти інформацію у максимально стислому, узагальненому вигляді, виділяючи підтеми в окремі статті.

Основний принцип, який завжди необхідно мати на увазі, — має бути зручність читання.

[ред.] Загальні рекомендації

Нижче наведено практичні рекомендації, яких варто дотримуватися при поділі великих статей і, навпаки, при об'єднанні занадто коротких статей. Кількість байт подано орієнтовно, ґрунтуючись на тому, що [кириличні символи](#), якими оперує українська мова, в кодуванні [UTF-8](#), що використовує Вікіпедія, займають [2 байти](#). Слід мати на увазі, однак, що відношення об'єму статті до кількості знаків може бути і меншим, ніж 2:1, якщо стаття містить багато слів написаних латинкою (напр. англійські назви), або більшим, ніж 2:1, за рахунок шаблонів з невидимими параметрами, категорій, інтервікі, іншого службового тексту (особливо це стосується коротких статей).

Видимий (чистий) текст	Орієнтовна кількість байт	Що робити
> 100000 знаків	~200 кБ	Якщо очевидно не підпадає під винятки, слід розділити.
> 50000 знаків	~100 кБ	Імовірно, варто

> 30000 знаків	~60 кБ	розділити. Можливе розділення у перспективі.
> 20000 знаків	~40 кБ	Стаття не потребує дій. Якщо не є можливим доповнити, імовірно варто об'єднати з іншими, близькими за змістом статтями.
< 1000 знаків	0-3 кБ	Також можна запропонувати статтю до Поліпшення . Обмеження не стосується Сторінок значень (т.зв. « <i>disambig</i> »)

[ред.] Рекомендації з поділу статей

Не слід підходити до поділу статті буквально. Рекомендується виносити зі статті розділи, що особливо розрослися й/або такі, що легко відокремити, залишивши замість них конспективний виклад інформації, котра була винесена і посилання на нову головну статтю. Для створення такого посилання рекомендується використовувати шаблон `{{main|\"Назва статті-відгалуження\"}}`.

[ред.] Критерії виділення розділу

Щоб виділити фрагмент статті в окрему статтю, він повинен мати:

- **достатній розмір;**
  - Не слід виносити в окрему статтю занадто короткий текст у 2-3 [абзаци](#).
- **цілісний та відособлений зміст;**
  - Розділ повинен достатньо повно висвітлювати одну тему, один [аспект](#) основної статті.

- Не повинно виникати проблем з формулюванням назви статті, її самостійного визначення.
- Не повинне виникати різночитань, назва статті повинна сприйматися зрозуміло навіть поза [контекстом](#) статті, з якої вона виділена.

Якщо хоча б один із трьох цих критеріїв не дотримується — виділяти розділ **НЕ ТРЕБА**.

[ред.] Оформлення виділеної статті

У створюваній статті-відгалуженні допишіть вступ, що коротко розкривав би зміст «батьківської статті» і відсилав до неї. Не забувайте вказувати в новій статті джерела, що стосуються виокремленого розділу, але і не поміщайте зайві. Якщо джерела наведені у вигляді списку наприкінці статті і важко зрозуміти, які з них стосуються виокремленого розділу, проконсультуйтеся з іншими редакторами.

[ред.] Як визначити розмір статті?

1. Розмір кожної версії статті в [байтах](#) (починаючи з квітня 2007) записується в історії редагувань.
2. За допомогою [магічного слова](#) `{{PAGESIZE:}}`, наприклад, `{{PAGESIZE:Вікіпедія:Розмір статей}}`, розмір цієї сторінки 11 395 байт.
3. За допомогою спеціальної сторінки [Спеціальна:LongPages](#) (Довгі статті). Слід пам'ятати, що дані на більшості спеціальних сторінок оновлюються в середньому 1 раз на 3 доби.

У всіх випадках розмір включених інших сторінок, шаблонів, зображень не враховується. Розмір сторінки під час завантаження оглядачем зазвичай більше, якщо вона включає зображення, інші сторінки, шаблони і т.і.

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

- [Український орфографічний словник / за ред. Русанівського В. М., видання 5-е, перероблене і доповнене, 2006 р. — 940 с. Обсяг близько 165 тисяч слів.](#)
- [Український правопис / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Інститут укр. мови НАН України. — К. : Наук. думка, 2007. — 288 с.](#)
- [Словники України on-line](#) — академічний проект Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України.
- [Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн \(понад 207 000 словникових статей\)](#) — базується на 2-ому виданні ВТС СУМ / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерibas, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
- [Російсько-українські словники](#) — Велика база словників початку ХХ ст. Найширша російсько-українська база онлайн. Нещодавно почала поповнюватися сучасними словами. Зауважте: слова в словнику написані за старим правописом
- * [Список словників української мови](#) — найважливіші друковані й електронні словники [української мови](#) всіх видів.
- [Ресурси із правопису та вживання української мови](#)
- [Російсько-український словник сталих виразів он лайн on-line \(фразеологізмів\)](#) — це перекладний російсько-український словник, що містить близько 6200 словникових статей (ключових слів), у кожній з яких подано сталі вирази та фразеологізми російською мовою з їх перекладом українською.
- [Словники он лайн on-line](#)
- [Словник іншомовних слів](#)
- [Англійсько-російсько-українська перекладачка](#) (якість непогана, як для автоматичного перекладу)

- [Багатомовний словник \(Укр-Англ-Рос-Біл\)](#)
- [Англо-український словник](#) (ймовірно найкращий із наявних)
- [польсько-англійський/російський словник](#), за відсутністю польсько-українського рекомендується для перекладів з польської.
- [Словник на сайті Merriam-Webster, Incorporated](#), тлумачний словник англійської мови; цінний тим, що всі слова мають транскрипцію і озвучення вимови.
- [Словники на http://mova.info](#)
- [Українські словники www.multikulti.ru](#)
- [Колекція посилань на словники](#)
- [Тезаурус](#)
- [Україномовні ресурси](#)
- [Проект англо-українського словника технічних термінів](#)
- Національний банк стандартизованих науково-технічних термінів можна знайти на сайті [«Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» \(ДП «УкрНДНЦ»\)](#). (Це посилання подав користувач [Tigga](#) у [Вікіпедія:Кнайпа \(різне\)](#). На жаль, в цьому ресурсі трапляються орфографічні помилки)
- для браузера [Firefox](#) Ви можете скористатись [додатком українського словника орфографії](#).
- [перекладач від google](#)
- [Онлайнова версія академічного тлумачного словника української мови \(1970–1980\)](#).
- [LaTeX](#) — пакет макросів, команд високого рівня на базі TeX
- [Довідка: Математичні формули та спецсимволи](#) — правила редагування математичних формул на Вікіпедії.
- [Таблиця математичних символів](#)

[ред.] Примітки

1. [↑ TeX Frequently Asked Questions — question label «TeXpronounce»](#)

[ред.] Посилання

- [Сайт Організації Користувачів TeX](#)
- [Українська спільнота користувачів TeX](#)
- [news: comp.text.tex comp.text.tex] Usenet група присвячена TeX та [LaTeX](#)
- <http://ph.icmp.lviv.ua/~ashv/tex/TeXandUkrainian.win.html> TeX та [українська мова](#)
- [Не надто короткий вступ до LaTeX2e](#) переклад класичного керівництва для початківців ([PDF](#), 2.3 МБ).
- [А. П. Крєневич, В. А. Бородін, «Видавнича система LaTeX»](#).

**Літнарівч Руслан Миколайович ,
кандидат технічних наук, доцент**

Сучасні видавничі системи

Курс лекцій

Частина 2

Правила підготовки матеріалів Вікіпедії

**Комп'ютерний набір, верстка, редагування і макетування
та дизайн в редакторі Microsoft® Office® Word 2007
Р.М.Літнарівч**

**33027 Рівне , Україна
Вул.С.Дем'янчука, 4, корпус 1
Телефон : (+00380) 362 23 – 73 – 09
Факс :(+00380) 362 23 – 01 – 86
E-mail:mail@regi.rovno.ua
litnarovich@windowlive.com**